II

95.313

B·A·R

II IV

95.313.

B·A·R
II
95313
—

349756 Nr. inv.

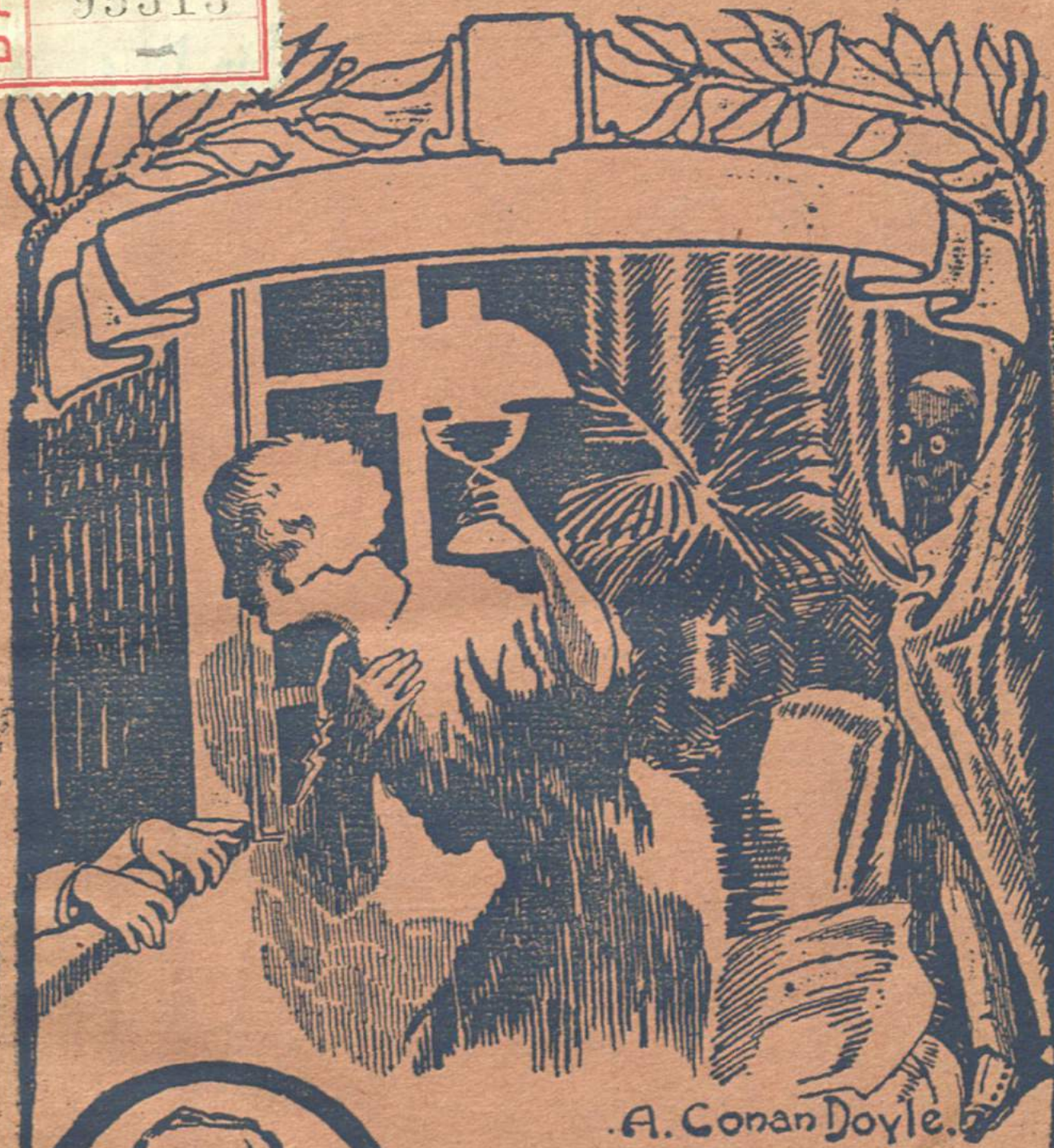

A. Conan Doyle.

AVENTURILE ADEVĂRATULUI
Sherlock Holmes

în românește de:

C. A. I. GHICA și ȘTEFAN I. POPESCU

— 1927 - 928 —

SINGURA TRADUCERE AUTORIZATA
PENTRU ROMANIA
TOATE DREPTURILE REZERVATE
Editura: Bucureşti, Calea Călăraşi, 331

BIBLIOTECA
ACADEMIEI
ROMÂNE

A. CONAN DOYLE

— NOTIȚA BIOGRAFICA —

Sir Arthur Conan Doyle s'a născut la 1859 în Edimburg și este unul din cei mai gustați și citiți scriitori de pe glob. Celebritatea sa o datorește în bună parte crepării ingeniosului detectiv Sherlock Holmes — tipul polițistului genial înzestrat cu un spirit excepțional de analiză.

Din nefericire renumele d-lui Conan Doyle a fost mult întunecat din pricina abundenței de contra-faceri a lui Sherlock Holmes. La noi chiar, un editor puțin scrupulos, un anume Marton Hertz înșeală cam de prea multă vreme buna credința cititorilor cu afișe mari placardate în tot cuprinsul țărei și în cari anunță publicarea „Singure'or documente originale a'e lui Sherlock Holmes". Ne dispensăm să mai calificăm acest procedeu căci aceste scrieri în cari se abusează de numele eroului d-lui Conan Doyle, sunt pur și simplu o serie de inepții cari, firește, n'au nimic comun cu opera marelui scriitor englez.

Evident că lucrul acesta dăunează mult renumelui d-lui Conan Doyle ale cărui scrieri de un nivel ridicat se înrudesc mult cu acelea ale lui Wells.

Cu toată popularitatea de care se bucură în toate ţările creeatorul detectivului Sherlock Holmes — romanele şi nuvelele lui au ajuns la un tiraj extraordinar — marele public nu ştie că d. Arthur Conan Doyle nu este ceeace se numeşte un scriitor sedentar. In cursul unei existenţe cu debuturi dificile d-sa a fost rând pe rând chirurg, vânător de foce şi balene, conferenţiar, explorator, orator, corespondent de război, şi mare experimentator în domeniul metopsihic.

Opera lui vastă cuprinde următoarele scrieri: *Aventurile lui Sherlock Holmes; Noui aventuri ale lui Sherlock Holmes; Debuturile lui Sherlock Holmes; Sherlock Holmes triumfă şi o serie de romane; Memoriile unui medic; Semnul celor patru; O crimă ciudată; Câinele din Baskerville: Refugiaţii; Misterul din Cloomber; Crima brigadierului* etc. Unul dintre romanele sale *Lumea dispărută* a fost filmat şi s'a reprezentat şi la noi cu un mare succes.

In ultimul timp d. Conan Doyle şi-a publicat memoriile cari au fost foarte mult gustate şi cari au fost traduse în mai toate ţările.

Cu actualul volum începem publicarea primelor aventuri ale lui Sherlock Holmes urmând să apară în curând şi celelalte.

Avem credinţa că cititorii noştri vor aprecia aşa cum se cuvine această lucrare şi că-i vor face primirea pe care o merită cu prisosinţă.

„Editura"

celebrul inventator al lui
Sherlock Holmes

OCHELARII TRADATORI

OCHELARII TRĂDĂTORI

Din aventurile adevăratului SHERLOCK HOLMES

în românește de CONST. A. I. GHICA

Intr'o noapte friguroasă de Noembrie, pe când ploaia izbea cu putere geamurile, Sherlock Holmes şi cu mine stăteam liniştiţi în biuroul nostru.

Toată seara n'am scos o vorbă, preocupaţi de lucrările noastre Prietenul meu descifrà cu ajutorul unei lupe un palimpsest [1]) vechi iar eu citeam un tratat de chirurgie care apăruse de curând.

Afară vântul şuera năpraznic şi ploaia parcă nu mai voia să contenească.

In mijlocul Londrei, — opera asta uriaşă a oamenilor, — se auzea vocea puternică a naturii şi simţeai lămurit că forţele vii ale oraşului, comparate cu acelea ale lumii, erau asemenea unei bărci care pluteşte în neştire pe ocean.

M'am apropiat de fereastră şi am contemplat strada pustie. Asfaltul strălucea la lumina becurilor de gaz. O birjă cu un cal se îndreptă în goana mare spre Oxford Street.

— Ei, Watson avem noroc că nu trebuie să ieşim diseară,

---

1) Manuscris vechi de obicei pe pergament sau papirus a cărui scriere iniţială a fost rasă şi peste care s'a scris altceva.

zise Holmes lăsând pergamentul din mână Am lucrat destul şi mă dor ochii. De altfel mi se pare că e vorba de socotelile unei mânăstiri din jumătatea veacului al XV-lea... Ei, dar cine o mai fi?

In mijlocul furtunii, am auzit o trăsură care se oprise în faţa casei. Era desigur birja pe care o văzusem cu câteva clipe mai înainte.

— Ce naiba o mai fi având cu noi? am exclamat eu văzând pe un bărbat care se dădea jos din trăsură.

— Ce vrea? Pe noi, tireşte; şi va trebui să ne luăm galoşii, paltoanele, fularele, însfârşit tot ce a născocit omul ca să se lupte împotriva intemperiilor naturei... Dar stai puţin... Iată că trăsura a plecat... e speranţă. Dacă omul acesta ar fi vrut ca să plecăm cu el cu siguranţă că n'ar fi dat drumul trăsurii... Du-te, dragul meu, de-i deschide uşa fiindcă probabil menajera noastră s'a culcat de mult.

In sală, am recunoscut numai decât, pe vizitatorul nostru nocturn; era tânărul Stanley Hopkins, un poliţist pe care Holmes punea mari speranţe.

— E acasă? mă întrebă Hopkins.

— Vino, dregul meu, zise Sherlock Holmes. Sper că nu vrei să ne faci să părăsim casa pe o vreme aşa de rea?

Poliţistul urcă scara. Era ud leoarcă; l'am ajutat să-şi scoată impermeabilul, în vreme ce Holmes punea un lemn în sobă.

— Şi acum, dragă Hopkins, apropie-te şi încălzeşte-te la foc. Iată o ţigară bună de foi şi doctorul Watson cunoaşte o anumită reţetă de apă caldă şi de rom care constituie un remediu excelent împotriva ploii. Se vede că e un caz interesant că te-ai hotărât să părăseşti casa pe o vreme ca asta.

— Da, ai dreptate, domnule Holmes. Am avut o după amiază foarte agitată. Ai citit în ziarele de seară darea de seamă a cazului Smith din Yoxley?

— N'am citit azi ziarele fiindcă am fost foarte ocupat cu descifrarea unui pergament din secolul al XV-lea, răspunse Holmes zâmbind.

— De altminteri era un articol foarte scurt şi prost redactat, aşa că n'ai pierdut nimic... Da, am avut mult de lucru, tocmai în districtul Kent, vre-o şapte mile de Chatam, la Yoxley.

Am primit o telegramă azi la trei şi un sfert după amiază şi am ajuns la Yoxley la cinci. Am făcut ancheta, m'am întors acum cu ultimul tren şi am venit aici...

— Ceiace înseamnă, negreşit că afacerea asta ţi se pare grea de rezolvat.

— Ai dreptate. Se poate să fie cel mai complicat caz pe care l'am avut de deslegat până în prezent, deşi la început mi s'a părut de o simplicitate nespusă. Nu pot descoperi ţmobilul, ceiace mă sfârgherește grozav, domnule Holmes... E un cadavru, iată ce e sigur, dar nu văd pe nimeni care să fi avut necaz pe victimă sau să fi avut interes ca să moară.

Holmes aprinse o ţigară de foi şi se instală comod într'un fotoliu.

— Povesteşte-mi toate amănuntele, zise el.

Iată faptele, urmă Stanley Hopkins, pe urmă vom trage concluzia.

Acum câţiva ani, vila din Yoxley Old Place a fost luată cu chirie de un bărbat bătrân care a declarat că se numeşte profesorul Coram.., Sănătatea lui zdruncinată îl sileşte să stea aproape în totdeauna în pat... Când e sănătos face câte o plimbare cu căruciorul în grădina vilei.

Cei câţiva vecini cu cari se află în relaţiuni, l'au apreciat foarte mult şi-l consideră un mare savant.

Personalul casei este alcătuit dintr'o îngrijitoare în vârstă doamna Marker şi o cameristă Suzana Tarlton. Cele două femei care stau la el de când s'a mutat la Yoxley, se bucură de o bună reputaţie.

In momentul de faţă profesorul lucrează la o lucrare ştiinţifică şi, anul trecut şi-a luat un secretar. Primii doi pe cari i-a avut nu i-au convenit, dar cel de-al treilea, domnul Willugby Smith, care

şi-a terminat de curând studiile universitare, i-a plăcut din toate punctele de vedere.

Tânărul îşi petrecea toate dimineţile scriind sub dictarea profesorului, iar după amiază căuta diferite documente pentru lucrările de-a doua zi. Purtarea lui Willugby Smith n'a dat loc niciodată la vre-o observaţie atât la Yppingham cât şi la Cambridge; am văzut certificatele lui şi am constatat că era un tânăr liniştit şi muncitor; n'avea nici un viţiu. Şi cu toate astea o fost omorât, azi dimineaţă în biuroul profesorului, în împrejurări foarte ciudate.

Vântul şuera mereu năpraznic; Holmes şi cu mine ne-am apropiat de sobă, în vreme ce tânărul poliţist ne-a istorisit cu o voce înceată şi gravă următoarea povestire:

— Ar fi greu să găseşti în Anglia o casă mai liniştită şi mai retrasă decât vila din Yoxley. Proprietarii ei nu ieşeau uneori cu săptămânile. Profesorul nu se ocupă decât de lucrările lui; tânărul Smith nu cunoştea pe nimeni în împrejurimi, iar cele două femei nu eşeau nici ele din casă.

In afară de asta Mortimer, grădinarul, care purta pe domnul Coram în cărucior ori de câte ori acesta eşea în grădină, este un militar scos la pensie, un veteran din războiul Crimeii, — un om în sfârşit care nu poate fi bănuit. Aceştia sunt singurii locuitori ai vilei din Yoxley. Grilajul grădinii este situat la o sută de metri de şoseaua de la Londra, la Chatam; poarta n'are lacăt aşa că e foarte uşor să intri în grădină.

Am să-ţi spun acum declaraţia Suzanei Tarlton, singura persoană care ştie ceva pozitiv în afacerea aceasta.

Peste zi, între unsprezece şi douăsprezece, Suzana aşeza tocmai nişte perdele în iatacul situat la primul etaj. Profesorul Coram era încă în pat, de oarece atunci când vremea e urâtă, nu se scoală nici odată înainte de douăsprezece; îngrijitoarea lui cârpea nişte rufe în odaia ei. Willugby Smith era de-asemenea în odaia lui, care îi slujeşte de biurou. Servitoarea l'a auzit străbătând vestibulul coborând scara şi intrând în biuroul profesorului, aşezat tocmai de-asupra odăii, în care se afla ea. Suzana nu l'a văzut dar

a recunoscut foarte bine pasul lui. N'am auzit închizându-se uşa biuroului, dar peste câteva clipe mai târziu, un strigăt grozav a răsunat în tot apartamentul: un strigăt sălbatec, ciudat care putea fi scos tot atât de bine de un bărbat ca şi de o femeie. Un zgomot înăbuşit i-a urmat numai decât şi pe urmă, s'a făcut linişte.

Servitoarea a rămas o clipă îngrozită, apoi recăpătându-şi sângele rece, s'a dat jos. Uşa biuroului era închisă; a deschis-o şi a zărit, întins pe jos, pe tânărul Willugby Smith.

La început ea n'a văzut nici o rană, dar când a încercat să-l ridice, a observat că sângele îi curgea şiroaie printr'o rană mică pe care o avea la gât.

Instrumentul cu care a fost ocazionată rana, zăcea întins pe jos, pe covor; alături de cadavru, era un cuţitaş cu mânerul de fildeş şi cu lama foarte ascuţită şi care aparţinea profesorului.

La început, Suzana, a crezut că tânărul murise; dar după ce l'a stropit cu puţină apă pe faţă, Smith, a deschis o clipă ochii şi a îngăiat: „*Doamne! Ea e...*"

Servitoarea afirmă sub prestare de jurământ, că acestea au fost propriile lui cuvinte. Nefericitul tânăr a mai făcut apoi o ultimă sforţare ca să mai spună ceva, dar a fost zadarnic; de oarece a închis numai decât ochii şi a murit.

In răstimpul acesta, a sosit îngrijitoarea profesorului, dar era prea târziu, aşa că n'a auzit ultimele cuvinte ale lui Smith. Ea a lăsat pe Suzana lângă cadavru şi a intrat repede în odaia domnului Coram, pe care l'a găsit stând în pat în capul oaselor, foarte agitat; căci probabil auzise destul, ca să înţeleagă că se petrecuse ceva grozav.

Doamna Marker, e gata să jure, că profesorul era îmbrăcat în halatul lui de noapte. De altfel, îi era cu neputinţă să se mai îmbrace fără ajutorul lui Mortimer, care nu trebuia să vină decât la douăsprezece. Profesorul, a declarat, că a auzit strigătul; dar nimic mai mult. Nu poate da nici o explicaţie în privinţa ultimelor cuvinte ale tânărului: „*Doamne! Ea e...*" dar crede că ele trebue

să fi fost rostite sub influenţa delirului. După părerea lui, Willugby Smith n'avea nici un duşman şi nu poate bănui măcar mobilul crimei.

Primul lucru pe care l'a făcut a fost să trimită grădinarul să adu ă poliţia. Cu ocazia asta am fost chemat eu. Nici un lucru n'a fost deplasat când am venit şi am dat ordine severe pentru ca nimeni să nu calce pe potecile care duc la vilă. A fost un prilej minunat, ca să pun în practică teoriile d-tale, domnule Holmes.

— Foarte bine, zise prietenul meu zâmbind Şi ce ai făcut atunci?

— Mai întâi, domnule Holmes, fii atât de bun şi aruncă te rog o privire pe planul acesta care o să-ţi dea o idee generală a situaţiei biuroului profesorului şi a detaliilor crimei. Planul o să-ţi slujească, spre a urmări investigaţiile mele.

Poliţistul desfăşură planul şi-l aşează pe genunchii lui Sherlock Holmes; m'am sculat în picioare şi am privit planul peste umerii prietenului meu.

— Planul e făcut în grabă şi nu am însemnat de cât punctele esenţiale, amănuntele le vei vedea mai târziu la faţa locului.

Mai întâi să presupunem că asasinul a intrat în casă. Pe unde o fi intrat acum ucigaşul sau ucigaşa fiindcă nu ştiu dacă e vorba de un bărbat sau de o femeie? Fără îndoială însă că a venit pe poteca din grădină şi a intrat pe uşa din spatele casei care are acces direct în biurou. Orice altă intrare, ar fi fost mai complicată. Asasinul, sau asasina, a luat-o pe urmă la fugă pe acelaşi drum, căci una din uşi a fost închisă de Suzana, când s'a coborât; şi cea-l'altă dă în camera profesorului.

Am început deci să fac investigaţii pe poteca grădinei. Din nefericire ploaia a început să cadă imediat după crimă, aşa că acum nu se mai vede nici o urmă de paşi.

Mi-am dat seama numai decât că avem de-a face cu un criminal foarte iscusit şi foarte prevăzător. In schimb, dacă n'am văzut

urme pe potecă, cel puţin am put t constata că pajiştea grădinei a fost călcată cu scopul vădit de-a nu lăsa urme pe pământ.

N'am putut descoperi o urmă precisă ; dar tot ce ştiu e că cineva a trecut pe acolo şi acela, nu poate fi decât ucigaşul ; căci nici grădinarul nici o altă persoană n'au trecut pe acolo în timpul zilei şi ploaia n'a început să cadă, decât spre seară...

— Scuză-mă că te întrerup o clipă, zise Holmes, dar aşi dori să ştiu unde duce poteca ?

— La şosea.

— Şi ce lungime are ?

— Cred că are o sută de metri.

— Dar în locul unde poteca e întretăiată de grilajul vilei, n'ai găsit nici o urmă ?

— Din nefericire poteca e pavată în locul acela

— Dar pe şosea ?

— Nu ştiu, fiindcă ploaia, a şters orice urmă.

— Păcat ... Dar urmele paşilor de pe pajişte se îndreaptă spre casă sau vin dinspre casă ?

— Mi-ar fi cu neputinţă, să spun.

— Urmele sunt ale unui picior mare, sau mic ?

— Şi asta, mi-ar fi imposibil de precizat.

Sherlock Holmes făcu un gest de nerăbdare :

Şi ploaia asta care nu mai încetează odată. Enigma va fi grea de rezolvat. In sfârşit ! Şi pe urmă ce ai mai făcut ?

— Ştiind că cineva a intrat de-afară în casă, urmă poliţistul, am examinat coridorul acoperit cu un preş galben ; dar nici pe el n'am putut găsi o urmă de paşi. Am intrat apoi în odaia de lucru a profesorului. Era o încăpere foarte sumar mobilată şi conţinea doar un biurou şi o masă. Sertarele biuroului erau deschise afară de unul singur. De altfel sertarele rămâneau întotdeauna deschise, fiindcă nu conţineau nimic important. In schimb, sertarul care era închis cuprindea hârtii de valoare, dar nu a fost forţat, fiindcă nu poartă nici o urmă de efracţie ; iar profesorul mi a a-

firmat, că nu-i lipseşte nimic. Prin urmare este cert că nu s'a comis nici un furt.

Cadavrul tânărului era întins pe jos la stânga biuroului în punctul indicat pe plan. După felul rănei, este indiscutabil că nu poate fi vorba de o sinucidere.

In afară de asta, ultimele cuvinte ale secretarului ne fac, să înlăturăm ipoteza sinuciderii. In sfârşit am mai găsit în mâna lui dreaptă, acest corp delict care are o mare însemnătate.

Stanley Hopkins, scoase din buzunar nu pacheţel pe care îl desfăcu şi ne arăta o pereche de ochelari de aur de care mai atârna încă un şnur negru de matase.

Willugby Swith, avea vederea bună; aşa că nu mai încape îndoiala că a smuls obiectul acesta ucigaşului.

Sherlock Holmes, luă ochelariii şi îi examină cu cea mai mare minuţiozitate, îi aşează pe nas, încercă să citească cu ei, se duse la fereastră şi privi în stradă. Pe urmă zâmbi satisfăcut, se aşează la masă şi scrise câteva rânduri pe o foaie de hârtie pe care o întinse lui Stanley Hopkins.

— Iată tot ce pot să fac pentru d-ta, zise el. Caută aşa dar să te foloseşti de informaţile mele.

Poliţistul mirat, citi cu glas tare următoarea frază:

„Trebue căutată o femeie bine îmbrăcată, cu nasul gros, cu ochii foarte apropiaţi unul de altul, cari clipesc des, cu fruntea zbârcită, cu umerii puţin aduşi. Femeia aceasta a recurs în două rânduri la un optician. De oare ce lentilele ochelarilor sunt foarte puternice, şi cum nu există prea mulţi opticiani nu va fi aşa de greu, să dai de urma ei".

Sherlock Holmes, zâmbi, văzând uimirea întipărită pe trăsăturile lui Hopkins.

— E foarte simplu, zise el, şi e chiar greu să găseşti un obiect care să poată da, de acela care se slujeşte de el, detalii mai precise... Ochelarii sunt atât de eleganţi în cât denotă că posesoarea lor e o femeie, ceiace de altfel concordă perfect cu ulti-

mele cuvinte ale tânărului, „*Doamne!... Ea e...*“ Rama de aur a ochelarilor, indică precis că femeia în chestie, face parte dintr'o societate bună. Arcurile ochelarilor, pe de altă parte sunt prea îndepărtate unul de altul, ceiace dovedeşte în mod indiscutabil, că nasul acestei femei este gros la bază; mai mult, aşi putea afirma, că nasul e gros, şi mic, dar e inutil să insist. Faţa mea e îngustă şi cu toate astea nu pot aşeza în aşa fel ochelarii în cât pupila mea să fie în faţa centrului fie-cărei din lentile, de unde deduc că ochii sunt foarte apropiaţi de nas. Lentilele sunt extrem de concave. O femeie atât de mioapă are cu siguranţă, semnele fizice ale acestor specimene de oameni caracterizaţi prin încreţiturile frunţei şi încovoierii umerilor.

— Da, am spus eu la rândul meu, pricep deducţiile d-tale, totuşi mărturisesc, că nu am putut pricepe cum ai descoperit, că femeia aceasta, a fost de două ori la optician.

Holmes, reluă ochelarii.

Arcurile sunt îmbrăcate cu plută ca să slăbească presiunea. La unul din arcuri pluta s'a ros puţin, pe când la cel'alt pluta e pusă de curând. De oarece pluta de pe arcuri este identică, nu mai încape îndoială că doamna s'a adresat aceluiaşi optician.

— Minunat! exclamă Hopkins, în culmea admiraţiei şi când mă gândesc că am avut ochelarii în mână şi n'am ghicit nimic. Cu toate astea, am avut intenţia să văd pe toţi opticianii din Londra.

— Foarte bine! Până atunci mai ai ceva nou să ne spui în privinţa asasinării lui Smith?

— Nu, domnule Holmes, cred că ştii acum tot atâta cât ştiu şi eu. Am cercetat dacă a venit vre-un străin prin partea locului; dar în privinţa asta, investigaţile mele au rămas fără folos. Ceiace mă miră însă este lipsa mobilului crimei... Nu văd pentru ce a fost ucis Smith.

— Poate s'o aflăm mâine când ne-om duce acolo, zise Sherlock Holmes.

— O! da, dacă aşi ştii că nu abuzez de d-ta, dragă domnule

Holmes. Avem un tren pentru Chatam mâine la ora şase dimineaţa, aşa că vom sosi la Yoxley între opt şi nouă.

— O să mergem, fiindcă văd că afacerea d-tale prezintă interes şi mi-ar face plăcere, s'o examinez cu de-amănuntul. E aproape, unu; aşa că n-am face rău, să ne culcăm. Intinde-te pe sofa în faţa sobei şi pe mâine deci, zise Sherlock Holmes retrăgându-se în odaia lui.

* * *

A doua zi furtuna încetase. Cerul se înseninase şi cu toate că soarele strălucea, era foarte frig afară.

După un drum lung şi obositor ne-am coborât la o staţie mică, la câteva mile de Chatam.

In vreme ce se înhămau caii la o trăsură, pe care am comandat-o la un han din apropiere, am luat acolo masa în grabă.

Când am ajuns la Yoxlei am găsit un agent în faţa vilei.

— Ei, ce mai e nou, Wilson? întrebă Hopkins.

— Nu e nimic, domnule.

— N'a fost văzut nici un străin pe aici?

— Nu, domnule; după ancheta întreprinsă de poliţie, rezultă că nici un străin n'a călcat pe aici.

— Aţi cercetat hanurile?

— Da, domnule, dar fără nici un rezultat.

— Vezi, domnule Holmes, urmă poliţistul, distanţa de aici la Chatam e foarte scurtă; aşa că se poate întâmpla, că cineva să fi venit aici, fără să fi fost observat... De alt-fel iată poteca grădinei de care ţi-am vorbit, eri, domnule Holmes. Sunt sigur, că nu există nici o urmă de paşi.

— In cotro se aflau urmele pe pajişte?

— Uite aici, domnule Holmes, zise poliţistul arătând pajiştea. Cu toate că nu se mai văd acum, eri erau foarte vizibile.

— Da, da, cineva a trecut pe aici, zise Holmes, examinând cu atenţie pajiştea. Doamna în chestie, trebuie să fi umblat cu multă grijă, altminteri ar fi lăsat urme, fie pe potecă, fie lângă stratul acesta de flori.

— A avut mult sânge rece.

Am observat pe figura lui Holmes, o încordare adâncă.

— Spui, că trebuie, să se fi întors pe acelaşi drum.

— Da, domnule, fiindcă nu există altul.

— Hm! Ciudat!... Mi se pare însă că am văzut în deajuns poteca. Haide mai departe. Uşa asta care dă în grădină e mereu deschisă, nu e aşa? Femeia pe care o căutăm n'a întâmpinat prin urmare nici o dificultate ca să intre în casă. Ideia crimei, nu era hotărâtă încă în mintea ei; altminteri ar fi venit înarmată şi nu s'ar fi slujit de cuţitaşul, care se afla pe biurou... A străbătut coridorul fără să lase vre-o urmă pe preş, apoi a pătruns în camera de lucru a profesorului. Cât timp o fi rămas acolo?... Asta ar fi cam greu de precizat.

— Trebuie, să fi rămas puţin, fiindcă am uitat, să-ţi spun că îngrijitoarea profesorului, doamna Marker deretecase cu un sfert de ceas înainte biuroul.

— Asta ne fixează o limită. Doamna a intrat deci în odaia aceasta. Ce a făcut? S'a îndreptat spre biurou. De ce? Nu era cu scopul de a lua ceva din sertare, de oarece ele nu conţineau nimic de valoare, de vreme ce nu erau închise. Numai sertarul închis o interesa... Dar ce e zgârietura asta? Aprinde, te rog, un chibrit Watson! De ce nu mi-ai spus nimic de zgârietură, Hopkins?

Zgârietura pe care o examina începea pe broasca cheii şi se cobora pe lacul sertarului.

— Am observat-o, domnule Holmes, dar nu e tocmai un fapt rar, să găseşti o zgârietură lângă broasca unui sertar.

E adevărat, dar asta e recentă. Uite cum străluceşte arama în

locul unde a fost zgâriată; o zgârietură veche ar avea aceiaşi culoare ca şi suprafaţa. Examineaz-o, te rog, cu lupa. Observi nu e aşa că e proaspătă?.. Doamna Marker e aici?

O femeie în vârstă, cu o figură tristă, îşi făcu intrarea în odaie.

— Ai şters mobila asta, eri dimineaţa?

— Da, domnule.

— Ai observat zgârietura aceasta?

— Nu, domnule.

— Te cred, fiindcă atunci cârpa cu care ai şters ar fi luat aşchiile biuroului. La cine e cheia?

— Domnul profesor o poartă întotdeauna la el.

— Foarte bine. Poţi să te retragi, doamnă Marker. Incepem să facem progrese. Doamna, a intrat aşa dar în odaie, ca să deschidă biuroul. In timpul ce se îndeletnicea cu ocupaţia asta, tânărul Willugby, a intrat în odaie. In graba ei de a scoate cheia, a făcut zgârietura asta pe mobilă. Secretarul a pus atunci mâna pe ea şi necunoscuta, luând cuţitaşul care se afla pe biurou, l'a lovit cu scopul de a-l face să-i dea drumul. Lovitura aceasta a pricinuit moartea secretarului. Smith a căzut, şi ea a fugit, luând sau nu cu ea obiectul pe care venise să-l ia. Suzana Tarlton e aici?

Camerista fu introdusă în biurou.

— Este oare cu putinţă ca cineva să fi putut fugi prin uşa asta, după strigătul pe care l'ai auzit?

— Nu, domnule, e cu neputinţă. Coborând scara, aşi fi zărit-o în coridor. De alt-fel dacă uşa ar fi fost deschisă, aşi fi auzit totul.

— Iată că suntem fixaţi în privinţa aceasta. Atunci doamna, a trebuit să fugă pe unde a intrat. Coridorul cel'alt, după cum mi-ai spus, duce în camera profesorului? Nu există altă eşire pe acolo?

— Nu, domnule.

— Bine, şi acum să mergem să-l vedem pe profesorul... Uite,

Hopkins, ceva foarte important; coridorul profesorului este de-asemenea acoperit cu un preş

— Nu pricep?

— Cum, nu-ţi dai seama de însemnătatea acestui fapt... La urma urmei, nu insist... Se poate, să mă înşel; dar nu cred ... haide, vino cu mine şi prezintă-mă.

Am luat-o de-alungul unui coridor, care avea aceiaşi lărgime ca acela care dădea în grădină. La extremitatea lui, se afla o scăricică în josul căreia se afla o uşă. Călăuza noastră, bătu în uşă şi am intrat în camera profesorului.

Era o încăpere plină de cărţi cari, fiind prea numeroase ca să fie închise în bibliotecă, zăceau întinse pe jos.

Patul se afla în mijloc, iar profesorul cu toate că era destul de târziu, nu se dăduse încă jos din pat. Foarte rar am văzut un om mai ciudat. Figura lui slabă, cu nasul coroiat, se întoarse spre noi; iar ochii lui negrii şi pătrunzători ne examinară multă vreme. Părul şi barba lui erau albe, dar în jurul gurei aceasta din urmă ca şi mustăţile erau galbene. Ţinea o ţigară în gură şi toată odaia era îmbâcsită de fum. El întinse mâna lui Holmes şi atunci am observat că degetele lui erau înegrite din pricina nicotinii.

— Sunt un fumător pasionat, domnule Holmes, zise el, într'o englezească foarte corectă, dar cu un accent, uşor străin ... Dar ia, te rog, o ţigară... şi d-ta, domnule ... Vi le recomand special fiindcă le aduc din Alexandria. Sunt foarte bune şi mărturisesc că fumez cam mult. Ştiu că e nesănătos, dar un bătrân are puţine plăceri: tutunul şi lucrările mele, iată singura mea distracţie.

Sherlock Holmes, aprinse o ţigară şi examina cu minuţiozitate apartamentul.

— Tutunul şi lucrările mele! acuma nu mai am decât tutunul, îngână moşneagul. Vai ce întâmplare grozavă. Cine ar fi putut prevedea o atare nenorocire? Un tânăr atât de cum se cade în care am găsit un colaborator admirabil. Ce crezi de afacerea asta domnule, Holmes?

— Nu sunt încă fixat.

— Ţi-aşi fi foarte recunoscător dacă ai putea s'o deslegi. O lovitură atât de neaşteptată, nu poate decât să paralizeze pe un om ca mine. Imi pare, că am pierdut facultatea de a cugeta; dar d-ta eşti un om de acţiune şi afacerea asta face parte din profesiunea d-tale! Al suntem fericiţi că ne-am asigurat concursul d-tale preţios.

In vreme ce bătrânul profesor vorbea ast-fel, Holmes străbătea biuroul în lung şi în lat. Am observat că fuma cu o repeziciune extraordinară; era vădit că împărtăşea gustul bătrânului pentru ţigările din Alexandria.

— Da domnule, e o lovitură grozavă, urmă profesorul; iată opera vieţii mele, zise el arătându-ne un teanc de manuscrise.

E o analiză a unor documente găsite în Siria şi în Egipt. E o lucrare uriaşă, pe care mă tem că n'am s'o pot duce singur la bun sfârşit... Dar bag de seamă, domnule Holmes, că fumezi mai mult ca mine!

Sherlock Holmes, zâmbi.

— Sunt un cunoscător, zise el luând din cutie o a patra ţigară pe care o aprinse imediat.

N'am să te plictisesc cu prea multe întrebări, urmă el, fiindcă am aflat că erai în pat în momentul crimei şi că nu ştii mai nimic; am să te întreb, numai, ce crezi de ultimele cuvinte ale nefericitului Smith: „Domnule profesor.. Ea era"?

Profesorul clătină capul.

— Suzana este o ţărancă şi ştii cât de proaste sunt semenele ei. După părerea mea, bietul tânăr a rostit aceste cuvinte fără sens, într'un acces de delir.

— Inţeleg, nu poţi să-mi dai nici o explicaţie în privinţa dramei.

— Poate să fie un accident... poate, şi asta rămâne între noi, să fie chiar o sinucidere. Tinerii poartă uneori în suflet dureri as-

cunse... o durere sufletească... Eu cred, că ipoteza aceasta e mai verosimilă decât aceia a unei crime.

— Dar ochelarii?

— A! nu sunt decât un visător! Nu pot să explic lucrurile practice ale vieţii... Se poate totuşi că ochelari să-i fi amintit o persoană iubită... Dar, mai ia te rog, o ţigară; e o adevărată plăcere, să ai de-a face cu un amator ca d-ta... da, tinerii păstrează uneori ca amintiri, un evantai, o mănuşă... Cine poate prevedea obiectul pe care îl vei păstra asemenea unui tezaur până la sfârşitul vieţii?... Prietenul d-tale, mi-a vorbit de nişte urme de paşi pe pajişte... La urma urmei se poate, să se fi înşelat... Cât despre cuţitaş, a putut foarte bine să-l trântească jos când a căzut... Vorbesc, ca un copil; dar, după părerea mea, e uşor de admis, că Smith, s'a sinucis.

Sherlock Holmes, păru inpresionat de ipoteza asta şi continuă să străbată câtva timp odaia în lung şi în lat, pierdut în visarea lui şi fumând ţigară după ţigară.

— Spune-mi, domnule profesor, zise el în cele din urmă, ce cuprindea sertarul care era închis?

— Nimic, ce-ar fi putut fi de folos unui hoţ... hârtii familiare, scrisori ale bietei mele soţii, diplome universitare pe care am avut onoarea să le primesc; de altfel poftim cheia, ca să te convingi singur.

Holmes, luă cheia, o examină o clipă, apoi o înmână din nou profesorului.

— Nu, nu cred, să-mi poată fi de vre-un folos. Prefer să fac o plimbare în grădină, să mă mai recreez puţin. Ipoteza unei sinucideri, trebuie examinată serios.

Scuză-ne, te rog, domnule profesor, pentru că te-am turburat câte-va clipe, dar o să ne înapoiem după masă. Vom reveni la ora două, şi-ţi vom da poate noui amănunte.

Ne-am retras apoi în tăcere şi am luat-o din nou pe poteca grădinii. Holmes părea distrat.

— Ai vre-un indiciu nou? l'am întrebat într'un târziu.

— Totul va depinde de ţigările pe care le-am fumat. Pot să mă înşel; ţigările îmi vor explica însă misterul.

— Dragul meu Holmes, cum pot nişte tigări să...

— Vei vedea mai târziu. E drept că şi cercetările la optician pot da un rezultat bun, totuşi dacă pot să simplific lucrurile... Ai uite şi doamna Marker. N'ar strica să vorbim puţin cu ea.

Sherlock Holmes, ştia să dobândească încrederea femeilor. Peste puţin el începu să vorbească cu doamna Marker, ca şi cum ar fi cunoscut-o de când lumea şi pământul.

— Da, dnmnule, spunea ea domnul profesor fumează foarte mult; toată ziua e cu ţigara în gură, alteori fumează şi noaptea. Mi s'a întâmplat să intru uneori în odaia lui dimineaţa şi vă spun drept, aveam impresia că mă aflu într'un nor de ceaţă... Bietul Smith, fuma şi el; dar nu atât ca domnul profesor.

— Dar fumatul nu-i slăbeşte oare pofta de mâncare?

— Nu pot, să ştiu.

— Totuşi, eu cred, că nu mănâncă mult.

— Pofta lui de mâncare, e variabilă.

— Mă prind, că n'a mâncat nimic azi dimineaţă şi că-i va fi imposibil să prânzească după toate ţigările pe care le-a fumat.

— Vă înşelaţi fiindcă a mâncat foarte mult azi dimineaţă; mai mult, pot să vă spun că rare ori l'am văzut mâncând cu atâta poftă. Mi-a comandat chiar nişte costiţe de purcel pentru masa de la prânz... M'a mirat pofta lui, căci vedeţi, de la moartea bietului Smith, eu una nu mai pot mânca nimic... In sfârşit totul depinde de firea omului.

* * *

Am stat toată dimineaţa în grădină; Stanley Hopkins, se dusese în sat ca să facă o anchetă cu privire la străina care fusese văzută, în ajun, dimineaţa de nişte copii pe drumul de la Chatam.

Cât despre prietenul meu, energia lui părea că-l părăsise, cu desăvârşire şi rare ori l'am văzut tratând o afacere cu mai multă nepăsare.

Ştirea adusă de Hopkins, că dase de copii, că semnalmentele femeii corespundeau exact cu acelea date de Sherlock Holmes şi că aceasta purta ochelari, nu păru că-l interesează prea mult.

Totuşi păru că ascultă cu atenţie afirmaţile Suzanei, care ne spusese, în timp ce ne servea masa, că tânărul Smith, se plimbase peste zi în grădină şi că nu se înapoiase în casă decât cu o jumătate de oră înainte de săvârşirea crimei.

Eu nu pricepeam de loc, importanţa acest i incident; dar mi-am dat seama că avea un loc de frunte în planul pe care şi-l făurise în minte prietenul meu Sherlock Holmes. De-odată el se sculă de pe scaun:

— E ora două, domnilor, zise el; e timpul să mergem să vedem pe profesorul.

Bătrânul îşi terminase tocmai masa şi farfuria lui, goală, dovedea că pofta de mâncare pe care i-o atribuise îngrijitoarea nu era de loc exagerată.

Figura lui avea o expresie stranie, când se întoarse spre noi.

De data asta era îmbrăcat şi stătea instalat într'un fotoliu, cu ţigara în gură, fumând de zor.

— Ei, domnule Holmes, ai găsit cheia misterului?

Spunând aceasta domnul Coram, oferi prietenului meu cutia de ţigări. Sherlock Holmes întinse mâna dar în aceiaşi clipă, trânti cutia jos. Ne-am plecat cu toţii ca să strângem ţigările. După ce le-am ridicat, am văzut că ochii lui Holmes străluceau de bucurie; ceia ce-mi dovedea, că deslegase într'adevăr enigma.

— Da, zise el.

Eu şi Stanley Hopkins, l'am privit mirat. Profesorul zâmbi dispreţuitor.

— Ce spui, în grădină?

— Nu, dar aici.

— Aici... când ?

— Acuma.

— Se vede că-ţi arde de glumă, domnule Holmes şi cazul e prea grav pentru aşa ceva.

— Nu glumesc de loc, domnule profesor. E drept, că nu ştiu încă bine rolul şi partea d-tale de vină; nădăjduiesc însă că-mi vei explica, aceste câteva puncte obscure. Până atunci, voi reconstitui trecutul şi vei vedea ce-mi rămâne încă de aflat.

— O doamnă a intrat eri în biuroul d-tale, cu intenţia de a lua câteva documente pe care le ţineai acolo, sub cheie, într'un sertar. Avea cheia biuroului; am văzut-o pe a d-tale şi n'are nici o zgâriet ră. Nu erai aşa dar complicele ei şi ea a venit să te fure fără să ştii.

Profesorul îşi aprinse o nouă ţigară, apoi zise:

— E foarte interesant şi instructiv ceiace spui d-ta. Numai ai nimic de adăogat? De vreme ce ai urmărit pe femeia aceasta, nu-ţi va fi greu, să ne spui ce s'a făcut.

— Tocmai asta vreau să încerc. Mai întâi, secretarul d-tale a pus mâna pe ea. Doamna ca să scape de el la lovit cu un cuţitaş pe care l'a găsit la îndemână. Sunt convins că femeia aceasta n'a avut nici o intenţie criminală, deoarece un asasin nu vine niciodată fără armă.

Ingrozită de actul pe care l'a săvârşit, ea a fugit numat decât de la locul crimei. Din nefericire pentru ea, şi-a perdut ochelarii în timpul luptei şi, cum era grozav de mioapă, s'a simţit cu totul deorientată. A luat-o prin coridor, crezând că era acela prin care venise. Ambele coridoare, după cum ştii, sunt acoperite cu preşuri. Ea a priceput prea târziu, eroarea ei şi şi-a dat seama, că nu mai putea eşi. Ce putea să facă? Ii era imposibil să se retragă, şi tot astfel îi era cu neputinţă să rămână acolo! Cu toate astea trebuia să plece; în consecinţă a urcat scara, a deschis uşa şi a intrat în odaia d-tale.

Profesorul se uita la Sherlock Holmes, cu ochii măriți de spaimă; părea nespus de mirat; totuși se stăpâni dădu din umeri și începu să râdă.

—E foarte frumos ce spui, domnule Holmes, zise e.; dar e o mică eroare în sistemul d-tale, căci în odaia asta mă aflam eu și n'am părăsit-o toată ziua.

— Știu, domnule profesor.

— Cu toate astea insinuiezi că am stat în pat, fără să știu că o femeie se afla în camera mea?

— Nu am spus asta... Știai că ucigașa se află în camera d-tale, de vreme ce ai vorbit cu ea, ai recunoscut-o și i-ai procurat chiar o ascunzătoare.

Profesorul începu din nou să râdă, apoi se seulă în picioare.

— Ești nebun, exclamă el, vorbești ca un adevărat nebun! Dacă am ascuns-o, unde se află ea acum?

— E acolo dedesupt zise Sherlock Holmes arătând într'un colț al biuroului, în direcția cărții r.

Bătrânul ridică brațele în aer cu un gest desnădăjduit și se așeză din nou în fotoliu. I clipa aceia se deschise o ușă subterană și o femeie își făcu apariția în odaie.

— Aveți dreptate! exclamă ea cu un accent străin. Iatămă!

Era plină de praf și nu fusese niciodată frumoasă, căci avea într'adevăr fizicul pe care îl ghicise Sherlock Holmes.

Miopia ei și trecerea bruscă dela întunerec la lumină, o făcură să clipească des din ochi, cu scopul de a se asigura unde era și cu cine se afla. Cu toate astea atitudinea ei nu era lipsită de o oare care 'nobleță care impunea respect și admirație tot de-odată.

Stanley Hopkins, o apucă de mână și o declară arestată; ea îl respinse însă cu o demnitate, care îl sili să execute dorința ei. Moșneagul ghemuit în fotoliu, o privea zdrobit.

— Da, domnilor, sunt prizoniera d-voastră, zise ea. Am auzit totul şi am înţeles, că a-ţi descoperit adevărul. Mărturisesc că eu am ucis pe secretarul domnului Coram dar fără să vreau. Nici n'am ş iut măcar de ce armă m'am slujit ca să-l lovesc. Am luat depe masă primul obiect care mi-a căzut în mână. Vă jur că tot ce spun, e purul adevăr.

— Ştiu, doamnă, zise Sherlock Holmes... dar, păreţi suferindă.

Intr'adevăr biata fameie, era palidă ca un linţoliu. Ea se aşeză pe un jilţ şi urmă:

— Timpul meu e măsurat, dar trebuie să vă spun totul. Sunt soţia acestui om; el nu e englez ci rus şi e cu totul inutil, să vă spun numele lui adevărat.

Pentru prima oară bătrânul profesor tresări:

— Dumnezeu, să te ocrotească, Ana, zise el.

Ea îi aruncă o privire în care se putea citi un dispreţ nemărginit.

— De ce ţii atâta la viaţa ta ticăloasă, Sergiule? Intrebă ea. Ai făcut rău multora şi nimănui nu ai fost în stare să faci vre-un bine, nici măcar ţie însă-ţi. Totuşi, nu e menirea mea să-ţi scurtez firul vieţii, eu însu-mi am un mare păcat pe conştiinţă, de când, am trecut pragul acestei case blestemate: Dar trebuie să vorbesc, altminteri va fi prea târziu.

V'am spus domnilor că eram soţia acestui om, adăoga ea. Când m'am măritat dânsul avea cincizeci de ani, în vreme ce eu de-abea împlinisem douăzeci.

Căsătoria noastră s'a făcut într'un oraş din Rusia pe care socotesc de prisos să vi-l mai spun...

— Dumnezeu să te aibă în paza lui, Ana! zise din nou bătrânul profesor.

— Eram nişte reformatori ai societăţii, revoluţionari, nişte nihilişti sau comunişti dacă vreţi... Pe urmă, de oare ce un ofiţer de poliţie a fost ucis cu ocazia unei răscoale, mulţi dintre noi

am fost arestaţi, dar lipseau dovezile. Atunci bărbatul meu, spre a-şi salva viaţa şi în acelaşi timp pentru a câştiga o sumă însemnată, a trădat pe soţia şi pe prietenii lui. In urma acestei trădări, am fost arestaţi cu toţii. Mulţi dintre noi, au fost executaţi; iar alţii, trimişi în Siberia. Am făcut parte dintre aceştia din urmă.

Bărbatul meu, după ce a încasat preţul trădării, a trecut în Anglia, unde a trăit liniştit cu toate că ştia că dacă tovarăşii noştri ar afla refugiul lui, îl vor omorî.

Bătrânul îşi aprinse o ţigare şi şopti foarte emoţionat:

— Sunt în mâinile tale, Ana... Ai fost întotdeauna bună cu mine...

— Nu v'am spus încă toată laşitatea de care este capabil omul acesta. Printre tovarăşii noştrii, se află unul pe care îl iubeam. Era o fire nobilă şi care avea toate calităţile care lipseau soţului meu. Urâ orice act de violenţă. Eram cu toţii vinovaţi în faţa legei, în schimb el singur era nevinovat. El ne surisese mereu, să nu întrebuinţăm niciodată violenţa şi să procedăm mereu pe căi legale; scrisorile lui ar fi putut să-l salveze, precum şi jurnalul meu, unde scriam zi la zi cugetările lui şi tot astfel acţiunile noastre.

Bărbatul meu a găsit jurnalul iar scrisorile lui le-a ascuns şi a făcut tot ce i-a stat în putinţă pentru ca tânărul să fie spânzurat. N'a putut reuşi, dar Alexis a fost trimes în Siberia, unde lucrează într'o mină de cărbuni...

Da, gândeşte-te la toată infamia ta, ticălosule! In clipa asta chiar, Alexis, omul al cărui nume nu eşti măcar vrednic să-l rosteşti, trăieşte şi munceşte ca un rob, în vreme ce eu, cu toate că viaţa ta e în mâinile mele, te las să trăiesc ca o laşă ce sunt.

— Ai fost întotdeauna o femeie nobilă, Ana! rosti bătrânul profesor, continuând să fumeze.

Ea, se ridică în picioare, dar rec zu imediat în fotoliu, scoţând un strigăt de durere.

— Trebuie să sfârşesc cu mărturisirea mea. După ce mi-am

terminat osânda, am căutat jurnalul meu şi scrisorile care odată trimise guvernului rus vor pune în libertate pe nefericitul meu prieten.

Ştiam că soţul meu era în Anglia şi după câteva luni de căutări, am putut descoperi locul unde se ascundea. Ştiam că avea la el jurnalul meu căci, în timpul şederei mele în Siberia, mi-a scris câteva scrisori pline de mustrări în care îmi cita pasagii întregi. Cu toate astea eram sigură, că nu va consimţi niciodată să mi-l înapoieze; trebuia deci, să mi-l procur eu însă-mi Am reuşit să fac să intre în casa lui ca secretar, un agent secret. E acela care te-a părăsit într'o bună zi pe neaşteptate, Sergiule...

Agentul a descoperit în ce sertar al biuroului erau închise scrisorile. Mi-a făcut şi o cheie falsă a biuroului dar n'a vrut în ruptul capului să fure scrisorile. Mi-a oferit totuşi un plan al casei şi mai mi-a spus că biuroul e întotdeauna gol până la ora mesei. Mi-am luat atunci inima în dinţi şi am venit aici cu scopul de a lua scrisorile. Am reuşit, dar cu ce preţ Dumnezeule Mare!

Le-am luat şi am închis sertarul tocmai în clipa când tânărul secretar, a pus mâna pe mine. Il mai văzusem de dimineaţă şi l'am întrebat unde locuia profesorul Coram, fără să ştiu că era chiar secretarul soţului meu.

— Aşa e, zise Sherlock Holmes, astfel se explică ultimele cuvinte pe care le-a rostit Smith...

— Lăsaţi-mă să urmez zise nevasta profesorului cu o voce întretăiată de suspine în vreme ce figura ei se contracta in prada unei mari dureri fizice. După ce tânărul a căzut, am luat-o la fugă şi m'am pomenit de-odată în odaia soţului meu. Mi-a declarat că mă va denunţa. I-am demonstrat că dacă va face una ca asta, am să-l omor şi în cazul că mă va preda justiţiei îl voi preda şi eu pe mâinile nihiliştilor. Am procedat astfel, nu fiindcă ţineam la viaţă; dar fiindcă voiam. să îndeplinesc opera pe care mi-am jurat, s'o duc la bun sfârşit; el ştia că mă voi ţine de cuvânt şi numai de aceia m'a ascuns. M'a ascuns în subterana aceasta cunoscută numai de el şi a luat masa în odaia

lui, astfel ca să-mi poată da şi mie de mâncare fără ştirea nimănui. A rămas stabilit că odată ce poliţia va părăsi casa, voi dispărea şi eu pentru toteauna. D-ta, domnule, ai ghicit planurile noastre zise ea, adresându-se prietenului meu.

Ea făcu o pauză, apoi scoase din sân un pachet:

— Iată ultimele mele cuvinte, zise ea, iată pachetul care va scăpa pe Alexis, îl încredinţez onoarei şi iubirii d-tale pentru adevăr... Ţine-l şi şi remite-l legaţiunei ruse; acuma mi-am îndeplinit datoria şi...

— Opriţi-o, exclamă Sherlock Holmes, care se repezi deodată la ea smulgându-i din mână un flacon.

— E prea târziu, zise ea, căzând jos... Am luat otrava înainte de a părăsi ascunzătoarea... Vai Domnule! cât sufăr... Mor!... Nu uitaţi pachetul.

* * *

Afacerea aceasta este simplă şi instructivă, zise Holmes, în vreme ce ne înapoiam cu trenul la Londra. Dela început am observat; că ochelarii erau axa în jurul căreia se învârtea toată acţiunea, fost un adevărat noroc, că muribundul a putut pune mâna pe ei, altminteri poate că n'am fi găsit niciodată soluţia.

Era evident că după tăria lentilelor, persoana care purta ochelarii aceştia, era foarte mioapă şi că fără ei, nu putea vedea nimic. Când am observat însă as mănarea celor două coridoare am priceput că ucigaşa lui Sm th, s'a putut înşela şi prin urmare în loc să fugă prin grădină, a intrat în odaia profesorului. Am examinat atunci deaproape ipoteza asta şi am observat că toate cărţile erau îngrămădite pe jos, afară doar într'un singur punct unde se putea afla o uşă secretă. N'aveam nici un punct, după care să mă călăuzesc, dar culoarea castanie a covorului putea să-mi vină în ajutor.

Am fumat așa dar un mare număr din țigările profesorului având grija să las să cadă cenușa în locul suspect. A fost un truc foarte simplu care mi-a reușit.

Pe urmă m'am dus în grădină și m'am asigurat în prezența d-tale Watson, dacă profesorul și-a mărit rația de mâncare, lucru la care trebuiam să mă aștept în cazul că mai avea pe cineva la el. Am intrat apoi cu toții în odaia lui și, după ce am trântit cutia de țigări, am putut vedea covorul deaproape și să constat prin examinarea urmelor lăsate pe cenușa țigărilor, dacă prizoniera a părăsit sau nu ascunzătoarea, în timpul absenței noastre... Și acum, dragul meu Hopkins, am ajuns la Charing Cros; te felicit de succesul afacerei d-tale. Te duci probabil la poliție... Cât despre noi, Watson, trebuie să mergem la legația rusă, spre a preda pachetul ca să punem în libertate pe nefericitul Alexis.

Furtul diademei de smaralde

Furtul diademei de smaralde

Dragul meu Holmes, am spus într'o dimineaţă privind pe fereastră, iată un nebun care trece pe stradă. E foarte regretabil că rudele lui îl lasă să umble de capul lui în oraş.

Prietenul meu se apropiă uşor de mine ca să privească în stradă.

Era într'o dimineaţă senină de Februarie; gerul era aspru şi zăpada care căzuse din belşug în ajun, strălucea acum în bătaia soarelui de iarnă. La ora aceasta nu era nimeni pe stradă afară de individul a cărui înfăţişare ciudată mi-a atras imediat atenţia.

Omul acesta era un bărbat de vre-o cincizeci de ani, înalt, vânjos şi impunător. Era bine îmbrăcat: purta un palton negru, o pălărie de pâslă, ghete galbene şi pantaloni vărgaţi proaspăt călcaţi. Cu toate astea îmbrăcămintea lui era în contrazicere cu gesturile sale, de oarece alerga şi gesticula, strâmbându-se în chipul cel mai ciudat cu putinţă.

— Ce Dumnezeu o fi având? Se uită la numerile caselor.

— Mi se pare că vine aici, zise Sherlock Holmes, frecându-şi mâinele.

— Aici?

— Da, am convingerea că vine să mă consulte într'o afacere. Omul acesta prezintă simptomele celei mai grozave nedumiriri. Ha! Nu ţi-am spus?

Intr'adevăr necunoscutul se repezi la poarta casei şi începu să sune cu putere.

Peste câteva clipe năvăl apoi în camera în care ne aflam. De data asta necunoscutul părea atât de abătut în cât amândoi, eu şi Holmes, am fost cuprinşi de un sentiment adânc de milă.

Timp de câteva clipe necunoscutul nu rosti o vorbă. Se clătina şi-şi smulgea părul din cap asemenea unui om care şi-a pierdut minţile... Apoi, de-odată începu să se izbească cu capul de pereţi, cu atâta violenţă în cât am fost nevoiţi să ne repezim la el şi să-l instalăm cu forţa într'un jilţ. După ce se mai linişti puţin Sherlock Holmes îi strânse mâinile şi-l îmbărbătă cu tonul acela voios pe care ştia să-l întrebuinţezeze atât de bine, la nevoie.

— Ai venit să-mi spui păţania d-tale, nu e aşa? Eşti obosit. Aşteaptă o clipă să te mai întremezi şi pe urmă vom fi prea fericiţi să studiăm mica problemă pe care ai să ne-o expui.

Gâfâind încă, necunoscutul făcea sforţări desperate ca să se liniştească. In cele din urmă îşi şterse fruntea de sudoare şi ne privi îndurerat.

— Trebuie să mă credeţi nebun! zise el.

— Nu. Ştiu că s'a abătut o mare nenorocire pe capul d-tale, răspunse Sherlock Holmes.

— Vai da! E o nenorocire atât de mare şi atât de neaşteptată încât mă mir cum de n'am înebunit. Aşi fi putut suporta orice, afară de nenorocirea care m'a lovit... Şi apoi, în cazul meu, nu sunt numai eu în cauză; cele mai de frunte personalităţi ale Angliei pot avea neplăceri, dacă nu se găseşte un mijloc pentru a se aranja afacerea aceasta îngrozitoare.

— Liniştește-te, domnule, zise Sherlock Holmes şi spune-mi, te rog, ce ţi s'a întâmplat?

— Numele meu, răspunse necunoscutul, vă este cunoscut probabil. Sunt Alexandru Holder, directorul băncei Holder şi Stevenson, din Thread needle street.

Intr'adevăr numele lui mi-era cunoscut, întrucât era asociatul uneia din cele mai importante bănci particulare ale oraşului. Ce se întâmplase oare pentru ca domnul Holder să fi ajuns în halul acesta? Eram foarte curioşi. In cele din urmă vizitatorul nostru făcu o nouă sforţare şi începu astfel povestirea sa:

— Fiindu-mi timpul măsurat, zise el, m'am grăbit să vin la d-ta domnule Holmes. Ideea aceasta mi-a fost sugerată de inspectorul poliţiei din cartierul meu. Am sărit în primul tren şi am venit în fugă aici, de oarece birjele şi automobilele nu circulă suficient de iute pe zăpada asta. Mă simt mai bine acum, fiindcă m'am odihnit puţin; adineaori de-abea dacă îmi trăgeam sufletul din pricina alergăturei şi de aceea am să vă expun faptele cât mai limpede cu putinţă.

Cred că ştiţi că pentru a reuşi în afacerile de bancă trebuie să găseşti plasamente sigure. Unul din cele mai bune plasamente este şi împrumutul pe gaj. Operaţia aceasta am practicat-o mult în ultimii ani şi există multe familii nobile cărora le-am avansat, în felul acesta, diferite sume.

Eri de dimineaţă mă aflam la bancă în biuroul meu, când de-odată servitorul meu mi-a adus o cartă de vizită. Am sărit în sus citind numele, căci era acela al... dar chiar faţă de d-voastră trebuie să fiu discret şi am să mă mulţumesc să vă spun doar că era un nume universal cunoscut... Zăpăcit de această onoare, am îngânat câteva cuvinte vizitatorului meu dar el a intrat deadreptul în subiect cu aerul unui om care vrea să termine cât mai repede cu o afacere neplăcută.

— Domnule Holder, mi-a spus el, sunt informat că banca d-voastră împrumută bani.

— Da, banca noastră face asemenea operaţii dacă, fireşte, garanţia e bună

— Imi trebuie neapărăt cinzeci de mii de lire sterline. Fă ă îndoială că aşi putea găsi o sumă de zece ori mai mare la prietenii mei, dar prefer să recurg la o bancă şi să fac afacerea aceasta singur. In poziţia mea înţelegi, nu e plăcut să devii obligatul altuia.

— Pentru cât timp aveţi nevoie de această sumă?

— Lunea viitoare, voiu avea o sumă inportantă, şi am să-ţi rambursez banii cu dobânda pe care o vei fixa. Esenţialul însă e să am banii numai decât.

— Aşi fi fost fericit să vă pot avansa aceşti bani din buzunarul meu, fără alte tratative, dacă suma n'ar fi fost într'adevăr prea mare. Pe de altă parte, dacă vă avansez banii în numele băncei, sunt dator să iau chiar faţă de d-voastră, toate garanţiile necesare.

— Aşa înţeleg şi eu, zise el, luând o casetă pe care o aşezase lângă el, pe un scaun. Ai auzit desigur, vorbindu-se de diadema de smaralde?

— Da, e una din cele mai rare colecţii de smaralde ale Coroanei.

— E drept.

Spunând acestea deschise caseta şi-mi arătă diadema.

— Sunt treizeci şi nouă de smaralde şi preţul lor este incalculabil. Cel mai hrăpăreţ cămătar ar preţui diadema întreit de cât îţi cer; ţi-o las deci în gaj pentru cincizeci de mii de lire sterline.

Am luat caseta în mâini şi am privit cu o oarecare nedumirire pe ilustrul meu vizitator.

— Te îndoieşti de valoarea diademei? mă întrebă el.

— De loc, mă întreb doar dacă...

— Nu fac rău că ţi-o amanetez?

In privinţa aceasta poţi să fii foarte liniştit. Nu m'aşi fi gândit o clipă s'o pun în gaj dacă n'aşi fi sigur că pot s'o reiau peste patru zile. Nu e decât o chestiune de formă. E suficient amanetul?

— O! da.

— Înţelegi, domnule Holder, că-ţi dau o dovadă de încredere şi încrederea aceasta e bazată pe tot ceeace mi s'a spus despre d-ta. Mă bizuiesc că vei fi nu numai discret dar că vei avea mare grijă de diadema aceasta; e de prisos să-ţi spun că cel mai mic accident care s'ar întâmpla diademei, ar isca un scandal uriaş. Şi cel mai mic accident ar fi tot atât de grav ca şi pierderea ei, căci nu există pe lume smaralde la fel cu acestea. Totuşi am cea mai deplină încredere în d-ta şi voiu veni eu însumi s'o iau înapoi luni de dimineaţă.

Văzând că clientul meu era grăbit, am socotit că e inutil să-i mai răspund, şi chemând pe casierul băncei i-am dat ordin să dea vizitatorului cincizeci de bilete de câte o mie de lire sterline

Când m'am văzut singur cu diadema pe masă, m'am îngrozit oarecum de marea răspundere pe care mi-am luat-o. Diadema aceasta era un bun naţional şi un mare scandal putea izbucni în cazul că s'ar fi întâmplat ceva cu ea. Incepusem să regret că am primit-o în gaj. Totuşi era prea târziu acum să mai reviu asupra gestului meu; am închis deci diadema în casa mea de fier şi mi-am văzut de lucru.

Spre seară, mi s'a părut că ar fi o imprudenţă să las în biuroul meu un obiect atât de preţios. Oare câte case de bani n'au fost jefuite şi cine putea să-mi probeze că un asemenea dezastru n'ar putea să mi se întâmple şi mie? In cazul acesta m'aşi fi aflat într'o situaţie îngrozitoare! Am hotărît deci să duc caseta la mine acasă, astfel ca s'o pot avea ori când la îndemână.

De aceea am luat o birjă şi m'am dus acasă cu diadema pe care am închis'o în biuroul meu.

Şi acum, domnule Holmes, trebuie să-ţi spun cum e alcătuită casa mea, de oarece vreau să-ţi dai bine seama de situaţia ei. Cameristul meu şi băiatul de serviciu dorm în oraş, deci nu pot fi bănuiţi. Mai am trei servitoare pe cari le am de câţiva ani în serviciu şi a căror cinste e mai presus de orice bănuială. O altă servitoare Lucia Paw e în serviciul meu de câteva luni deabea. Are certificate foarte bune şi până în prezent am fost foarte mulţumit de ea. E nespus de frumoasă şi are mulţi adoratori cari dau din când în când, târcoale prin faţa casei mele. Totuşi cred că femeea aceasta este cinstită.

Asta în privinţa servitorilor. In ce priveşte familia mea nu e numeroasă, aşa că descrierea ei n'o să dureze mult.

Sunt văduv şi nu am decât un singur fiu, Arthur. El mi-a pricinuit multe supărări şi multe decepţii, domnule Holmes. Vina este însă şi a mea întrucât l'am răsfăţat mult. După moartea soţiei mele adorate băiatul acesta era singurul care mi-a mai rămas pe lume. Nu puteam suferi să-l văd trist şi îngândurat aşa că i-am împlinit toate capriciile. Poate că ar fi fost mai bine dacă eram mai sever cu el.

Firește că dorinţa mea era să-i dau un post la bancă astfel ca să-mi ia, mai târziu, locul. E o fire violentă, e încăpăţânat şi nu puteam să-i încredinţez o sumă mai mare de bani.

Cu timpul a devenit membru unui club aristocratic şi a legat prietenii cu diferiţi tineri bogaţi şi cheltuitori. A început să joace aşa că de multe ori a trebuit să recurgă la mine ca să-i plătesc datoriile. E drept că a încercat, în mai multe rânduri, să se lase de viaţa aceasta dar toate hotărîrile lui erau zadarnice de oarece prietenul său sir Georges Burnwell îl ademenea veşnic cu chefurile şi petrecerile.

La drept vorbind mă mir că tânărul acesta avea atâta influenţă

asupra fiului meu, căci domnul Georges Burnwell venea de multe ori în casa mea, şi mărturisesc că-mi plăcea grozav. E mai în vârstă ca Arthur şi e un gentleman desăvârşit; a călătorit mult, e cult şi bun orator. Cu toate astea când e departe de mine şi nu mă mai poate fascina am impresia că trebuie să fie un tânăr stricat, ceeace este şi părerea nepoatei mele, Mary, care în ciuda tinereţii ei judecă sănătos.

Acum nu mai îmi rămâne să-ţi vorbesc decât de Mary.

Acum cinci ani, la moartea fratelui meu, Mary. a rămas singură pe lume. Am adoptat-o şi de-atunci am considerat-o întotdeauna ca pe fiica mea. E o fată încântătoare, liniştită, gospodină şi mai ales foarte blândă. E mâna mea dreaptă şi nu ştiu ce m'aşi face fără ea. Nu mi s'a împotrivit decât o singură dată în viaţă atunci când fiul meu a cerut-o în căsătorie. El o iubeşte şi cred că numai ea l'ar fi putut readuce pe calea cea bună; dar vai acum e prea târziu...

Şi acum, domnule Holmes, cunoşti pe toţi acei cari trăiesc în casa mea şi am să urmez cu istorisirea aceasta tristă.

In vreme ce luam cafeaua în salon, după masa de seară, am povestit întâmplarea cu gajul diademei lui Arthur şi nepoatei mele. Le-am spus că preţiosul tezaur se afla în casă dar m'am abţinut să le spun numele clientului meu. Sunt sigur că Lucia Paw, care ne servise cafeaua plecase; dar n'aşi putea să jur că uşa era închisă.

Mary şi Arthur m'au ascultat foarte atenţi şi au voit să vadă diadema, dar am găsit că era mai cuminte să nu le-o arăt.

— Unde ai pus-o? m'a întrebat Arthur.

— In biuroul meu.

— Ei bine, aşi dori ca să nu ne calce hoţii azi noapte, zise el.

— Biuroul e închis.

— Ce are de aface! Când eram copil l'am deschis odată cu cheea camerei de baie.

Arthur făcea de multe ori glume astfel că nu prea am dat atenţie spuselor lui. De data asta însă m'a urmat în odaia mea de culcare, cu un aer foarte grav...

— Ascultă, tată, zise el, cu ochii plecaţi. Ai putea să-mi dai două sute de lire sterline?

— Nu, nu pot, i-am răspuns pe un ton aspru. Până în prezent am fost foarte darnic cu tine, dar de azi încolo nu mai vreau să fiu.

— Ştiu că ai fost foarte bun, dar îmi trebuie cu orice preţ banii aceştia. Altminteri nu mai pot să mă mai duc la club.

— Cu atât mai bine.

— Da, dar n'ai vrea ca să părăsesc clubul ca un om dezonorat. Imi trebuie, cu orice preţ, bani, şi dacă nu vrei să-mi dai voiu fi nevoit să caut în altă parte.

— N'am să-ţi dau nici o parà, i-am strigat mâniat, căci era a treia cerere de bani pe care mi-o făcuse în luna asta.

După plecara lui Arthur, am deschis biuroul, ca să mă asigur că diadema era în siguranţă şi l'am închis apoi din nou. Pe urmă am vizitat casa ca să văd dacă toate uşile erau închise. Aceasta este o însărcinare pe care o las, de obicei, în grija nepoatei mele.

Pe când coboram scara, am văzut-o pe Mary, la fereastra anticamerei pe care tocmai o închidea.

Ia spune-mi, unchiule, m-a întrebat ea oarecum turburată, i-ai dat voie Luciei să ias în oraş?

—Nu.

—Tocmai s'a întors pe uşa din dos. Cred însă că a fost doară până în colţul străzii ca să vază pe cineva, oricum ar trebui să-i se interzică aceste plimbări.

— Vorbeşte-i mâine sau dacă vrei am să i-o spun chiar eu, mâine de dimineaţă. Eşti sigură că toate uşile sunt închise?

— Da, unchiule.

— Atunci, noapte bună. Am sărutat-o şi m'am retras în camera mea de culcare unde am adormit aproape numai decât.

După cum vezi, domnule Holmes, îţi spun toate detaliile.

— Foarte bine faci.

— Şi acum sosesc la punctul interesant. Nu dorm greu, şi fiindcă eram preocupat, am dormit foarte uşor.

Pe la ora două dimineaţa, am fost trezit de un zgomot care părea că vine din casă. Zgomotul încetase însă aproape numai decât şi am avut impresia că am auzit închizându-se o fereastră. De-odată, care n'a fost groaza mea, auzind zgomote înăbuşite în odaia vecină. Am sărit repede din pat şi am intrat în odaia de alături.

— Arthur! am strigat, tâlharule! ticălosule! cum de ai îndrăznit să pui mâna pe diademă?

Candela ardea încă şi am văzut pe nenorocitul de Arthur, îmbrăcat doar în cămaşă de noapte şi ţinând în mână diadema. Se silea din răsputeri s'o sfărâme. La strigătele mele a pus diadema pe masă şi se înroşi. Am luat diadema în mână şi am constatat că una din extremităţile ei lipsea împreună cu trei smaralde.

— Tâlharule, ai sfărâmat-o! M'ai dezonorat pentru totdeauna! Unde sunt pietrele pe cari le-ai furat?

— Am furat, eu ?..

— Da, nemernicule, am strigat roşu de mânie, apucându-l de umeri.

— Nu lipseşte nici una; nu poate să lipsească...

— Ba da lipsesc trei. Şi tu ştii unde sunt. Pe lângă epitetul de hoţ trebuie să-ţi mai dau şi acela de mincinos? Nu te-am văzut oare sfărâmând diadema?

— Asta e prea din cale afară. De vreme ce ai socotit că trebuie să mă insulți, am să plec de aci mâine de dimineață și am să-mi fac singur un rost în lume.

— Ai să părăsești casa în lanțuri, fiindcă mă voiu adresa poliției.

— N'am să-ți spun nimic, exclamă el foarte emoționat și n'ai decât să chemi poliția ca să facă o anchetă.

In clipa aceea toată casa era în picioare căci în mânia mea ridicasem tonul.

Cea dintâi persoană care a venit a fost Mary ; la vederea diademei și a lui Arthur ea a priceput totul și, scoțând un strigăt, a leșinat. Am trimis după poliție și am povestit totul comisarului.

Arthur, care rămăsese în timpul ce vorbeam cu polițistul, cu brațele încrucișate, m'a întrebat dacă îl acuzam cu adevărat de furt. I-am răspuns că da și de vreme ce diadema era o proprietate națională, nu puteam să nu dau urmări furtului.

— Bine, a zis el, dar nu trebuie să mă arestezi numai decât. E în interesul tău și al meu să mă lași să lipsesc măcăr cinci minute.

— Ca să fugi sau ca să ascunzi smaraldele furate !

După aceea am încercat sa-l înduioșez povestindu-i situația grozavă în care mă aflam, fiindcă furtul acesta va provoca un scandal enorm, pe care îl putea împiedica spunându-mi ce se făcuseră cele trei smaralde cari lipseau.

— Nu uita că ai fost prins asupra faptului, așa că pedeapsa ta va fi mare, în schimb dacă îmi vei spune unde sunt smaraldele, totul va fi uitat și iertat.

— N'am nevoie de iertarea d-tale, mi-a răspuns el, întorcându-mi spatele și am văzut că era prea hotărît ca să-mi ascundă adevărul, în cât cuvintele mele să-i mai poată produce vre-o impresie. Nu mai trebuiam să stau așa dar pe gânduri. Am

chemat pe inspectorul poliţienesc şi i-am încredinţat pe Arthur. El a fost percheziţionat imediat precum şi toată casă ; din nefericire nu s'a găsit nimic şi tot astfel n'am putut smulge nici o mărturisire din gura nefericitului meu fiu.

Azi dimineaţă a fost întemniţat şi de aceea am venit la d-ta, domnule Holmes, ca să-mi dai vre-o deslușire şi să mă înveţi ce să fac. Poliţia mărturiseşte că nu înţelege nimic. Poţi face orice cheltuială pe care o vei crede de cuviinţă ; am şi promis o recompensă de o mie de lire sterline. Doamne, Dumnezeule, ce să mă fac ? mi-am pierdut onoarea, bujuteriile şi fiul şi toate astea într'o singură noapte.

El îşi luă capul în mâini şi începu să plângă asemenea unui copil.

Sherlock Holmes rămase câteva clipe pe gânduri, cu ochii ţintiţi în depărtare.

— Primeşti multă lume ? întrebă el într'un târziu.

— Afară de asociatul şi familia sa, şi uneori un prieten al lui Arthur, sir Georges Burnwell, nu primesc pe nimeni.

— Faci multe vizite ?

— Eu şi Mary rămânem mai întotdeauna acasă. Fiul meu, în schimb, obişnuieşte să meargă în societate.

— E curios că nepoata d-tale nu face vizite !

— E o fire liniştită...

— Câţi ani are ?

— Douăzeci şi patru.

— Afacerea aceasta a impresionat-o ?

— Da, pot să spun chiar că a impresionat-o mai mult ca pe mine.

— Vasăzică atât d-ta cât şi nepoata d-tale aveţi convingerea că d. Arthur a furat smaraldele.

— De sigur, de vreme ce l'am văzut.

— Nu prea găsesc că aceasta poate constitui o probă hotărîtoare... In sfârşit... dar restul diademei era stricat?

— Da, a fost încovoiat.

— Oare nu crezi că fiul d-tale avea de gând să repare diadema care a fost frântă de către altcineva?

— O! mulţumescu-ţi, Doamne, că-mi dai o rază de speranţă... Dar nu, dacă lucrurile ar sta astfel, de ce Arthur nu mi-a spus adevărul?....

— Vezi aci e întrebarea. Dacă ar fi vinovat, de ce nu a născocit o poveste prin care să explice gestul său? Tăcerea lui poate fi interpretată în două feluri. Există câteva puncte foarte ciudate în afacerea aceasta. Ce crede poliţia despre zgomotul care te-a trezit?

— Că a fost făcut de Arthur în vreme ce închidea uşa.

— Nu e deloc verosimilă explicaţia aceasta. Mai întâi când un om vrea să săvârşească o atare mărşăvie, evită cu îngrijire zgomotele... Dar ce crede poliţia despre dispariţia pietrelor?

— Deocamdată nimic. Percheziţionează încă mobilele şi duşumeaua.

— Nu s'a gândit să extindă şi afară din casă cercetările?

— Ba da. Poliţia, trebuie s'o mărturisesc, a depus o activitate extraordinară. Toată grădina a fost cercetată cu deamănuntul.

— Ei, dragă domnule, oare nu ţi se pare ca afacerea aceasta este mai ciudată decât îi se pare poliţiei şi chiar d-tale? In ce mă priveşte găsesc că furtul e foarte complicat. Mai întâi d-ta crezi că d. Arthur a părăsit patul şi a intrat, fără nici o precauţiune în biuroul d-tale, că a luat diadema, că a sfărâmat-o şi că a ascuns apoi trei smaralde într'un loc atât de tăinuit în cât nimeni nu poate da de urma lor. Pe urmă s'a întors din nou în biroul d-tale unde avea toţi sorţii să fie prins. E admisibilă oare o asemenea teorie?

— Atunci care e teoria d-tale? întrebă bancherul îndurerat. Dacă nu avea intenţii rele de ce mi-a ascuns adevărul?

— Asta e menirea mea să găsesc scopul tăcerii lui, replică Sherlock Holmes; dacă vrei, domnule Holder, o să mergem împreună la d-ta acasă să cercetăm la faţa locului.

Prietenul meu a sătruit ca să-l însoţesc şi eu, ceeace doream din tot sufletul într'ucât eram foarte curios să aflu deslegarea acestei enigme. Mărturisesc că vinovăţia fiului bancherului îmi părea evidentă, dar aveam atâta încredere în judecata lui Holmes în cât parcă mă îndoiam că furtul ar fi fost săvârşit de Arthur Holder.

Prietenul meu nu rosti nici o vorbă în timpul drumului şi era adâncit în gânduri. Clientul nostru păru că dobândise puţină speranţă.

In sfârşit, după o scurtă călătorie cu trenul, am ajuns la Streatham, modesta reşedinţă a marelui financiar.

Locuinţa bancherului era o casă pătrată, destul de mare, situată la câţiva metri de şosea. O alee largă, acoperită cu zăpadă, ducea până la grilajul care împrejmuia casa. La dreapta se afla o potecă brăzdată cu un gard viu de mărăcinişi care ducea la uşa bucătăriei. Pe poteca aceasta intrau funrizorii. La stânga se afla o altă potecă ce ducea la grajd. Holmes ne părăsi la poartă şi făcu încet înconjurul casei, apoi se duse în stradă întorcându-se pe poteca furnizorilor în grădina situată îndăratul casei, oprindu-se câtva timp pe drumul ce ducea la grajd. Rămăsese atâta timp absent încât eu şi domnul Holder ne-am instalat lângă foc, în sufragerie, ca să aşteptăm sosirea lui.

De abia ne aflam aci, când de-odată se deschise o uşă şi în pragul ei apăru o tânără fată. Era înaltă şi subţire şi avea nişte ochi căprii şi foarte scânteetori, Ceeace m'a izbit însă la ea a fost paliditatea ei extraordinară. Insăşi buzele ei erau palide şi se vedea cât de colo că îndurase o mare nenorocire; lucrul acesta era cu

atât mai ciudat cu cât părea o femee de caracter şi care posedă o mare stăpânire de sine.

Fără să se sinchisească de prezenţa mea, se duse drept la unchiul ei şi-l desmierdă pe frunte.

— Nu e aşa, unchiule, că ai dat ordin ca Arthur să fie pus în libertate?

— Nu, draga mea, trebuie să descurcăm mai întâi afacerea aceasta.

— Dar sunt convinsă că e nevinovat. E o simplă convingere a mea, e drept, dar sunt sigură că o să regreţi mai târziu că te-ai purtat atât de aspru cu el.

— Dacă e nevinovat, de ce refuză să se explice?

— Cine ştie, poate de necaz că a fost acuzat.

— Cum să nu-l acuz de vreme ce l'am găsit cu diadema în mână?

— O! a luat-o numai ca s'o privească. Crede-mă, te rog, că e nevinovat. Fă în aşa fel în cât afacerea să fie clasată şi să nu mai vorbim de ea. E îngrozitor să te gândeşti că bunul nostru Arthur este întemniţat.

— Nu voiu opri cercetările de cât atunci când se vor găsi pietrele. Dragostea ta pentru Arthur, Mary, te-a orbit în aşa fel încât uiţi urmările grozave cari vor rezulta pentru mine din afacerea aceasta. Departe dar de a clasa furtul, am adus din Londra o persoană care mă va ajuta să duc şi mai departe cercetările.

— A! domnul care e aici? întrebă ea, întorcându-se spre mine.

— Nu, prietenul domnului. Domnul Holmes, aceasta e persoana adusă de mine din Londra, ne-a rugat să-l lăsăm singur ca să inspecteze drumul care duce la grajd.

— Da? întrebă ea în vreme ce-şi încreţi fruntea. Dar ce crede dânsul că va găsi la grajd?... A! iată-l, mi se pare.

Sper, domnule, că veţi reuşi să dovediţi că vărul meu Arthur e nevinovat, se adresă ea, fără nici o introducere, lui Holmes.

— Şi eu sunt de părerea d-tale, domnişoară, zise prietenul meu, în vreme ce îşi scutura picioarele de zăpadă pe un preş; mi se pare că am onoarea să vorbesc cu domnişoara Holder. Imi dai voie să-ţi spun câteva întrebări?

— Mă rog, domnule, dacă ele te pot lumina ...

— N'ai auzit nimic, noaptea trecută?

— Nu, până în clipa în care unchiul meu a ridicat glasul. De'ndată ce l'am auzind strigând, m'am coborît şi eu.

— D-ta ai închis uşile şi ferestrele, nu e aşa? Le-ai închis pe toate?

— Da

— Şi le-ai găsit pe toate închise, azi dimineaţă?

— Da.

— Una dim cameristele d-tale are un ... prieten? Mi se pare că ai spus eri seară unchiului d-tale că femeea aceasta a plecat de-acasă spre a se întâlni cu el?

— Da şi e chiar aceea care ne-a servit ceaiul în salon şi care a putut foarte bine să audă pe unchiul meu vorbind de diademă.

— A! da, Ai dedus de-aici aşa dar, că ea a plecat de-acasă pentru a înştiinţa pe prietenul ei.

— Dar la ce bun toate presupunerile acestea, exclamă bancherul, când vă spun că l'am văzut pe Arthur cu diadema în mână.

— Puţintică răbdare, domnule Holder. Vom lămuri şi punctul acesta. Aşa dar, domnişoară, ai văzut-o pe cameristă intrând probabil prin uşa bucătăriei?

— Da, când m'am dus să văd dacă uşa era închisă am văzut-o furişându-se în bucătărie. Am văzut şi pe prietenul ei.

— Il cunoşti?

— Da, e zarzavagiul nostru şi se numeşte Francis Prosper.

— Şi el se afla la stânga, urmă Holmes, la o anumită depărtare de uşă?

— Da, la stânga.

— Şi omul acesta are un picior de lemn?

O licărire de spaimă trecu prin ochii fetei.

— Dar ce d-ta eşti vrăjitor? întrebă ea. De unde ştii?

Ea zâmbi, dar faţa slabă şi expresivă a lui Holmes rămase nemişcată.

— Aşi vrea acum să inspectez primul etaj şi cu ocazia asta voiu inspecta şi ferestrele parterului.

Spunând acestea, Sherlock Holmes, cercetă cu deamănuntul ferestrele, oprindu-se câtva timp în faţa geamului vestibulului care dădea pe poteca de la grajd.

După câteva clipe de cercetare, Holmes se urcă în biuroul bancherului. Biuroul acesta era o încăpere foarte simplu mobilată: un covor cenuşiu, o oglindă şi un biurou complectau întregul mobilier. Prietenul meu examină mai întâi biuroul.

— Cu ce chee a fost deschis?

— Cu cheea pe care a indicat-o chiar fiul meu, adică cu aceea dela camera de baie.

— O ai aici?

— Da, poftim.

Sherlock Holmes o luă şi deschise biuroul.

A! iată caseta: Imi dai voie s'o deschid ca să văd diadema?

In răstimpul acesta prietenul meu aşează diadema pe masă. Era cu adevărat minunată şi cele treizeci şi şase de smaralde erau şi mai strălucitoare. Diadema era încovoiată şi ii lipsea chiar o bucată aceea pe care erau prinse cele trei smaralde dispărute.

— Şi acum, domnule Holder, dă-mi voie să rup diadema

Bancherul făcu un pas înapoi îngrozit:

— Ce, se poate una ca asta?

— Ei bine voiu încerca şi Holmes fără să ţină seama de protestările bancherului luă diadema şi voi s'o frângă dar cu toate sforţările lui nu izbuti.

— Eram sigur, exclamă Holmes triumfător. Vezi, domnule Holder, în ce mă priveşte dispun de o putere neobişnuită în mâini şi cu toate astea n'am izbutit să frâng diadema. Dacă cineva ar fi sfărâmat-o însă, ceeace se poate firește, într'un timp mai îndelungat, sfărâmareà aceasta ar face un zgomot puternic. Cum se poate deci, ca la doi paşi de camera d-tale de culcare, să nu fi auzit zgomotul produs de sfărâmarea ei?

— Nu-mi pot explica. Văd că afacerea asta se încurcă din ce în ce.

— Eu cred dimpotrivă că se descurcă. Ce crezi d-ta, domnişoară Mary?

— Mărturisesc, că împărtăşesc aceeaş nedumirire ca şi unchiul meu.

— Fiul d-tale, domnule Holder, avea ghete sau papuci de casă, când l'ai surprins în biurou?

— Nu, era cu picioarele desculţe. Avea doar cămaşa de noapte pe el.

— Iţi mulţumesc. Da, am fost favorizaţi de un noroc extraordinar în ancheta noastră aşa că lucrurile se vor lămuri uşor. Şi acum, domnule Holder, dă-mi voie să-mi urmez investigaţiile afară.

— Sherlock Holmes plecă singur şi se întoarse deabea peste o oră.

— Mi se pare, zise el, adresându-se bancherului, că am văzut de-acuma totul, aşa că o să te rog să-mi permiţi să mă retrag.

— Dar unde sunt smaraldele, domnule Holmes, unde sunt smaraldele?

— Deocamdată nu pot să ştiu încă.

Bancherul exclamă cu o voce îndurerată:

— N'am să le mai găsesc niciodadă şi tot aşa n'am să-l văd nici pe fiul meu. O! domnule Holmes, ce părere ai?

— Nu mi-am schimbat întru nimic părerea.

— Atunci pentru numele lui Dumnezeu, ce înseamnă tragedia asta?

— Dacă vrei să vii mâine, acasă la mine, între orele opt şi nouă dimineaţa, zise prietenul meu, îţi voiu da toate deslușirile. După câte am înţeles, îmi dai deplină libertate ca să lucrez în numele d-tale în cazul că găsesc smaraldele, şi nu-mi fixezi nici o limită în ce priveşte cheltuelile?

— Mi-aşi da toată averea dacă aşi găsi smaraldele.

— Foarte bine, deşi nu e chestie de cine ştie ce sumă. La revedere, se poate să mă mai întorc aci pe înserate.

* * *

— Pentru mine nu mai încăpea nici o îndoială că prietenul meu îşi formulase părerea deşi eu unul găseam că afacerea aceasta era foarte întunecată. In diferite rânduri, în vreme ce ne înapoiam la Londra, am vrut să obţin câteva explicaţii, dar am trebuit să renunţ de oarece Holmes schimba în totdeauna vorba ori de câteori aduceam în discuţie furtul smaraldelor.

La ora trei am ajuns la Londra şi de'ndată ce am sosit acasă, Holmes se dnse în odaia sa de unde se întoarse peste câteva minute, îmbrăcat ca cel din urmă vagabond

— Cred că sunt bine aşa, zise el, examinându-se câteva clipe în faţa oglinzii, aş fi voit să vii cu mine, dragul meu Watson, dar mă tem că prezenţa d-tale să nu complice lucrurile. Pe de altă parte mă întreb dacă sunt pe urma cea bună; în orice caz voiu şti aceasta în curând. Sper să nu stau mult.

Holmes se duse apoi la bufet şi după ce îşi făcu un sandwich pe care îl băgă în buzunar, plecă cu pasul trăgănat al unui om care n'are de lucru.

Pe la ora cinci el se întoarse foarte bine dispus, ţinând în mână o gheată veche pe care o aruncă într'un colţ al odăii.

— N'am venit decât să beau un ceai, zise el. Trebuie să plec numai deeât.

— Unde?

— Tocmai în partea cealaltă a oraşului, la West-End. Nu mă aşteptă, fiindcă nu ştiu la ce oră mă voiu întoarce.

— Şi cum stau lucrurile?

— O! bine. N'am de ce să mă plâng. Mă întorc de la Streatham, dar n'am intrat în casa bancherului. In orice caz problema e foarte interesantă şi-mi pare bine că am deslegat-o. Dar acum n'am timp să stau de vorbă; deocamdată trebuie să mă desbrac de zdrenţele astea şi să devin din nou eu însumi.

* * *

Am observat imediat că Sherlock Holmes era mai satisfăcut decât voia să pară. Ochii îi străluceau în vreme ce se duse în iatacul său ca să-şi schimbe hainele.

L'am aşteptat până la miezul nopţei: Văzând însă că nu se întoarce m'am dus în odaia mea să mă culc.

Nu ştiu pe la ce oră s'a întors, dar la opt dimineaţa când am intrat în sufragerie să-mi beau ceaiul, l'am găsit instalat la masă sorbindu-şi voios cafeaua.

Mă scuzi, dragul meu, îmi zise el, că nu te-am aşteptat să luăm gustarea împreună dar ştii că bancherul trebuie să vină dintr'o clipă într'alta.

— Ai dreptate, i-am răspuns.

In clipa aceea soneria antreului zbârnâi şi în curând se ivi în faţa noastră domnul Holder. Era foarte schimbat la faţă şi toată înfăţişarea lui îndurerată contrasta mult cu apucăturile-i violente din ajun.

— Nu ştiu, cu ce am greşit lui D-zeu că m'a lovit atât de crunt, zise el. Alaltăieri eram un om fericit, n'aveam nici o grijă şi azi sunt un nenorocit. Toată lumea m'a părăsit până şi nepoata mea Mary.

— Cum aşa?

— Da, azi dimineaţă intrând în camera Mariei, am găsit patul neatins şi pe masă o scrisoare pe care mi-a adresat-o. I-am spus eri, fără nici o răutate, că dacă s'ar fi măritat cu fiul meu, nu s'ar fi întâmplat furtul. La cuvintele acestea a făcut aluzie Mary în scrisoarea ei. De altfel iat-o:

Spunând acestea bancherul întinse prietenului meu o scrisoare pe care acesta o citi cu glas tare:

„Dragă unchiule,

„Simt că am fost pricina nenorocirii D-tale şi că dacă m'aşi fi purtat altfel nu s'ar fi întâmplat nimic. Ideea aceasta mă îndurerează şi de aceea nu mai pot sta sub acoperământul d tale. Nu fii îngrijorat în privinţa mea. Rămâi cu bine.

„Mary"

— Ce înseamnă scrisoarea aceasta, domnule Holmes? Nu cumva s'o fi sinucis?

— Nu, domnule Holder, şi aceasta e poate cea mai bună soluţie. Cred că, de-acum încolo, s'a terminat seria nenorocirilor d-tale.

— A! Crezi? Ce ai mai aflat, domnule Holmes? Ştiţi unde sunt smaraldele?

— Plăteşti o mie de lire sterline de fiecare smarald?

— Aşi da zece mii.

— E de prisos. Trei mii ajung. Dacă nu mă înşel era vorba şi de o răsplată. Ai carnetul de cecuri la d-ta? Iată un toc. Iscăleşte-mi un cec de patru mii de lire sterline.

Bancherul, zăpăcit, semnă cecul. Holmes se duse la biroul său din care scoase o bucată mică de aur tăiată în formă de triunghiu încrustată cu trei smaralde şi le oferi bancherului.

Holder scoase o exclamaţie de bucurie, se sculă în picioare şi repetă de câte va ori;

— Sunt salvat! Sunt salvat!

— Şi acum mai ai o altă datorie, domnule Holder, zise Sherlock Holmes pe un ton grav.

— O datorie! Cât? Spune-mi şi voi plăti imediat.

— Datoria aceasta n'o ai faţă de mine. Ii datoreşti scuze fiului d-tale, care s'a purtat aşa cum aşi fi vrut să se poarte fiul meu, în cazul că aşi avea unul.

— Atunci nu e Arthur care a furat pietrele.

— Ţi-am spus ieri, şi ţi-o repet şi azi, că nu e el.

— Eşti sigur? Atunci să mergem numai decât să-l înştiinţăm că s'au găsit smaraldele.

— I-am spus-o. După ce am deslegat enigma, am avut o întrevedere cu el şi văzând că nu voia să-mi mărturisească nimic, i-am spus eu totul.

— Vai! nu înţelegi nimic. Explică-mi, te rog misterul.

— Ţi-l voi explica imediat, dar deocamdată trebuie să-ţi spun partea cea mai penibilă pentru d-ta. Sir Georges Burnwell şi nepoata d-tale Mary au fugit împreună.

— Nu se poate!

— Din nefericire aşa e. Nici d-ta, nici fiul d-tale nu cunoaşteţi adevăratul caracter al omului pe care l'aţi primit în casa d-voastră. Acest individ, un jucător pasionat şi un stricat fără pereche a zăpăcit-o pe nepoata d-tale, aşa cum a mai încântat şi alte femei înaintea ei. In cele din urmă nefericita fata a devenit o jucărie în mâinile acestui ticălos, cu care avea întâlniri în fiecare seară.

— Nu pot să te cred, nu vreau să te cred, exclamă bancherul, a cărui faţă devenise foarte palidă.

— Ei bine, am să-ţi spun atunci ceeace s'a petrecut alaltăieri noapte la d-ta. Nepoata d-tale, când a crezut că te-ai culcat s'a coborît încet ca să vorbească cu Burnwell la fereastra care dă pe poteca grajdului. Fiindcă urmele paşilor ei se găsesc pre-

tutindeni în zăpadă înseamnă că a stat mult de vorbă cu el. I-a vorbit de diademă şi el la auzul acestei povestiri a convins-o s'o fure. Cu toate că nepoata d-tale te iubeşte, individul acesta a reuşit atât de bine s'o captiveze în cât ea s'a hotărît să efectuieze furtul. Văzându-te însă, a închis repede fereastra şi ţi-a povestit aventura uneia din cameristele care trăieşte cu un bărbat cu piciorul de lemn. In treacăt pot să-ţi afirm că în privinţa aceasta ţi-a spus adevărul.

Fiul d-tale Arthur s'a dus să se culce, după convorbirea pe care aţi avut-o împreună, dar din pricina neplăcerilor şi a îngrijorărilor cauzate de pierderile sale la cărţi, n'a putut să adoarmă, Mai târziu auzind nişte paşi în faţa camerii sale s'a sculat şi uitându-se pe sală a rămas foarte surprins văzând pe verişoara sa strecurându-se pe furiş în biroul d-tale. El a pândit-o şi s'a ascuns îndărătul unei perdele de unde a văzut pe Mary luând diadema şi înmânând-o apoi pe fereastră unui om pitit în umbră. Atâta timp însă cât era acolo Mary, fiul d-tale nu voise să intervină, fiindcă nu voia să piardă pe femeea pe care o iubea. Dar după plecarea ei, s'a repezit, aşa cum era cu picioarele goale şi în cămaşă, asupra necunoscutului care fugea pe poteca grajdului S'a încins o luptă cumplită între ei, căci Arthur ştiind ce înseamnă pentru d-ta pierderea diademei, voia să o smulgă cu orice preţ din mâinile tâlharului. In răstimpul acesta Arthur i-a smuls diadema şi s'a dus în birou s'o pună la loc. Aici observă însă că ea fusese încovoiată şi în timp ce voia s'o repare ai venit d-ta.

— Să fie oare cu putinţă? îngână bancherul.

— Arthur, pe de altă parte nu putea să-ţi spună adevărul, fiindcă nu voia să trădeze pe Mary.

— De aceea ea a izbucnit în plâns şi a leşinat când a văzut diadema, exclamă bancherul. O! ce orb am fost! Bietul Arthur! Şi când te gândeşti că mi-a cerut un răgaz de cinci minute când a venit comisarul să-l aresteze. Voia să vadă dacă

bucata care lipsea nu căzuse cumva pe jos, pe potecă. Vai! ce nedrept am fost.

— Când am ajuns la d-ta acasă, urmă Holmes am inspectat locurile cu deamănuntul. Ştiam că nu ninsese din ajun şi că pământul fiind îngheţat se pot vedea uşor urmele. Pe poteca furnizorilor nu se putea distinge nimic. Totuşi, mai departe dincolo de uşa bucătăriei o femee staţionase şi vorbise cu un bărbat care avea un picior de lemn. Am putut observa de-asemenea că au fost deranjaţi, căci femeea a alergat repede la uşă, după cum dovedeau urmele; acestea erau adânc întipărite în vârf şi aproape invizibile la toc. Mi-am închipuit că aceşti doi indivizi erau camerista şi amantul ei, fapt ce mi-a fost confirmat şi de anchetă. Pe urmă însă când am ajuns la poteca grajdului am văzut scris aici o poveste lungă şi complicată.

Erau mai întâi două urme de paşi distincte. Una din urme aparţinea unui om încălţat, cealalta unui om desculţ. Mi-am închipuit imediat că urma paşilor desculţi era aceea a fiului d-tale, deoarece mi-ai spus că l'ai prins în biurou cu picioarele goale. Am mai constatat că omul cu picioarele goale a urmărit pe acela încălţat înfrucât urmele primului acopereau pe alocuri urmele celuilalt. Că ambii au alergat se putea vedea după călcătură. Urmărind deci urma aceasta am ajuns până la fereastra vestibulului unde bărbatul încălţat a stat mai multă vreme deoarece, zăpada se topise în locul acela.

Pornind mai departe am constatat că la vre-o optzeci sau nouăzeci de metri de fereastră, tot pe potecă, avusese loc o luptă. Zăpada fusese bătatorita si câteva picături de sânge mi-au dovedit că nu m'am înşelat. M'am convins imediat că hoţul era acela care a fost rănit, de oarece individul încălţat mai alergase singur pe potecă şi urmele de sânge se aflau tot în direcţia aceea.

Când am intrat în casă am examinat fereastra şi am vă-

zut pe speteaza de încadrare a ferestrei urma unui picior gol şi ud. Firește că am putut atunci foarte uşor să-mi formulez o părere.

Un om se postase aşa dar în faţa ferestrei, cineva i-a adus diadema; fiul d-tale auzind zgomot şi văzând ceeace se petrecuse urmărise pe hoţ; se luptase cu el, fiecare din adversari trăgând cu putere în direcţia sa diadema. Astfel au putut s'o rupă. Pe urmă fiul d-tale s'a întors cu diademă în casă, lăsând însă un fragment în mâinile adversarului său. Până aici e limpede. Mai rămânea însă de ştiut cine era omul acesta şi cine i-a adus diadema ?

De mult am ca principiu că atunci când excluzi imposibilul ceeace rămâne, oricât de neverosimil ar părea, constitue totuşi ade-, vărul. Ştiam că d-ta nu puteai duce afară diadema şi că numai nepoata şi servitorii d-tale puteau face aceasta. Dar dacă erau servitorii cari ţi-au luat-o din biurou, pentruce fiul d-tale s'ar fi lăsat acuzat ca să-i acopere. N'ar fi avut nici un motiv. Totuşi, dacă era verişoara sa care a luat diadema din biurou, trebuia să tacă pentru a nu o compromite. Dar când mi-am adus aminte că ai văzut-o pe domnişoara Mary la fereastră şi că a leşinat când a revăzut diadema, bănuiala mea s'a transformat în siguranţă.

Şi cine putea fi complicele ei ? Doar un bărbat pe care îl iubea, fiindcă numai un asemenea om putea s'o facă să uite recunoştinţa pe care ţi-o datora. Ştiam că nu ieşeai mai de loc din casă şi că cercul prietenilor d-tale e restrâns. Dar printre aceştia era şi Burnwell, un stricat şi un ticălos. Urmele individului încălţat nu putea fi de cât ale lui şi deci smaraldele erau la el. Arthur, din motivele pe cari le ştii, nu voia să-l denunţe.

Acum iată mijloacele pe cari le-am întrebuinţat ca să demasc pe hoţ.

M'am dus deghizat ca vagabond la servitorul lui şi am aflat

din gura acestuia că Burnwell se rănise la cap în noaptea trecută şi pentru o sumă derizorie am cumpărat o pereche de ghete vechi ale stăpânului său. Inarmat cu ele m'am dus la Streatham şi am văzut că se adaptau perfect cu urmele din zăpadă.

— Da, mi-aduc aminte că am văzut eri după amiază pe un vagabond în curte, zise Holder.

— Da, eu eram. Ca să evit scandalul m'am dus la Burnwell şi i-am expus faptele. La început, firește a tăgăduit totul bachiar a voit să mă înjunghie cu un stilet. Dar când l'am pus în faţa probelor precise şi i-am pus şi revolverul sub nas, ticălosul a recunoscut furtul. I-am spus apoi să-mi dea smaraldele pe cari îi le voi plăti bine. Hoţul le amanetase însă pentru şase sute de lire sterline la un bijutier la care m'am dus imediat. După multă tocmeală am obţinut smaraldele pentru trei mii de lire sterline. După aceea m'am dus la fiul d-tale spunându-i că am aranjat totul şi în sfârşit m'am înapoiat acasă la ora două dimineaţa.

— O! mi-ai făcut cel mai mare serviciu, domnule Holmes, zise bancherul sculându-se de pe scaun. Şi acum trebuie să mă reped la fiul meu şi să-i cer iertare... Cât despre biata mea Mary, ai putea oare să-mi spui unde o fi ea acum?

— Cred că e acolo unde e şi Burnwel. In orice caz ori care ar fi fost greşelile ei, să ştii că le va ispăşi greu şi aceasta mai curând încă decât îţi închipui.

PATA DE SÂNGE

ARTHUR CONAN-DOYLE

PATA DE SÂNGE

din aventurile adevăratului SHERLOCK HOLMES

în româneşte de CONST. A. I. GHICA

Intr'o dimineaţa de toamnă am primit în apartamentul nostru din Baker Street, vizita a două personagii al căror renume era european. Cel dintâi, un bătrân cu înfăţişarea aspră şi cu privirea pătrunzătoare nu era decât lordul Bellinger, fost în două rânduri prim-ministru al Marei Britanii. Celalt, un bărbat tânăr încă şi foarte chipeş era domnul Trelawney Hope, secretarul general al ministerului de externe.

Amândoi s'au aşezat pe divanul tixit de ziare al salonului nostru şi după neliniştea care se vedea întipărită pe figura lor, oricine îşi putea da seama că amândoi veniseră să consulte pe Sherlock Holmes într'o chestie de cea mai mare însemnătate, pierderea sau furtul unui document politic Secretarul general dela externe îşi răsucea nervos mustaţa.

— Când am constatat pierderea, domnule Holmes, azi dimineaţă la ora opt, am înştiinţat imediat pe domnul prim-ministru, care mi-a sugerat ideea să vă consult.

— V'aţi adresat poliţiei ? întrebă prietenul meu.

— Nu, domnule, zise primul-ministru, n'am putut face acea-

sta întrucât nu ţinem că pierderea documentului să devină publică.

— Şi pentru ce ?

— Pentru că documentul în chestiune are o însemnătate atât de mare, încât publicarea lui, ar putea stârni o adevărată complicaţie europeană.

— Înţeleg. Şi acum, domnule Hope, v'aşi fi foarte îndatorat să-mi relataţi exact împrejurările în cari acest document a dispărut.

— Voiu fi foarte scurt, domnule Holmes ; scrisoarea, — fiindcă e vorbă de scrisoarea unui suveran, — a fost primită de noi acum şase zile. Am găsit-o atât de importantă în cât nici n'am îndrăznit măcar s'o las peste noapte la minister, aşa că, în fiecare seară, o duceam la mine acasă la Whitehall Terrace, unde o închideam înt'o casetă care se afla în dormitorul meu. Scrisoarea se mai găsea acolo eri seară ; sunt sigur, căci, în vreme ce îmi făceam toaleta de seară, am deschis caseta şi am văzut documentul. Azi dimineaţă el a dispărut. Caseta a rămas toată noaptea în dormitorul meu. Dorm uşor şi tot astfel şi soţia mea şi nici unul n'am auzit cel mai mic zgomot. Şi cu toate că aşi putea să jur că nimeni n'a intrat în dormitorul nostru, scrisoarea a dispărut.

— La ce oră aţi cinat ?

— La şapte şi jumătate ?

— La ce oră v'aţi culcat ?

— Soţia mea s'a dus la teatru şi am aşteptat-o în salon. La ora unsprezece şi jumătate ne-am urcat în dormitor.

— Caseta a rămas deci patru ore nesupraveghiată ?

— Nimeni nu şi-a permis niciodată să intre în dormitorul nostru, afară de camerista soţiei mele care nu vine decât dimineaţa şi camerierul meu. Amândoi sunt de mult în serviciul nostru. In afară de asta sunt oameni cinstiţii şi apoi nici nu puteau bănui valoarea acestui document.

— Cine putea şti de existenţa scrisorii ?

— Nimeni.

— Dar soţia dv.?

— Nici ea nu ştia nimic până în clipă în care am constatat dispariţia documentului. De altfel nu i-am vorbit, până în prezent de această scrisoare.

— Aţi mai constatat dispariţia altor documente ?

— Nu, domnule

— Cari sunt, în Anglia, persoanele cari cunosc existenţa documentului ?

— Toţi membrii guvernului au fost informaţi eri ; dar garanţia secretului care învăluește fiecare întrunire a consiliului a fost întărită eri de înştiinţarea dată de domnul prim-ministru asupra gravitaţei scrisorii. Afară deci de membrii guvernului, mai există poate două sau trei persoane oficiale ale ministerului cari cunosc existenţa ei . .

— Dar, în străinătate ?

— Cred că nimeni n'a văzut-o decât acel care a scris-o... Cred chiar că nici miniştrii săi şi nici o altă persoană a suitei sale nu ştia nimic de această scrisoare.

Sherlock Holmes se gândi câteva clipe.

— Mă văd nevoit să vă cer să precizaţi natura acestui document şi felul cum dispariţia sa poate avea urmări atât de grave.

Cei doi bărbaţi de stat schimbară o privire repede.

— Plicul e lunguieţ, subţire, de un albastru deschis. Scrisoarea era pecetluită şi pecetea reprezenta un leu culcat...

— Mă tem, domnule, zise Sherlock Holmes, că în ciuda acestor detalii interesante şi esenţiale mă văd nevoit să aprofundez mai mult afacerea aceasta. Ce cuprindea scrisoarea ?

— E un secret de stat de cea mai mare importanţă pe care nu pot să vi-l comunic, căci nu văd de loc necesitatea...

Sherlock Holmes se sculă zâmbind :

— D-voastră sunteţi poate personagiile cele mai ocupate din această ţară, iar eu, la rândul meu, am un mare număr de clienţi cari recurg la serviciile mele. Imi pare deci rău că nu vă pot fi de folos. Continuarea acestei discuţii ar fi pentru noi o pură pierdere de timp.

Primul-ministru se sculă supărat de pe scaun.

— Nu sunt obişnuit, domnule... începu el.

Dar îşi stăpâni mânia. Timp de câteva clipe nimeni nu rosti o vorbă. In cele din urmă bătrânul dădu din umeri.

— Suntem nevoiţi să acceptăm condiţiunile d-v. domnule Holmes... Mă bizuesc deci pe onoarea d-v. şi a domnului doctor Watson... Scrisoarea aceasta e a unui suveran care a fost oarecum supărat de desvoltările recente ale coloniilor noastre. Sub imperiul acestei preocupări, a scris-o fără să reflecteze... Ancheta noastră a dovedit că miniştrii săi nu erau în curent cu gestul său nechibzuit... Nu şovăiesc de loc să vă spun că o săptămână după publicarea acestei scrisori, s'ar isca un război.

Holmes scrise un nume pe o foaie de hârtie şi o înmână primului ministru.

— Da, aveţi dreptate.

— Poate că dânsul doreşte publicarea scrisoarei ?

— Nu, domnule, de asta suntem siguri. . . şi acum când cunoaşteţi faptele, ce sfat ne daţi, domnule Holmes ?

Prietenul meu clătină capul.

— Credeţi că dacă nu se regăseşte documentul, va izbucni războiul ?

— E foarte probabil, întrucât documentul a fost furat spre a fi publicat.

— Atunci trebuie să vă pregătiţi de război.

— Dar asta e îngrozitor, domnule Holmes.

— Să examinăm rece situaţia. Este imposibil de admis că documentul a fost sustras după ora unsprezece jumătate noaptea, căci, dacă am înţeles bine, domnul Hope şi soţia sa n'au părăsit dormitorul până în clipa în care au constatat dispariţia scrisorii. Aceasta a fost furată eri seară între orele şapte şi jumătate şi unsprezece şi jumătate, probabil chiar în timpul mesei. Dacă documentul a fost furat unde se află el acum ? Hoţul neavând nici un motiv să-l păstreze l'a remis deci aceluia care putea să-l utileze. . . Unde o fi acum ? Nu se poate şti mai ales că nu avem nici o urmă. . . Să admitem, — numai aşa ca să discutăm, — că scrisoarea a fost furată de camerist sau de cameristă...

— Sunt servitori prea credincioşi.

— Să presupunem totuşi că unul din ei a furat-o. Cui putea să înmâneze hoţul scrisoarea ? Numai unuia din aceşti spioni internaţionali sau agenţi secreţi al căror nume mi-e cunoscut. Există trei cari sunt, ca să spun astfel, şefii serviciului de spionaj. Voiu

începe cercetări şi mă voiu convinge dacă fiecare din ei se află la Londra. Dacă unul lipseşte, şi mai ales dacă a părăsit capitala eriseară, vom avea o urmă.

— De ce să fi plecat ? întrebă secretarul general. Nu avea decât să ducă scrisoarea la o legaţie oarecare din Londra.

— Nu cred, agenţii aceştia lucrează independent şi adeseaori relaţiunile lor cu legaţiile nu prea sunt cordiale.

Primul ministru făcu un gest de aprobare.

— Cred că aveţi dreptate, domnule Holmes . Planul d-v. este foarte bun. In aşteptare, dragă Hope, nu trebuie să neglijăm ocupaţiile noastre. Dacă vom afla ceva nou, vă vom încunoştiinţa, domnule Holmes, şi la rândul d-v, vă rugăm să faceţi acelaş lucru.

Cei doi bărbaţi de stat salutară şi părăsiră apartamentul nostru.

* * *

După plecarea lor, Sherlock Holmes îşi aprinse pipa şi rămase multă vreme pe gânduri. Eu citeam un ziar şi pe când eram cufundat în citirea unei crime senzaţionale săvârşită la Londra în noaptea trecută, am auzit de-odată pe prietenul meu scoţând o exclamaţie şi imediat după aceea l'am văzut sculându-se repede şi aşezându-şi pipa pe masă.

— Da, zise el, nu există alt mijloc. Situaţia e gravă dar nu

desperată. Chiar acum dacă aflăm care din cei trei a furat documentul, timpul nu e pierdut. La urma urmei totul nu e decât o chestie de bani şi dacă scrisoarea e de vânzare voiu obţine întotdeauna destui bani ca s'o răscumpăr. Fireşte că numai Oberstein La Rothière şi Eduardo Lucas au putut săvârşi furtul. Trebuie să-i văd pe rând.

— Vrei să vorbeşti de Eduardo Lucas din Godolphin Street?

— Da.

— Ei bine, n'ai să-l vezi.

— De ce?

— Fiindcă a fost asasinat eri în cursul nopţei.

Sherloch Holmes mă privi uimit şi-mi smulse ziarul din mână. De altfel iată reportajul pe care îl citeam când Holmes se sculase de pe scaun.

Asasinatul din Westminster

„O crimă misterioasă a fost săvârşită azi noapte, la numărul 16 din Godolphin Street. Aici locuia de câţiva ani Eduardo Lucas, un om bine cunoscut în societatea înaltă. Victima, un tânăr holtei de 34 de ani, avea în serviciul lui o menajeră în vârstă, d-na Pringle şi un servitor, Mitton. Menajera s'a retras de vreme în mansarda ei iar servitorul, învoit în oraş, se dusese la un prieten al său în Hammersmith aşa că Lucas se afla singur în iatacul său. Ce s'a petrecut atunci nu se ştie, dar la douăsprezece fără un sfert un domn Barrett, trecând pe Godolphin Street a observat că poarta

casei era deschisă. Bătând în poartă şi neprimind nici un răspuns a intrat în casa care era luminată. In vestibul a repetat, fără rezultat, aceeaş operaţie şi văzând că uşa era deschisă a intrat în camera victimei. Aici domnea o dezordine nespusă: scaunele erau trântite jos şi tot astfel nefericitul proprietar care fusese omorît cu o lovitură de pumnal dată în inimă. Victima a murit pe loc. Arma cu care ucigaşul a săvârşit crima era un pumnal indian, care a fost luat dintr'o panoplie ce se afla în perete. Se vede că mobilul crimei n'a fost furtul, căci nici unul din obiectele de valoare ce se aflau în cameră n'au fost luate.. "

— Ei, Watson, ce zici de asta? întrebă Holmes după o clipă de tăcere.

— E o coincidenţă extraordinară.

— O coincidenţă! Te înşeli, dragul meu, mă prind pe ce pofteşti că există o legătură strânsă între dispariţia documentului şi moartea lui Lucas. Acum trebuie să găsim trăsătura de unire între aceste două fapte.

— Dar acum poliţia o să fie în curent cu toată afacerea asta.

— De loc. Poliţia n'o să afle decât ceeace s'a petrecut la Godolphin Street, însă nici decum ceeace s'a petrecut la Whitehall Terrace. Noi singuri cunoaştem evenimentele şi putem să stabilim raportul care există între aceste două întâmplări. Ceeace e sigur e că bănuelile mele s'ar fi îndreptat mai întâi asupra lui Lucas, căci casa lui e foarte aproape de Whitehall Terrace, în vreme ce Oberstein şi La Rothière locuiesc tocmai în extremitatea vestică a Londrei. Prin urmare îi era mai uşor lui Lucas să primească un mesaj venind din casa secretarului general dela externe.. Dar cine o mai fi?

Servitoarea lui Sherlock Holmes îşi făcu apariţia, aducând pe o tavă o cartă de vizită, pe care prietenul meu aruncă o privire rapidă.

— Poftește, te rog, pe Lady Trelawney Hope.

Peste câteva clipe, eu şi Holmes ne aflam în prezenţa celei mai frumoase femei din Londra, soţia secretarului general dela externe şi fiica ducelui de Belminster.

— Soţul meu a fost aici, nu e aşa, domnule Holmes? întrebă ea.

— Da, doamnă.

— V'aşi fi foarte îndatorată, domnule Holmes, dacă nu i-aţi spune că am fost aici.

Prietenul meu o salută rece şi îi arătă un fotoliu.

— Mă puneţi într'o situaţie foarte delicată, doamnă. Luaţi loc şi comunicaţi-mi, vă rog, scopul vizitei d-v.

Doamna Hope străbătu salonul şi se aşeză cu spatele la fereastră.

— Domnule Holmes, zise ea după o pauză, am să vă vorbesc sincer cu condiţia să-mi vorbiţi şi d-v a tfel. Intre mine şi soţul meu există o încredere desăvârşită, exceptând numaî în privinţa unui singur punct. Vreau să vorbesc de afacerile politice. In privinţa aceasta buzele lui sunt pecetluite. In prezent sunt în curent cu incidentul deplorabil care s'a produs azi noapte acasă. Ştiu că a dispărut un document, dar, sub pretextul că afacerea asta priveşte politica, soţul meu refuză să-mi dea explicaţii. Şi totuşi trebuie să ştiu despre ce e vorba. Afară de câţiva bărbaţi de stat d-voastră şi domnul doctor, sunteţi singurii cari cunoaşteţi faptele. Vă rog

deci să-mi spuneţi tot ce s'a întâmplat. Spuneţi-mi tot şi să nu credeţi că interesele clientului d-v vă silesc să-mi ascundeţi adevărul. Care este natura documentului furat?

— Doamnă, ceeace-mi cereţi mi-e cu neputinţă să va spun.

Doamna Hope îşi ascunse faţa în mâini.

— Înţelegeţi, doamnă, că dacă soţul d-v a găsit cu cale să nu vă comunice nimic în chestia aceasta, am eu oare dreptul să nu-i respect dorinţa violând în acelaş timp secretul profesional? In condiţiunile acestea vă rog să vă adresaţi domnului Hope.

M'am adresat însă fără nici un rezultat şi de aceea am venit la d-v. Fără a-mi spune însă nimic precis, domnule Holmes, mi-aţi face un mare serviciu, dacă m'aţi lămuri asupra unui singur punct.

— Şi care anume, doamnă?

— Cariera soţului meu poate suferi de pe urma acestui incident?

— In cazul că nu putem pune mâna pe document, da.

— A! făcu ea.

Apoi după o pauză:

— Incă o întrebare, domnule Holmes. După o frază a soţului meu, am înţeles că pierderea acestui document ar putea pricinui o calamitate publică.

— Da, doamnă.

— Şi ce calamitate?

— In privinţa aceasta iar nu vă pot spune nimic.

— Atunci n'am să mai abuzez de clipele d-v. Incă odată vă rog să mă scuzaţi şi să nu-i comunicaţi soţului meu că am venit la d-v.

Spunând acestea, doamna Hope ne aruncă o ultimă privire şi plecă.

— Ei, Watson, ce zici de vizita aceasta ?

— O găsesc foarte firească.

— Hm! Ai observat atitudinea ei, agitaţia şi tot aşa încăpăţânarea ei? Totuşi doamna Hope face parte dintr'o castă care nu prea ţine să-şi evidenţieze emoţiile.

— E drept, era foarte mişcată.

— Ai văzut că a stat tot timpul cu spatele la lumină?

— Aşa e!

— Şi totuşi ce nepătrunse sunt acţiunile femeilor... Nu ştiu... In sfârşit e curios... Şi acum la revedere, Watson!

— Pleci?

— Da, mă duc în Godolphin Street să anchetez cu prietenii mei dela poliţie. Acolo voiu găsi soluţia problemei noastre... Deocamdată orice ipoteză e de prisos. Rămâi aici, Watson, ca să primeşti vizitele în lipsa mea... Dacă voiu putea mă întorc la masă.

* * *

In tot cursul acestei zile şi tot astfel în timpul celorlalte două zile următoare, Sherlock Holmes era mereu gânditor şi posac. Venea şi pleca deacasă la ore neregulate, fuma mult, mânca puţin şi deabea dacă răspundea întrebărilor mele. Se vedea cât de colo că lucrurile nu mergeau aşa cum ar fi voit.

Prin ziare am aflat detaliile autopsiei, apoi arestarea şi punerea în libertate a lui Mitton, servitorul victimei. Mobilul crimei nu

fusese descoperit. Apartamentul lui Lucas cuprindea tot felul de lucruri scumpe de cari ucigaşul sau ucigaşii nu se atinseră. Nici măcar corespondenţa mortului nu fusese răvăşită. Printre documentele găsite, — s'a constat că Lucas studia mult chestiunile politicei internaţionale, — nu se descoperise nimic senzaţional. In condiţiile acestea moartea lui era un adevărat mister.

Arestarea servitorului fusese operată în desperare de cauză, totuşi nu-i se putu găsi nici o vină. Fusese în noaptea aceea la un prieten la Hammersmith, — ceeace se dovedise, — şi nu venise acasă decât la miezul nopţei când manifestă o mare părere de rău pentru moartea stăpânului său. Trăise întotdeauna în termenii cei mai buni cu Lucas.

Timp de trei zile, misterul a rămas de nepătruns, cel puţin pentru mine, care nu aveam alte informaţii decât acelea pe cari le-am citit în ziare. Nu ştiam ce să cred, totuşi când Holmes m'a anunţat, în treacăt şi foarte grăbit, că Lestrade l'a rugat ca să cerceteze împreună cazul, am priceput că prietenul meu ancheta serios. A patra zi o telegramă lungă din Paris îmi păru că rezolvă toată chestia.

„Poliţia pariziană, anunţă ziarul *Daily Telegraph*, a făcut o descoperire care pare că ridică vălul ce înfăşoară sfârşitul tragic al lui Eduardo Lucas. Cititorii noştri îşi mai amintesc că victima a fost găsită ucisă cu un pumnal în camera sa şi că bănuelile au căzut asupra servitorului Mitton. Eri însă servitorii unei doamne Fournaye, locuind la Paris într'o vilă din strada Austerlitz, au înştiinţat poliţia că această femee dădea semne de alienaţie mintală. Câţiva medici consultaţi asupra stărei numitei doamne au declarat că starea ei necesită îngrijiri speciale întrucât nebunia ei este foarte pe-

riculoasă. Pe de altă parte, poliţia a stabilit că doamna Henry Fournay, care s'a înapoiat Marţia trecută dintr'o călătorie la Londra, a jucat un rol însemnat în crima din Westminster. S'a mai dovedit în mod indiscutabil că domnul Henry Fournaye şi Eduardo Lucas erau una şi aceeaş persoană şi că acesta din urmă, pentru motive necunoscute încă, ducea la Paris şi la Londra, o existenţă dublă.

Doamna Fournaye, fire foarte impresionabilă, era nespus de geloasă şi se crede că sub imperiul acestui sentiment a săvârşit crima care a pricinuit atâta vâlvă la Londra. Până în prezent nu s'a putut dovedi ce a făcut acuzata în noaptea de Luni, dar o femee corespunzând semnalmentelor ei a atras atenţia tuturor călătorilor Marţi dimineaţa, in gara Charing Cross, atât prin neglijenţa îmbrăcămintei cât şi prin violenţa gesturilor. Este deci aproape sigur că omorul a fost săvârşit de ea într'un acces de nebunie. In prezent doamna Fournay este incapabilă de a da vre-o explicaţie şi medicii nu au speranţe de însănătoşire. In afară de asta s'a mai constatat că o femee răspunzând semnalmentelor ei, a supraveghiat, Luni seara, timp de câteva ore în şir, casa din Godolphin Street.

— Ce crezi de asta, Holmes? l'am întrebat pe prietenul meu după ce i-am citit ziarul cu glas tare, în timpul dejunului.

— Sunt amănunte interesante, cari nu rezolvă însă misiunea uriaşă pe care mi-am luat-o de a regăsi documentul... In aceste trei zile nu s'a produs nici un eveniment mai de seamă, e cert, şi de-aceea nu ţi-am spus nimic. In fiecare oră aproape primesc câte un raport din partea guvernului şi până acum nici vorbă de un conflict. Este deci sigur că acest document nu a fost vândut încă vre-unei legaţii... Dar unde o fi atunci? Iată întrebarea care

mă frământă. Să fie oare o simplă coincidenţă că Lucas a murit chiar în noaptea dispariţiei documentului? L'o fi avut oare? Dacă l'a avut de ce n'a fost găsit printre hârtiile lui, mai ales că documentul n'a părăsit încă Anglia? L'o fi luat nevasta sa?... Nu, nu se poate!.. Dacă voiu reuşi să aflu unde este scrisoarea, să ştii, dragul meu Watson, că descoperirea aceasta va fi cu adevărat încoronarea carierei mele detective... A! iată o ştire nouă.

Sherlock Holmes desfăcu repede scrisoarea care îi se înmână.

— A! Mi se pare că Lestrade a descoperit ceva interesant. Haide, Watson, îmbracă-te şi să mergem la Westminster.

Aceasta era prima vizită pe care o făceam la teatrul crimei. Casa era înaltă, întunecoasă şi masivă ca şi secolul în timpul căreia fusese clădită. Lestrade ne primi cu foarte multă bună voinţă şi ne conduse în odaia unde fusese săvârşită crima. Aci n'am găsit altă urmă mai interesantă decât o pată de sânge care se află pe covorul din mijlocul odăii. Lângă sobă se putea vedea o panoplie frumoasă de arme din care lipsea pumnalul cu care a fost ucis Lucas.

— Ai citit ziarele din Paris, domnule Holmes? întrebă Lestrade.

Prietenul meu făcu un semn afirmativ.

— Amicii noştri din Franţa sunt pe urma cea bună, continuă inspectorul. Se vede că femeea a bătut la uşă iar vizita ei a produs victimei o emoţie puternică, întrucât Lucas se ferea să spună nevestei sale existenţa dublă pe care o ducea. Atunci s'a iscat o ceartă între ei în cursul căreia ea a luat pumnalul cu care

l'a omorît. Firește că toată afacerea asta nu s'a petrecut cât ai clipi din ochi, dovadă scaunele cari au fost trântite ..

Holmes păru mirat.

— Totuși ai trimis după mine?

— A! da, dar pentru o altă afacere, care n'are nimic comun cu crima...

— Despre ce e vorba?

— Ei bine, știi că după o crimă de felul acesteia aveam grijă să nu deplasăm nimic; așa am procedat și în cazul de față; mai mult încă, am pus chiar un agent să supravegheze casa. Azi dimineață, după înmormântarea victimei, am crezut că putem pune puțină ordine în odaie. Covorul acesta, pe care îl vezi acolo, nu e ținuit pe parchet. Am avut ocazia să-l ridicăm și am găsit...

— Ce ai găsit?

Holmes părea foarte neliniștit.

— Mă prind că n'o să ghicești niciodată. Vezi pata asta de pe covor; ea ar fi trebuit să-l străbată, nu e așa?

— Firește!

— Ei bine, nu se găsește nici o pată corespunzătoare pe parchet.

— Nici o pată? E cu neputință!

— Și totuși așa e.

Lestrade ridică un colț al covorului și, întorcându-l, dovedi exactitatea afirmațiilor sale.

— Dar totuși, pata a străbătut covorul, așa că a trebuit să lase undeva o altă pată de sânge.

Lestrade păru încântat că a putut uimi pe prietenul meu.

— Am să-ţi dau acum explicaţia, urmă inspectorul. Există e drept o altă pată dar ea nu corespunde cu aceea de pe covor. Poftim! Spunând acestea, Lestrade ridică o altă parte a covorului, şi am văzut pe parchet o nouă pată mare.

— Ce zici de asta, domnule Holmes?

— E foarte simplu. Cele două pete au fost cândva suprapuse, dar covorul fiind schimbat din loc, deoarece e pătrat şi nu era ţintuit, e foarte natural că petele să nu mai fie suprapuse.

— Asta o ştiam, fiindcă petele se suprapun exact. Ceeace e interesant de ştiut e cine şi cu ce scop, a deplasat covorul?

De data asta am văzut interesul zugrăvit pe faţa lui Holmes.

— Lestrade, zise el, nu este oare agentul din vestibul care a fost însărcinat cu supravegherea odăii?

— Da.

— Ei bine, fii bun, te rog şi chiamă-l d.-o parte. Du-te cu el în odaia alăturată şi fă-i observaţii... Nu trebuie să fim şi noi de faţă... Al spune-i cum a putut să lase pe un străin în casă. Să nu-l întrebi de ce a făcut aceasta şi dă-i să înţeleagă doar că eşti sigur de acuzaţia pe care i-o aduci. Ai înţeles?

— E, drac, zise Lestrade voiu afla acum adevărul.

Spunând acestea părăsi camera şi peste câteva clipe am auzit glasul lui, care răsuna în vestibul.

— Haide, Watson, exclamă Holmes foarte agitat.

Toată energia acestui om se manifesta prin aceste cuvinte neînsemnate. Deodată el smulse covorul şi îngenunchiă cercetând cu minuţiozitate parchetul. De-odată una din scândurile pătrate

ale parchetului se clătină sub presiunea lui şi prietenul meu o dete la o parte. După aceea bägă repede mâna în deschizătura aceasta dar o scoase aproape imediat cu un gest de mânie: deschizătura era goală!

— Repede, Waston, aşează toate lucrurile la locul lor.

După ce am pus totul în ordine,, Lestrade îşi făcu apariţia în odaia noastră. De data asta însă Holmes, care se rezemase de sobă, părea foarte plictisit.

— Imi pare rău că te-am făcut să aştepţi atâta zise Lestrade, adresându-se prietenului meu, mai ales că afacerea aceasta nu te poate interesa. In sfârşit agentul a făcut mărturisări, Haide, Mac Pherson, povesteşte domnilor purtarea d-tale incalificabilă.

Agentul părea foarte plouat.

— Nu credeam că fac o faptă rea, zise el. Eri seară s'a prezentat aici o doamnă tânără, care mi-a afirmat că a greşit adresa casei unde se ducea, şi fiindcă a venit aici, ar dori să vadă locul unde a fost săvârşită crima. Era o femee foarte cum se cade, domnilor. I-am permis să viziteze camera dar când a văzut pata de sânge a leşinat. M'am dus imediat în curte să aduc puţină apă. Cişmeaua fiind închisă m'am dus atunci până în colţul străzei, la cârciumă, să aduc apă şi rom. Se vede însă că în răstimpul acesta doamna şi-a revenit în fire şi a plecat, de oarece la întoarcere n'am mai găsit-o.

— Cine a mişcat covorul ?

— Probabil că ea în timpul căderei. De altfel era puţin mototolit şi atunci l'am întins, cum era şi firesc.

— Iată un lucru, Mac Pherson, care îţi dovedeşte că nu poţi înşela pătrunderea mea, zise Lestrade cu demnitate! De data asta nu-ţi fac nimic, fiindcă ai mărturisit cinstit vina d-tale apoi fiindcă

ai avut norocul să dai de o femee cum să cade, care n'a furat nimic din casă. . . Poţi să te duci.

Apoi adresându-se lui Sherlock Holmes:

—Imi pare rău că te-am turburat pentru un fleac de nimic.

— Te înşeli, zise Holmes cu un zâmbet, dar dă-mi voie, te rog să-i pun şi eu agentului o întrebare.

— Mă rog, domnule Holmes, zise Lestrade.

— Femeea aceasta n'a venit decât o singură dată aici, domnule agent ?

— Da, domnule, o singură dată.

— O cunoşti ?

— Nu, domnule. . . Venise pentru un anunţ şi greşise numărul casei, cel puţin aşa mi-a spus. Părea o femee foarte cum se cade.

— Era înaltă ?

— Da, domnule...

— Cum era îmbrăcată ?

— Foarte simplu... Purta o manta lungă...

— La ce oră a venit ?

— Se înserase, deoarece tocmai în clipa în care am părăsit casa ca să aduc rom, am văzut lampagiul care aprindea felinarele pe stradă.

— Prea bine, zise Holmes. Haide, Watson, cred că misiunea noastră e terminată aici.

In răstimpul acesta prietenul meu se apropiă de Mac Pherson care ieşise cu noi. Holmes îi arătă un obiect pe care îl ţinea între degete. Agentul păru foarte mirat.

— Da, domnule! exlamă el.

Holmes puse un deget la gură, băgă iarăşi obiectul în buzu-

nar şi când am ajuns în colţul străzii izbucni într'un hohot uriaş de râs.

— Lucrurile merg de minune, dragă Watson! E ultimul act al dramei. Pot să-ţi spun că nu vom avea război, că onorabilul Trelawney Hope nu va mai întâmpina nici o dificultate în cariera sa, că imprudentul suveran nu va primi pedeapsa meritată şi că însfârşit totul se va termina cu bine, aceasta firește, cu puţin tact din partea noastră.

— Ai deslegat enigma? l'am întrebat în culmea admiraţiei.

— Nu încă în întregime, Watson. Mai există vre-o două sau trei detalii cari nu sunt tocmai clare, dar am descoperit atâtea puncte în afacerea aceasta încât trebuie să am un ghinion prea mare ca să nu pot deslega şi restul. Deocamdată să mergem la Whitehall Terrace spre a grăbi desnodământul.

* * *

Când am ajuns în palatul secretarului general de la externe, Sherlock Holmes rugă pe un lacheu să-l anunţe doamnei Trelawney Hope.

— Domnule Holmes! exclamă ea, intrând indignată în salonul în care fuseserăm poftiţi. E un act nedemn din partea d-v; V'am rugat să nu-i comunicaţi soţului meu vizita pe care v'am făcut-o şi totuşi aţi venit aici, stabilind astfel că ne cunoaştem.

— Din nefericire, doamnă, nu puteam proceda altfel. Am fost însărcinat să regăsesc acest document atât de important, şi, în

condiţiunile astea, sunt nevoit să vă rog să binevoiţi să mi-l înmânaţi.

Doamna Hope se sculă foarte palidă de pe fotoliu. Era nespus de turburată şi se clătină ca şi cum ar fi fost gata să leşine. Totuşi, printr'o încordare supremă, îşi reluă sângele rece şi trecu brusc de la indignare la mirare.

— Mă... mă insultaţi, domnule Holmes;

— O! doamnă, toate cuvintele astea sunt de prisos. Daţi-mi scrisoarea.

Lady Hope întinse mâna spre cordonul soneriei.

— Am să dau ordin servitorului să vă poftească afară.

— Nu sunaţi, doamnă, căci dacă veţi face una ca asta, atunci toate sforţările mele spre a evita un scandal, vor fi zadarnice. Daţi-mi scrisoarea şi vă făgăduiesc că totul se va sfârşi cu bine. Altminteri dacă vreţi să mă înfruntaţi, luptând împotriva mea, mă voiu vedea silit, cu toată părerea mea de rău, să vă demasc.

Ea lăsă mâna jos şi privind în ochi pe Sherlock Holmes ca şi cum ar fi voit să-i pătrundă gândurile:

— Vreţi să mă intimidaţi; aceasta este o laşitate din partea d-v. Aţi afirmat adineaori că ştiţi ceva. Pot afla şi eu ceeace ştiţi?

— Luaţi loc, vă rog, doamnă. Dacă vi se va face rău puteţi să vă loviţi în cădere. N'am să vă spun nimic până când n'o să vă aşezaţi.

Doamna Hope şovăi o clipă, apoi se instală într'un fotoliu.

— Vă acord cinci minute, domnule Holmes.

— Una singură mi-ajunge, doamnă. Ştiu că aţi fost la Eduardo Lucas, ştiu că i-aţi remis documentul şi ştiu de-asemenea îndemânarea cu care v'aţi strecurat noaptea trecută în apartamentul lui spre a-i lua scrisoarea din ascunzătoarea parchetului.

Lady Hope se uită încremenită la prietenul meu şi oftă de două ori, înainte de a răspunde.

— Dar e un roman straşnic acela pe care mi-l povestiţi acum! Nu înţeleg nimic, domnule Holmes.

Fără să se emoţioneze cătuşi de puţin, prietenul meu scoase din buzunar o bucată de carton pe care se afla capul unei femei tăiat dintr'o fotografie.

— Am avut grijă să iau o fotografie a d-v. socotind că-mi va fi de folos, şi agentul, care stătea de pază la Lucas, v'a recunoscut.

Ea suspină adânc şi-şi rezemă capul de speteaza fotoliului.

— Haide, doamnă, daţi-mi scrisoarea. Deocamdată lucrurile se mai pot rândui încă. Nu intenţionez să vă fac neplăceri. De'ndată ce voiu înmâna scrisoarea soţului d-v, rolul meu va fi terminat. Urmaţi deci sfaturile mele şi fiţi sinceră căci acesta este singurul mijloc de scăpare!

Dar Lady Hope era prea mândră ca să se dea învinsă.

Vă repet, domnule Holmes, că vă înşelaţi amarnic.

Prietenul meu se sculă.

— Imi pare foarte rău, doamnă. Trebuie să recunoaşteţi că am făcut tot ce mi-a stat în putinţă ca să vă evit o neplăcere. Văd acum că totul a fost în zadar.

Holmes sună şi un lacheu îşi făcu apariţia.

— Domnul Trelawney Hope e aici?

— Nu, domnule, dar va veni la ora unu fără un sfert.

Sherlock Holmes se uită la ceas.

— Mai am un sfert de oră. Bine. Voiu aştepta.

De-abea plecase lacheul, că Lady Hilda se aruncă plângând la piciorele lui Holmes.

— O! cruţaţi-mă, domnule Holmes, cruţaţi-mă! se rugă ea

Vă rog din suflet să nu-i spuneţi nimic soţului meu. Il iubesc doar atâta. Dacă va afla adevărul nu mă va ierta niciodată!

Prietenul meu o ajută să se ridice apoi îi spuse pe un ton blând.

— Imi pare bine, doamnă, că aţi ajuns, cam târziu, e drept, la sentimente mai bune. Nu trebuie să pierdem o clipă. Unde e scrisoarea?

Doamna Hope se duse la biuroul ei şi deschise un sertar din care scoase un plic mare albastru.

— Iată scrisoarea, domnule Holmes.. De n'aşi mai fi văzut-o

— Cum să i-o dau acum? îngână prietenul meu. Trebuie găsit repede un mijloc. Unde e caseta?

— E în odaia lui.

— O! ce noroc. Aduceţi-mi-o, repede, doamnă.

Peste o clipă ea îi înmână caseta.

— Aveţi o chee cu care s'o deschidem?... Da!.. Aşa.

Doamna Hope scoase din sân o chee şi deschise caseta tixită cu documente. Holmes aşează plicul printre alte documente, închise caseta şi o duse în dormitor.

— Acum domnul Hope se poate întoarce, suntem g ta. Mai avem chiar zece minute. Am să procedez în aşa fel ca să nu f ţi bănuită. In schimb am să vă rog să-mi explicaţi şi mie afacerea asta extraordinară.

— Vă voiu spune totul, domnule Holmes. După cum v'am mai spus, îmi iubesc foarte mult soţul. Pe vremuri însă înainte de a mă mărita, am scris o scrisoare cam pasionată... dar inofensivă, în fond... Evident că soţul meu n'ar fi fost de aceeaş părere şi dacă ar fi citit scrisoarea aceasta n'ar mai fi avut niciodată încredere în mine... Sunt ani de-atunci!.. Am crezut că totul era

uitat.. In sfârşit am aflat că acest Lucas era în stăpânirea scriso ii mele şi că voia s'o dea soţului meu. L'am rugat să nu facă una ca asta şi el mi-a făgăduit că o să mi-o înapoeze dacă îi voiu aduce u document pe care mi l'a descris şi care se află în caseta soţului meu. El mi-a mai spus că pierderea documentului acesta nu putea pricinui nici un rău soţului meu şi... am primit. Puneţi-vă în locul meu, domnule Holmes, Ce aţi fi făcut?

— Aşi fi mărturisit totul domnului Hope.

— E a cu neputinţă... Am luat deci întipăritura cheii acestei casete şi însuşi Lucas mi-a făcut cheea pe care o port la mine. Am deschis aşa dar caseta, am luat documentul şi l'am dus în Godolphin Street.

— Ce s'a petrecut acolo ?

— Am bătut în uşa aşa cum ne-am înţeles, Chiar Lucas mi-a deschis. L'am urmat în biuroul lui, lăsând uşa vestibulului deschisă, temându-mă să nu rămân singură cu acestom. Mi-aduc aminte că în vreme ce am pătruns la el, am văzut afară o femee. .. In sfârşit am terminat repede cu Lucas. Scrisoarea mea se afla pe biuroul lui, i-am dat documenful şi el mi-a înmânat scrisoarea. In răstimpul acesta am auzit un zgomot de paşi la uşă. Lucas a rfdicat repede covorul şi a ascuns documentul într'o deschizătură a parchetului. De-abia după ce a aşezat la loc covorul c'a început o altă dramă care şi azi îmi pare un vis urât. Imi aduc aminte doar că am văzut o figură sumbră care s'a năpustit asupra lui Lucas cu un pumnal în mână, strigând, în franţuzeşte :„ Te-am prins !“ O luptă sălbatecă s'a încins între ei. . . Am luat'o la fugă şi de-abea a doua zi am aflat din ziare, drama înspăimântătoare ce-a avut loc în Godolphin Street.

Am petrecut o noapte relativ liniştită, întâi fiindcă aveam

scrisoarea şi apoi fiindcă nu puteam bănui desnodământul tragic. Dar lucrurile s'au schimbat a doua zi când am văzut neliniştea soţului meu. . . N'am îndrăznit să mă spovedesc lui dar am venit la d-voastră, domnule Holmes, spre a afla dacă într'adevăr fapta mea putea avea urmări atât de grave. Din clipa aceea n'am mai avut altă preocupare decât să iau documentul mai ales că ştiam unde era ascuns. Cum puteam însă să intru în apartamentul lui Lucas? Timp de două zile am supraveghiat casa, dar n'am găsit niciodată poarta deschisă. Eri, spre seară, am făcut o ultimă încercare. Am izbutit. Un moment am nutrit intenţia să distrug documentul, spre a nu-mi mărturisi vina soţului meu... Doamne! iată-l că a venit.

Intr'adevăr în clipa aceea secretarul general intră în salonaş.

— Aveţi vre-o ştire, domnule Halmes?

— Am o speranţă.

— O! cu atât mai bine... Primul ministru va lua masa cu mine şi mi-ar părea bine dacă ar împărtăşi şi dânsul speranţa d-v... Jacob, zise el adresându-se lacheului, roagă pe Excelenţa sa să poftească aici. Cât despre tine, dragă Hilda, urmă el întorcându-se către soţia lui, ne vom revedea în sufragerie, căci deocamdată avem de discutat afaceri politice.

Primul ministru deşi părea mai calm, era totuşi foarte agitat.

— Mi se pare că aveţi să ne spuneţi ceva, zise el lui Holmes.

— Până în prezent rezultatele sunt negative, răspunse prietenul meu, dar am făcut o anchetă din care rezultă că documentul n'a părăsit Londra.

— Nu e de-ajuns! Nu putem trăi cu grija asta perpetuă. Trebuie să dobândim un rezultat pozitiv.

— Tocmai de aceea am venit aici. Cu cât mă gândesc mai

mult, cu atât sunt mai convins că scrisoarea se află aici în casă.

— Domnule Holmes!

— Da, căci dacă ar fi fost furată, ar fi devenit publică până acum.

— Atunci ce interes a avut acel care a furat-o s'o ţină aici?

— Dar nu sunt de loc convins că scrisoarea a fost furată.

— Bine, dar cum de a dispărut atunci din casetă?

— Nici de dispariţia ei nu sunt încă convins.

— Se vede că vă arde de glumă, domnule Holmes.

— De loc. Şi ca să vă dovedesc am să vă rog să aduceţi caseta aci.

— E inutil.

— Aţi mai căutat scrisoarea din ziua în care a-ţi constatat dispariţia ei?

— Nu.

— Atunci aduceţi-mi caseta.

— Fie şi aşa, zise secretarul general sunând.

— Iacob adu-mi, te rog, caseta mea din dormitor... Aşa... Poţi să te duci, Jacob... Şi acum am să vă arăt că nu e... Poftim!... Iată mai întâi o scrisoare a lordului Merrow, un raport al lui sir Charles Hardy, un memorandum al lui Belgrade, o notă a Rusiei, o scrisoare din Madrid, o nota a lordului Flowers... Dumnezeule Mare!.. Dar ce e asta?.. Domnule prim-ministru!

Primul ministru îi smulse plicul din mână.

— Da, e scrisoarea... Şi e intactă... Vă felicit, domnule Holmes.

— Şi eu vă mulţumesc, iubite domnule Holmes... Dacă aţi şti ce greutate mi-aţi luat de pe inimă... E extraordinar! Sunteţi

un adevărat vrăjitor... Cum de a-ţi putut ghici că scrisoarea era acolo ?..

— Fiindcă am stabilit că nu putea fi într'altă parte.

— Parcă nu-mi vine să cred!.. zise el şi alergând la uşă: Unde e soţia mea? Trebuie s'o liniştesc: Hilda! Hilda!

Câteva clipe am auzit glasul lor pe scară. Primul ministru aruncă o privire pătrunzătoare lui Holmes.

— O! domnule, zise el, e un mister în afacerea asta. Cum de s'a regăsit scrisoarea?

Sherlock Holmes se întoarse zâmbind spre a evita privirea pătrunzătoare a lordului Bellinger.

— Avem şi noi secretele noastre diplomatice, răspunse el.

Şi cu toate protestările primului ministru care voia să ne reţină la masă, Holmes îşi luă pălăria şi se îndreptă spre uşă.

Asasinarea lui Charlie Milverton

ARTHUR CONAN-DOYLE

ASASINAREA
LUI
CHARLIE MILVERTON

din adevăratele aventuri ale lui SHERLOCK HOLMES

în românește de CONST. A. I. GHICA

Sunt câțiva ani de când s'au petrecut aceste evenimente, și multă vreme mi-ar fi fost cu neputință să le povestesc. Astăzi eroina nu mai are de dat socoteală justiției omenești, așa că pot fără nici un inconvenient pentru cineva, să public, modificând bine-înțeles numele eroilor și data exactă a faptelor, spre a păstra anonimatul persoanelor în chestiune.

In povestirea de față, riguros exactă, cititorii ne vor vedea pe noi, atât pe mine cât și pe prietenul meu Sherlock Holmes, sub o înfățișare cu totul necunoscută.

Amândoi ne întorceam din oraș într'o seară friguroasă de iarnă, pe la ora șase. Holmes aprinse lampa și privirea sa căzu asupra unei cărți de vizită așezată pe masă. El o examină, apoi cu un gest de desgust, o aruncă pe jos. Am ridicat-o și am citit:

CHARLIE A. MILVERTON

Appledore Towers

Agent Hampstead

— Cine e domnul acesta? am întrebat.

— Unul din cei mai infecţi îndivizi ai Londrei, răspunse Sherlock Holmes, aşezându-se pe un fotoliu în faţa sobei. Vezi dacă e ceva scris pe dos?

Am întors carta de vizită, şi am citit:

„Voiu veni la ora 6 şi 30. C. M."

— Hm. E ora. Ai simţit vre-odată, Watson, o senzaţie de scârbă privind şerpii din grădina zoologică din Londra? Ai văzut ochii lor reci de cadavru şi capul lor turtit? Ei bine, asta este impresia pe care mi-o produce individul ce răspunde la numele Charlie Milverton. In cariera mea am avut de a face cu peste cinci sute de ucigaşi; nici unul din ei nu m'a făcut să simt senzaţia aceea oribilă de scârbă pe care mi-o produce omul acesta. Totuşi nu pot să evit să am legături cu el; eu însu-mi l'am poftit aici.

— Dar cine e omul acesta?

— Am să-ţi spun, dragă doctore. Este regele şantagiştilor. Să ferească Dumnezeu pe bărbatul sau pe femeea al căror secret sau onoare au căzut în mâinile lui Milverton. Cu un zâmbet hidos şi cu o inimă de piatră omul acesta îţi suge până şi ultima picătură de sânge! E un geniu în felul lui şi ar fi putut uşor să-şi facă o situaţie frumoasă într'o meserie mai cinstită. Iată felul său de a

proceda: anunţă că va plăti foarte scump scrisori sau documente putând să compromită oameni bogaţi sau oameni cu o situaţie înaltă. Clientela care să-i procure aceste acte se recrutează, nu numai dintre servitorii sau cameristele personagiilor sus puse ci şi din o anumită categorie de indivizi dubioşi şi murdari, cari ştiu să zăpăcească mintea unor femei prea încrezătoare. O! şi ştie să lucreze; ştiu că odată a plătit şapte sute de lire sterline unui servitor, pentru o scrisoare de două rânduri, scrisoare care a pricinuit ruina unei familii nobile. Tot ce este de vânzare e cumpărat de Charlie Milverton, şi există sute de oameni, în oraşul acesta mare, cari tremură numai la auzul numelui său. Niciodată nu poţi şti când vei fi strâns de el în ghiare; e atât de bogat şi atât de iscusit încât poate şi ştie să aştepte spre a lovi pe cineva şi asta tocmai în clipa cea mai critică, şi, firește, cea mai rentabilă pentru el. Ţi-am spus că este cel mai mare ticălos din Londra. Intr'adevăr, dragul meu Watson, cum ai putea compara pe unul din aceşti banditi cari ucid pe un om, într'un moment de furie, cu Charlie Milverton, care ucide metodic şi cu sânge rece numai cu scopul meschin de a-şi umplea buzunarele şi aşa destul de pline?

Niciodată nu-l auzisem pe Sherlock Holmes vorbind cu atâta patimă. De aceea l'am întrebat:

— Dar bine, dragul meu Holmes, omul acesta nu e pasibil oare de o pedeapsă prevăzută de codul penal?

— De drept, firește, zise el, dar de fapt nu. Ce interes ar avea o femee ca să-l reclame, şi ce interes ar avea ea ca Milverton să facă puşcărie, dacă rezultatul ar fi pentru ea ruina imediată? Victimele nu îndrăznesc deci să se plângă. Dacă îi s'ar

întâmpla să se lege de o persoană nevinovată, firește c'ar putea s'o pățească, dar vezi că Milverton este de o șiretenie nespusă.. Nu, nu, pe alt teren trebuie prins acest ticălos.

— Și pentru ce vine el aici?

— L'am chemat, de oarece o clientă din cea mai bună societate, lady Eva Brackwell, a pus cauza ei dreaptă în mâinile mele. Ea trebuie să se mărite peste două săptămâni cu contele Dowercourt. Canalia aceasta de Milverton, a pus mâna pe câteva scrisori imprudente, — imprudente, Watson, și nimic mai mult, — scrise de ea unui tânăr din provincie, fără avere. Acesta le-a vândut lui Milverton. Scrisorile lady-ii Eva Brackwell ar fi deajuns, firește, pentru ca să împiedice căsătoria ei cu contele de Dowercourt. Milverton vrea să le trimită contelui, dacă tânăra fată nu-i va înmâna o sumă importantă. Ea m'a rugat să-l văd și, dacă va fi cu putință, să tratez afacerea cu el.

* * *

In clipa aceea am auzit un zgomot în stradă. M'am dus la fereastră și am văzut un echipaj de toată frumusețea la ale cărui felinare am zărit doi cai roibi. In aceeaș clipă un valet deschise ușa cupeului, și un bărbat gras și scund îmbrăcat într'o blană scumpă de biber, coborî din trăsură. Peste o clipă el își făcu intrarea în apartamentul nostru.

Charlie Milverton era un bărbat de aproape cincizeci de ani. Avea o figură lunguiață și inteligentă, era complet ras și un zâmbet plin de falsitate plutea veșnic pe buzele sale subțiri. Cu toate astea avea o înfățișare blândă, iar glasul său cu mlădieri dulci, te făcea să crezi că aveai de-a face cu un om foarte cumsecade.

Charlie Milverton înaintă spre noi cu mâna întinsă și se scuză că ne turbură și de data asta cu prezența lui dar fusese nevoit să mai vină și acum, de oarece, cu ocazia primei sale vizite, nu-l găsise pe Sherlock Holmes acasă.

Prietenul meu se prefăcu că nu observă gestul lui și examină pe Milverton cu multă răceală. Vizitatorul nostru zâmbi dând din umeri și-și scoase blana pe care o așeză pe un fotoliu. Pe urmă se instală el însuși pe un scaun și după ce mă privi:

— Domnul?... oare nu comit vre-o indiscreție?...

— Doctorul Watson, prietenul și asociatul meu, zise Holmes.

— Foarte bine, domnule Holmes. Mi-am permis întrebarea asta, care e în interesul clientei d-tale, de altfel... E o afacere nespus de delicată!

— Doctorul Watson e în curent cu scopul vizitei d-tale.

— Atunci pot vorbi. Mi-ai scris că ești mandatarul lady-ii Eva Brackwell. Ți-a dat învoirea să primești condițiile mele?

— Cari sunt?

— Cinci mii de lire sterline.

— De nu?

— Mi-e foarte penibil, dragă domnule, de a discuta ches-

tiunea aceasta, dar trebuie să-ţi comunic că dacă banii nu-mi vor fi înmânaţi la 14 ale lunei, căsătoria nu se va face în ziua de 18!

Zâmbetul lui nesuferit devenise şi mai mieros încă. Sherlock Holmes rămase câteva clipe pe gânduri.

— După câte văd socoteşti dorinţele d-tale drept realităţi. Cunosc, firește, conţinutul acestor scrisori. Clienta mea va urma sfaturile mele cari sunt de a mărturisi totul logodnicului ei.

Charlie Milverton rânji.

— Şi d-ta crezi că domnul de Dovercourt o s'o ierte. Haida de! Se vede că nu cunoşti atunci pe conte.

— După expresia prietenului meu am constatat că, dimpotrivă, îl cunoştea foarte bine.

— In definitiv, zise Sherlock Holmes scrisorile sunt absolut nevinovate!

— Nevinovate, nu. Uşoare vrei să zici, da, acesta este termenul exact. Clienta d-tale, domnule Holmes, era o corespondentă delicioasă, dar pot să-ţi afirm, şi asta fără să fiu contrazis, că domnul de Dovercourt nu va aprecia de loc scrisorile ei. Totuşi, dacă d-ta socoteşti contrariul, la ce bun să mai discutăm; pentru mine toată chestia aceasta se reduce la o simplă afacere băneasca. Dacă socoteşti că scrisorile lady-ii Brackwell pot cădea, şi aceasta fără nici un risc în mâna contelui, ar fi o curată nebunie din partea d-tale să-mi plăteşti o sumă atât de mare pentru ele.

Charlie Milverton se sculă şi-şi luă blana. Sherlock Holmes pălise de mânie, jignit adânc în amorul său propriu.

— Aşteaptă, te rog, o clipă, zise el, prea te grăbeşti. Firește, că într'o afacere atât de delicată, ne vom da toate silinţele ca să evităm un scandal.

Charlie Milverton se aşeză din nou pe scaun.

— Eram sigur că ai să mă înţelegi, şopti el.

— Trebuie să-ţi spun, urmă Sherlock Holmes, că lady Eva nu este bogată. Te asigur că două mii de lire sterline constituesc o sumă uriaşă pentru mijloacele ei băneşti şi că preţul pe care îl ceri este absolut exagerat. Te rog deci să-ţi mai scazi pretenţiile şi să-mi remiţi scrisorile contra sumei pe care ţi-o propun; îi e cu neputinţă s'o depăşească.

Charlie Milverton zâmbi din nou.

— Ştiu foarte bine că mijloacele acestei domnişoare sunt aşa cum afirmi, zise el. Cu toate astea vei admite că în vederea unei căsătorii proiectate, părinţii, rudele şi prietenii ei, pot face o mică sforţare în favoarea ei. De pildă în locul unui dar oarecare s'ar putea gândi să-i ofere scrisorile în chestiune, ceeace i-ar face mai multă plăcere, te rog să crezi, decât toate candelabrele şi bijuteriile din Londra.

— E cu neputinţă, zise Sherlock Holmes.

— E într'adevăr păcat, reluă Charlie Milverton scoţând din buzunar un portofel voluminos. Rău procedează anumite femei cari nu vor să facă nici o sforţare. Iată bunăoară pachetul acesta.

Şi în timp ce vorbea astfel, Charlie Milverton arătă prietenului meu un teanc de scrisori.

— Hârtiile acestea, urmă el, aparţin... dar n'am dreptul să rostesc numele până mâine dimineaţă. Atunci, şi numai atunci, scrisorile de faţă vor fi în mâinile soţului doamnei, şi, toate astea, pentrucă doamna n'a voit să-mi ofere o păcătoasă sumă pe care ar fi putut s'o obţină în mai puţin de o jumătate de oră, înlocuin-

du-şi diamantele prin perle false. E într'adevăr păcat! Îţi mai aduci aminte de ruptura brutală a logodnei domnişoarei Milles... a aceiei domnişoare care voia să se mărite cu colonelul Dorkins? Cu două zile înaintea nunţei lor o informaţie, apărută în ziarul *Morning Post*, vestea pe cititori că această căsătorie nu va mai avea loc. Ei bine, domnule Holmes, e de necrezut; o sumuliţă de o mie două sute de lire sterline ar fi evitat tot scandalul acesta stupid şi fără niciun rost.

Nu e păcat? Şi tocmai d-ta, un om practic şi cu mult bun simţ îmi faci dificultăţi asupra preţului, când viitorul şi onoarea clienţei d-tale sunt în joc. Mă surprinde procedeul acesta, domnule Holmes!

— Ţi-am spus adevărul, răspunse prietenul meu. Lady Brackwell n'a putut să-şi procure suma întreagă. Cred că ar fi mai bine pentru d-ta să primeşti suma de două mii de lire sterline pe care ţi-o ofer, în loc de cinci mii cât ceri d-ta, şi aceasta pentru ca să nu distrugi existenţa nefericitei femei. Pe de altă parte, care e profitul d-tale în afacerea asta murdară, presupunând că nu ţi se va da nimic?

— In privinţa aceasta te înşeli grozav, domnule Holmes. Un scandal îmi profită întotdeauna, fie chiar în mod indirect. In momentul de faţă, am opt sau zece afaceri în genul acesta pe „Şantier" Dacă interesaţii ar afla că m'am lăsat înduplecat în cazul lady-ii Eva Brackwell, vor avea şi ei aceeaş pretenţie şi atunci afacerile mele vor da faliment. Mărturiseşte că am perfectă dreptate.

Sherlock Holmes se ridică repede de pe scaun.

— Așează-te în spatele lui, Watson, și nu-l lăsa să plece!... Și acum, domnule Milverton scoate portofelul!

Vizitatorul nostru se furișă ca un șoarice și se așeză cu spatele la perete.

— Domnule Holmes! Domnule Holmes! zise el desfăcându-și haina și arătându-ne un revolver, mă așteptam la actul acesta original... Am mai fost atacat, dar fără succes!... Sunt înarmat până în dinți și gata să mă slujesc de armele mele, fiindcă am de partea mea legea.

Și apoi, domnilor, vă înșelați amarnic dacă vă închipuiți că port scrisorile la mine... Nu fac asemenea prostii... Și acum vă rog să mă lăsați să plec, fiindcă mai am câteva întâlniri și până la Hampstead e departe.

El își luă blana și se îndreptă spre ușă, având grijă să nu lepede revolverul din mână.

Am luat un scaun, dar Sherlock Holmes îmi făcu semn să nu mai încerc nimic împotriva vizitatorului nostru. După un ultim salut foarte ironic, Charlie Milverton părăsi salonul și peste câteva clipe am auzit uruitul trăsurii sale, care se îndepărta.

Sherlock Holmes se așeză desgustat lângă foc, cu mâinile în buzunar, cu capul plecat, cu privirea țintă asupra flăcărilor. Timp de o jumătate de oră rămase nemișcat, fără să rostească o vorbă.

In cele din urmă, cu gestul unui om care ia o hotărîre, se sculă repede și se duse în odaia lui, de unde l'am văzut ieșind peste câteva minute, deghizat în lucrător.

— Nu știu la ce oră mă voi întoarce, îmi zise el aprinzându-și pipa.

Spunând acestea, Sheriock Holmes dispăru în noapte.

Am priceput că începuse lupta împotriva lui Charlie Milverton, fără să bănuiesc însă ciudata întorsătură pe cari trebuiau s'o ia ulterior evenimentele.

* * *

Câteva zile în şir l'am văzut pe Holmes deghizându-se în lucrător, dar ignoram cu desăvârşire ceeace complota. In sfârşit, într'o seară, pe când viscolul bântuia cu furie afară, Holmes se întoarse din expediţia lui, şi, după ce lepădă costumul său de lucrător, se instală în faţa sobei şi pufni de râs.

— Nici nu bănuieşti, doctore, că sunt candidat la însurătoare, îmi zise el.

— Ei, as'a este !

— Ei bine, dragă doctore, sunt fericit că pot să te anunţ că m'am logodit ..

— Dragul meu, te feli...

— Cu camerista lui Charlie Milverton !

— Vai, Doamne !

— Aveam nevoie de informaţii, Watson.

— Ai mers cam departe...

— Trebuiam să fac pasul acesta. Pentru Maria, — aşa se

numeşte fata aceasta simpatică, — sunt un tinichigiu ale cărui treburi merg binişor şi mă numesc Escott. Am eşit cu ea în fiecare seară în oraş aşa că am putut să-i vorbesc pe larg. Doamne! Ce mai convorbiri! Totuşi, am putut afla ceeace doream să ştiu şi cunosc acum, la perfecţie, casa lui Milverton.

— Dar fata aceasta, Holmes?

El dădu din umeri.

— Ce vrei, dragă doctore? Ca să câştigi o partidă ca asta orice mijloc e binevenit; dar, fii pe pace, am un rival care o să mă înlocuiască imediat după ce mă voi retrage... Ce vreme straşnică!

— Ce vorbeşti? E un frig grozav!

— Se poate, dar e o vreme straşnică pentru ceeace am de gând să fac. Watson, am intenţia să prădez diseară casa lui Charlie Milverton!

Nu-mi venea să-mi cred urechilor; eram pur şi simplu uluit la auzul acestor cuvinte rostite pe un ton, care nu admitea nici o împotrivire. Intr'o clipă mi-am dat seama de toate imensele neplăceri ce puteau să se abată pe capul prietenului meu: prinderea lui, arestarea lui, o existenţă întreagă de cinste şi de glorie terminându-se printr'o catastrofă ireparabilă. Gândiţi-vă doar: Sherlock Holmes la dispoziţia unui ticălos de talia lui Charlie Milverton!

— Pentru numele lui Dumnezeu, gândeşte-te, dragul meu, la toate consecinţele acestui act! am exclamat.

— M'am gândit destul, doctore, şi nu văd decât soluţia aceasta. După cum cred că ştii, eu nu mă avânt niciodată într'o întreprindere fără să nu fi chibzuit adânc mai înainte şi, pe de altă parte, n'aşi fi ales un teren atât de periculos dacă mi s'ar fi

prezentat o altă ocazie mai nimerită. Deocamdată să examinăm lucrurile cu sânge rece şi precizie. Vei admite, nu e aşa, că din punct de vedere moral, acţiunea aceasta este dreaptă, indiferent dacă din punct de vedere juridic este ilegală. A prăda casa acestui ticălos nu este un fapt mai grav decât să-i smulgi cu forţa portofelul şi totuşi, ai fost gata să-mi dai o mână de ajutor, în ziua în care am voit să i-l smulg. Cuvintele lui Sherlock Holmes mă făcură să stau pe gânduri.

— Da, am răspuns, fapta aceasta se poate justifica din punct de vedere moral, dacă nu avem alt scop decât să-i luăm scrisorile de cari vrea să se slujească într'un scop ilegal.

— Foarte bine. Şi acum de vreme ce socoteşti că fapta aceasta nu este potrivnică moralei, nu rămâne de studiat decât chestia riscurilor personale. Un bărbat cum se cade, nu trebuie să se preocupe de mărunţişul acesta, atunci când, o femee înebunită de groază şi de durere vine să-i ceară sprijinul împotriva unui ticălos.

— Mă pui într'o poziţie foarte delicată!

— E drept, dar asta face parte din categoria riscurilor. De altfel, nu văd nici un alt mijloc de a intra în stăpânirea scrisorilor. Femeea aceasta nefericită nu posedă suma pe care i-o cere Charlie Milverton şi nu poate să se destăinuiască vre-unei rude. Mâine este ultima zi şi dacă nu fur la noapte corespondenţa ei, ticălosul se va ţine de cuvânt şi va ruina proiectele sărmanei lady Eva. Trebuie, aşa dar, sau să las în voia soartei pe clienta mea, sau să-mi joc uitima cartă. Intre noi, doctore, este un duel între mine şi Charlie Milverton, După cum vezi, el are toţi sorţii de izbândă de partea lui, dar amorul meu propriu şi tot astfel

reputaţia mea cer imperios ca să câştig eu şi numai eu partida.

— Toate astea, i-am răspuns, nu-mi plac, dar de vreme ce nu există altă soluţie...

— La ce oră pl căm ?

— Watson, nu vreau să mă însoţeşti.

- Atunci n'ai să mergi nici d-ta. Iţi dau cuvântul meu de onoare, pe care nu mi l'am că'cat nici odată, că voiu sări într'o birjă şi mă voiu duce la primul comisariat să te denunţ, afară doar de cazul dacă vrei să mă iei cu d-ta la Milverton

— Nu poţi să-mi fii de nici un ajutor.

— De unde ştii? E cu neputinţă să prevezi ceace se va întâmpla. In orice caz hotărîrea mea e luată iremediabil. Nu eşti singurul care are grijă, atât de amorul d-tale propriu, cât şi de reputaţia frumoasă de care te bucuri.

Sherlock Holmes rămase o clipă pe gânduri, apoi mă lovi prieteneşte pe umăr, exclamând pe un ton vesel :

— Hai, fie şi aşa! Am împărţit câţiva ani dearândul acelaş apartament, aşa că ar fi un lucru de toată nostimada să împărţim şi aceeaş celulă. Vezi d-ta, dragul meu Watson, am avut întotdeauna ideea că aşi fi fost un criminal de prima calitate iată aici, bunăoară.

Şi el luă o trusă, o desfăcu şi-mi arătă o sumedenie de instrumente ciudate.

— Iată, zise el, o trusă de spărgător, cu toate uneltele pe cari le cere civilizaţia noastră înaintată. Iată şi lampa mea de buzunar... Şi acum totul e în regulă. Ai ghete cari să nu facă zgomot?

— Am pantofii mei de tenis cu talpa de cauciuc.

— Foarte bine. Şi masca?

— Pot face două cu mătase neagră.

— Văd că ai dispoziţii speciale pentru genul acesta. Ei bine, vei face măştile. Trebuie să mâncăm însă înainte de a pleca. Acum e ora nouă jumătate La unsprezece vom lua o birjă care să ne ducă la Church Ron, de unde vom merge pe jos până la Appledore Towers. Cred că într'un sfert de oră o să ajungem acolo, aşa că ne vom putea pune pe lucru înainte de miezul nopţei. Charlie Milverton doarme foarte greu şi se culcă întotdeauna la ora zece şi jumătate. Cu puţin noroc putem fi aici la ora două cu scrisorile lady-ii Eva.

* * *

La ora unsprezece, eu şi Sherlock Holmes, am părăsit apartamentul nostru din Baker Street. In Oxford Street am luat o birjă care ne-a dus până în Hampstead. Am plătit birjarului şi ne-am îndreptat apoi agale spre casa lui Milverton.

— Iată o afacere care cere multă delicateţe şi mult tact, zise Sherlock Holmes. Documentele se află în casa de fier din biuroul care precede dormitorul lui Milverton. Ca toţi oamenii graşi şi mâncăcioşi, ticălosul doarme greu. Pseudo logodnica mea, mi-a spus într'o zi că poţi trage cu tunul în odaia stăpânului ei

fără că acesta să se trezească din somn. Are un secretar, care nu părăseşte o clipă biuroul în timpul zilei, şi deaceea suntem nevoiţi să recurgem la vizita asta nocturnă. Mai are şi un câine foarte rău dar am rugat pe Maria să-l ţină închis în cuşcă sub pretextul diferitelor noastre întâlniri... A! uite şi casa lui Milverton... Hai să sărim peste poartă... Aşa!... Şi acum să ne ascundem în spatele capacului de colo; e momentul să ne punem măştile. După cum vezi casa e cufundată toată în întuneric... Merge bine!..

După ce ne-am pus măştile, ceeace ne dădu înfăţişarea unor bandiţi, ne-am îndreptat în direcţia casei.

--- Iată dormitorul, sopti Sherlock Holmes; uşa asta dă în biuroul lui. Pe aici ar fi trebuit să intrăm, dar uşa e atât de bine închisă, încât am face prea mult zgomot... Vino pe aici!... Iată o seră care dă în salon.

Uşa, —o uşă cu vitrouri,— era închisă dar Holmes sparse cu un diamant unul din geamuri şi izbuti să răsucească cheea. Peste o clipă, în ochii legei, eram spărgători.

Temperatura caldă a serei şi parfumul florilor exotice ne moleşeau. Holmes mă apucă de mână în întuneric şi mă conduse printre arbuştii ale căror ramuri ne zgâriau obrajii. In vreme ce mă ducea astfel de mână, prietenul meu deschise o uşă şi am intrat într'o odaie unde am simţit fumul unei ţigări de foi. Holmes bâjbâi de-alungul mobilelelor apoi deschise o alta uşă pe care o închise în urma noastră. Simţeam pe perete nişte haine atârnate, şi mi-am dat seama că ne aflam într'un vestibul pe care, după ce l'am străbătut, Holmes deschise încet altă uşă la dreapta. Cineva se repezi asupra noastră; am tresărit înfiorat. Din fericire am

constatat aproape imediat că nu era decât o pisică. Focul pâlpâia în sobă şi atmosfera era îmbâcsită de asemenea cu fum de tutun. Holmes păşi în vârful picioarelor şi mă aştepta; apoi, foarte încet, închise uşa. Ne aflam în biroul lui Charlie Milverton, despărţit de odaia sa de culcare printr'o simplă draperie.

Focul duduia în sobă şi lumina întreaga odaie. Am văzut lângă uşă butonul electric; ar fi fost o imprudenţă inutilă să-l răsucim, de oarece era şi aşa destulă lumină. Lângă sobă se afla, acoperită de o perdea groasă, fereastra pe care o văzusem de-afară, iar ceva mai departe o uşă care dădea într'o verandă; un birou în faţa căruia se afla un fotoliu de piele roşie, ocupa centrul încăperii. Casa de fier era într'un colţ alături de o bliblioteca uriaşă. Holmes examina casa de fier, apoi se îndreaptă spre uşa dormitorului ca să asculte. Nici un zgomot nu turbura liniştea casei.

In răstimpul acesta mă gândeam că ar fi prudent şi nimerit să ne pregătim o retragere pe uşa care dădea în verandă. Examinând-o, am constatat, spre marea mea mirare, că nu era zăvorită şi nici măcar închisă cu cheea. Am luat braţul lui Holmes şi i-am arătat uşa. El tresări şi-mi şopti la ureche:

--- Nu-mi place asta... Nu înţeleg... în tot cazul n'avem timp de pierdut.

--- Pot să-ţi fiu de folos?

--- Da, stai lângă uşă. Dacă auzi venind pe cineva, trage zăvorul iar noi vom pleca pe unde am venit. Dacă vine cineva pe uşa cealaltă, vom fugi pe asta, bine înţeles după ce am terminat aici; în cazul însă că nu terminăm o să ne ascundem sub draperia ferestrei. Ai înţeles?

Am făcut un semn afirmativ cu capul şi am stat lângă uşă.

Primul meu sentiment de teamă dispăruse, şi simţeam un fior de interes mai puternic decât atunci când lucram pentru îndeplinirea legilor. Scopul înalt care ne călăuzise, gândul că dădeam ascultare unui sentiment cavaleresc, în care egoismul era cu desăvârşire exclus, caracterul odios al adversarului nostru, toate acestea contribuiau la interesul pe care îl acordam isprăvei noastre. Departe de a mă simţi vinovat, mă bucuram şi mă înflăcăram la gândul pericolului la care eram expuşi. Cu un sentiment plin de admiraţie îl priveam pe Sherlock Holmes alegând în trusa lui uneltele necesare pentru spargerea casei de fier. Timp de aproape o jumătate de oră prietenul meu lucră cu o energie susţinută până când am auzit un ţăcănit uşor; uşa casei de fier se deschise şi am văzut o sumedenie de dosare, legate, pecetluite şi purtând cu toate o inscripţie.

Sherlock Holmes luă unul din dosare, dar, fiindcă focul se stingea, îi era greu să citească; scoase aşa dar lampa din buzunar, căci Charlie Milverton fiind în odaia alăturată ar fi fost o imprudenţă să răsucească butonul electric. Deodată l'am văzut pe Holmes întrerupându-şi lucrul şi stând nemişcat şi ascultând cu atenţie. Cât ai clipi din ochi el închise la loc casa de fier băgă trusa în buzunar şi se ascunse îndărătul uneia din draperiile ferestrei, făcându-mi semn să-l imit.

De-abea după ce m'am ascuns, am priceput ceeace alarmase simţurile lui atât de subtile. Un zgomot se produse în casă şi am auzit lămurit o uşă care a fost trântită. Pe urmă am auzit un zgomot de paşi cari se apropiau... Deodată uşa se doschide, se aprinde lumina, în vreme ce paşii se aud în apropierea noastră. In sfârşit aud scârţâitul unui fotoliu; paşii s'au apropiat, o chee se răsuceşte într'o broască şi disting un fâşâit de hârtii.

Până atunci nu îndrăznisem să privesc, dar în cele din urmă am dat uşor la o parte draperia şi am privit. Simţeam umărul lui Holmes lipit de al meu şi am priceput că şi el observa.

La doi paşi de noi, am văzut pe Charlie Milverton. Se vede că ne-am înşelat adineaori şi că el nici nu se afla în dormitorul său şi că-şi petrecuse seara într'o cameră oarecare în aripa cealaltă a clădirei. Intins în fotoliul de piele roşie, în faţa mesei, Charlie Milverton fuma o ţigară de foi. Purta o pijamă roşie şi ţinea în mână o hârtie timbrată pe care o citea a lene, în timp ce pufuia din ţigara-i de foi. Atitudinea lui confortabilă dovedea că nu prea avea de gând să plece aşa curând.

Sherlock Holmes îmi strânse mâna ca să mă liniştească; se vede că voia să mă facă să înţeleg că era stăpân pe situaţie şi că totul mergea bine. Nu ştiam dacă văzuse şi el ca şi mine, că uşa casei de fier nu prea era bine închisă, ceeace Milverton putea să observe dintr'o clipă într'alta; eram hotărît însă, în cazul că acesta va observa, să mă reped asupra lui, să-i pun paltonul în cap lăsându-l apoi pe Holmes să facă ce va credea de cuviinţă. Din fericire, Milverton nu-şi ridică privirile, interesat, fără îndoială, de documentul pe care îl citea. Mă gândeam totuşi că după ce va termina cu cititul, se va retrage în odaia lui. De odată însă atenţia noastră fu îndreptată asupra unui nou incident.

* * *

Am putut observa că în mai multe rânduri, Charlie Milverton se uitase la ceas dând vădite semne de nerăbdare. Ideea că

putea să aibă o întâlnire, la ora aceasta, nu-mi trecuse prin minte până în clipa ce am auzit un zgomot uşor în verandă. Milverton lăsă să-i cadă hârtiile şi se instală intr'o atitudine mai cuviincioasă în fotoliul său. La un moment dat se auzi o bătaie în uşă.

— Intră zise el.

Apoi după o pauză:

— Ştii, dragă, că eşti în întârziere cu o jumătate de oră!

Acesta era aşadar motivul pentru care uşa nu era închisă şi tot astfel explicaţia aşteptării lui Milverton. Am auzit foşnetul unei rochi şi după câteva clipe am îndrăznit să dau din nou la o parte draperia ca să pot privi.

In faţa lui Charlie Milverton instalat în fotoliu, cu ţigara de foi, în colţul buzelor, stătea acum o femee înaltă, slabă şi brună, a cărei faţă era ascunsă sub un văl negru. Purta o mantilă de astrahan, care îi cădea până la picioare.

— Ei, zise Milverton, m'ai făcut să-mi pierd timpul aşteptându-te. N'ai putut să vii şi d-ta la o oră mai potrivită?

Tânăra femee făcu semn că nu.

— Nu e nimic. La urma urmei dacă n'ai putut, atâta pagubă! Dacă marchiza e aspră cu d-ta, cel puţin de data asta o ai în mână... Dar de ce tremuri aşa, draga mea?... Haide, vino-ţi în fire... Şi acum să discutăm afacerea noastră. Mi-ai scris că ai cinci scrisori compromiţătoare pentru marchiza d'Albret şi că doreşti să le vinzi; eu sunt dispus să le cumpăr. Suntem deci de acord şi nu ne rămâne decât să fixăm preţul. Aşi vrea însă mai întâi să le examinez, dacă sunt interesante... Doamne! Dumnezeule! D-ta eşti?

Necunoscuta fără să rostească o vorbă, își ridică vălul și am văzut o femeie nespus de frumoasă pe buzele căreia se ivise un zâmbet amenințător.

--- Da, eu sunt, eu! femeea, căreia i-ai distrus viața!

Charlie Milverton începu să râdă, dar sub râsul lui se ghicea o teamă adâncă.

--- Ai fost atât de încăpățânată, zise el, de ce m'ai silit să fac un lucru pe care n'aşi fi voit să-l fac? De! fiecare cu meseria lui, nu e aşa? In afară de astă prețul meu se potrivea cu mijloacele d-tale. N'ai vrut să plăteşti...

--- Da, n'am voit să plătesc şi atunci d-ta ai trimis scrisorile mele bărbatului meu, un om nobil şi bun de care eram nevrednică e drept, dar pe care l'am iubit. Şi el de supărare a murit... Iți aduci aminte noaptea în care am venit aici ca să te rog în genunchi să-ți fie milă de mine... mi-ai râs în nas, aşa cum ai face şi acum dacă n'ai tremura ca o piftie, laşule..: Da, nu-ți închipuiai că ai să mă mai vezi odată aici, dar în seara aceea am priceput ce trebuie să-ți fac când te-oi mai întâlni încăodată ca atunci, între patru ochi. Ei bine, Charlie Milverton ce ai de spus?

--- Să nu crezi că vei putea să mă intimidezi, zise el, sculându-se de pe fotoliu, n'am decât să ridic glasul şi să chem servitorii ca să te aresteze. Dar te iert cu condiția să părăseşti imediat casa mea.

Necunoscuta ținea mâna în buzunarul mantilei şi păstra mereu pe buze acelaş zâmbet amenințător.

--- N'ai să mai distrugi o altă existență, aşa cum ai distrus-o pe a mea! N'o să mai sfărâmi o altă inimă, aşa cum ai sfărâ-

mat-o pe a mea. Am să descotorosesc lumea de o jivină ticăloasă ca tine. Na! ține câine... și ăsta!... și ăsta!... și ăsta!... și ăsta!

Ea scoase din buzunarul mantilei un revolver ale cărui gloanțe le descărcă pe rând în pieptul lui Milverton, care se prăbuși într'o baltă de sânge, scoțând un urlet de durere.

— M'ai ucis! îngână el.

— Da, ticălosule, zise necunoscuta lovindu-l cu piciorul în frunte. Milverton nu mai făcu nici o mișcare. Aerul proaspăt al nopței pătrunse în camera supraîncălzită... necunoscuta dispăruse

* * *

Nimic nu putea smulge din ghiarele destinului său pe Charlie Milverton.

In clipa în care am avut intenția să ies din ascunzătoarea mea ca să smulg necunoscutei revolverul, am simțit mâna lui Holmes apucându-mă de braț spre a mă reține. Am înțeles semnificarea gestului. Nu trebuiam să intervenim atunci când justiția cerească pedepsea pe un tâlhar; pe de altă parte, nu trebuia să pierdem din vedere scopul venirii noastre. Deabea părăsise necunoscuta apartamentul că Sherlock Holmes se îndreptă spre ușa cealaltă. Cheea era în broască; în acelaș timp, am auzit în casă un zgomot grăbit de pași. Detunăturile revolverului treziseră slugile. Cu o liniște desăvârșită, prietenul meu se duse la casa de fier, luă un teanc de scrisori în brațe, și le aruncă în foc; el reîncepu operația aceasta până ce goli toată casa de fier. Cineva bătu la ușă dar Holmes, care părea că nici nu se sinchisește măcar

aruncă o privire grăbită în jurul său. Scrisoarea, care fusese pricina morţii lui Charlie Milverton se afla pe masă. Holmes o luă şi o aruncă în sobă; pe urmă luă cheea uşii care dădea în verandă şi plecă după mine.

— Pe aici dragă! putem sări zidul grădinei în partea asta, zise el.

N'aşi fi crezut niciodată că alarma a putut fi dată atât de repede. Privind în urma mea, am văzut, casa şi am examinat-o; uşa intrării era deschisă şi pretutindeni nu se vedeau decât umbre negre cari se agitau în toate părţile; un servitor, văzându-ne ieşind prin verandă, strigă după ajutor, dar Holmes care părea că ştie bine locurile se avântă spre un zid, din fericire nu tocmai înalt, pe care îl sări dintr'un salt. Pe când mă pregăteam să-l imit m'am simţit apucat de picior. Un pumn zdravăn m'a scăpat de acest adversar şi am căzut de partea cealaltă printre arbuşti. Intr'o clipă, Holmes mă ridică şi am luat-o la fugă. După o oră de alergătură, Holmes se opri ca să asculte cu atenţie. Din fericire nu se auzea nici un zgomot. Eram salvaţi I Urma noastră fusese pierdută.

* * *

A doua zi, după aventura aceasta, în vreme ce ne sorbeam cafeaua, domnul Lestrade inspectorul dela Scotland Yard, îşi făcu intrarea în salon.

--- Bună ziua, domnule Holmes, zise el pe un ton grav şi solemn. Eşti ocupat acum ?

--- Da şi nu. In orice caz ia loc şi vorbeşte.

--- Domnule Holmes, vreau să-ţi cer concursul, --- fireşte dacă nu eşti prea ocupat --- într'o afacere foarte grea, care s'a petrecut azi noapte, la Hampstead.

--- Serios ? întrebă Holmes, şi despre ce e vorba ?

--- Un asasinat din cele mai îndrăzneţe. Ştiu cât eşti de iscusit şi aşi fi foarte fericit dacă ai vrea să ne însoţeşti la Appledore Towers ca să ne dai părerea d-tale. Nu e o crimă banală. E cam multă vreme de când ne ocupam de Charlie Milverton. Intre noi fie vorba, era un mare ticălos. Ştiu că el colecţiona felurite acte spre a face şantaj; toate hârtiile acestea au fost arse. Nici un obiect de valoare n'a fost atins, aşa că după toate probalităţile ucigaşii erau oameni din lumea bună, cari au voit să împiedice un scandal.

--- Ucigaşii! se miră Sherlock Holmes, erau aşa dar mai mulţi ?

--- O ! erau doi şi erau cât pe-aci să fie prinşi. Posedăm întipărirea picioarelor lor şi tot astfel şi semnalmentele lor aşa că avem toate şansele să punem mâna pe ei. Intâiul era foarte sprinten, dar al doilea a fost chiar prins, la un moment dat, de către un servitor cu care s'a luptat zdravăn. E înalt, bine făcut, lat în spate, are o mustaţă neagră stufoasă şi purta o mască.

--- E cam vag, zise Sherlock Holmes. Semnalmentele acestea se potrivesc bunăoară foarte bine şi cu acelea ale doctorului Watson.

--- E adevărat, zise Lestrade râzând. Intr'adevăr sunt semnalmentele d-lui doctor Watson.

— Mă tem că n'o să pot să-ţi dau coucursul, zise Holmes; l'am cunoscut pe Charlie Milverton şi l'am considerat în totdeauna ca pe un om foarte periculos. Pe de altă parte, socotesc că există anumite crime pe cari justiţia omenească nu are dreptul să le pedepsească şi cari, în definitiv, sunt perfect îndreptăţite. Nu, e inutil să mai stărueşti, căci am idei hotărîte în privinţa aceasta; simpatia mea, în cazul de faţă e pentru asasini, aşa că nu vreau să mă amestec în afacerea asta!

* * *

Sherlock Holmes nu-mi vorbise încă de drama ai cărei martori am fost şi am observat că în tot timpul dimineţei rămăsese gânditor. Pe când ne aflam însă la masă, el sări de-odată de pe scaun.

--- Ei, drace! Am găsit. Imbracă-te, Watson, şi vino cu mine.

Am luat-o pe Oxford street şi am coborît pe Regents Circus. Acolo, la stânga, în colţul străzei, se afla un magazin în vitrina căruia erau expuse fotografiile celebrităţilor şi ale femeilor zilei. Ochii lui Sherlock Holmes rămaseră aţintiţi asupra uneia din ele

şi am văzut o fotografie care reprezenta pe o femee de o frumuseţe distinsă, în toaleta de bal şi care purta pe cap o diademă de diamante.

Femeea aceasta era ucigaşa lui Charlie Milverton. Am rămas profund impresionat când am citit numele bărbatului politic, pe cât de ilustru pe atât de nobil, cu care femeea aceasta fusese măritată.

Privirile mele se încrucişară cu acelea ale lui Sherlock Holmes, care îmi făcu semn să tac.

De-abea, după ce am plecat, prietenul meu se încumetă să rostească doar:

— Dumnezeu a făcut dreptate.

UCIGAŞII DIN REIGATE

ARTHUR CONAN-DOYLE

UCIGAŞII DIN REIGATE

din aventurile adevăratului SHERLOCK HOLMES

în româneşte de CONST. A. I. GHICA

In primăvară anului *** prietenul meu Sherlock Holmes a întreprins o muncă uriaşă. Se surmenase atâta încât i-au trebuit câteva luni ca să se însănătoşească. Dar tocmai starea sănătăţii lui i-a procurat ocazia de a rezolva o problemă pe cât de ciudată pe atât de complicată, folosindu-se cu succes de o armă nouă de care nu se slujise până atunci în luptele lui cu criminalii.

Insemnările mele relatează că, în anul acela la 14 Aprilie, am primit o telegramă din Lyon care mă înştiinţa că prietenul meu Holmes era bolnav la sanatoriul Dulong. Peste douăzeci şi patru de ore eram la căpătâiul lui fericit de a mă convinge prin mine însu-mi de puţina gravitate a simptomelor pe care le-am constatat. L'am găsit totuşi destul de slăbit; constituţia lui robustă nu rezistase la două luni de anchete necurmate în care răstimp el muncise cincisprezece ore pe zi. Succesele desăvârşite care au încoronat sforţările lui nu putuseră să împiedice reacţiunea fizică şi Holmes era acum într'o stare de slăbiciune care mă mâhni.

Peste trei zile ne-am întors la Londra, dar era vădit că o schimbare a aerului se impunea pentru Holmes şi mă simţeam foarte dispus să petrec o săptămână la ţară. Vechiul meu prieten, colonelul Hayter, pe care îl îngrijisem în Afganistan şi care închiriase o casă la Reigate, în ţinutul Surrey, mă invitase în dese rânduri să mă duc să'l vizitez. Ultima dată îmi spusese chiar să vin cu prietenul meu.

Trebuiam să uzez de multă diplomţie ca să hotărăsc pe Holmes dar în cele din urmă l'am convins afirmându-i că se ducea la un holtei şi că se va bucura de cea mai deplină libertate.

Aşa dar, după o săptămână dela întoarcerea noastră la Londra, ne aflam în casa colonelului, la Reigate.

Domnul Hayter, tipul militarului bătrân era un bărbat înalt şi chipeş; avea o mare experienţă a oamenilor şi a lucrurilor şi după cum ghicisem avea o oarecare asemănare cu Holmes.

In seara sosirii noastre, ne aflam, după masă, în odaia în care colonelul îşi colecţiona armele. Holmes stătea întins pe un divan, în vreme ce eu şi Hayter examinam una câte una armele care alcătuiau un adevărat arsenal.

— Uite, zise el de-odată, am să iau cu mine unul din pistoalele acestea în cazul că vom fi atacaţi la noapte.

— Să fim atacaţi! am exclamat mirat.

— Da, de altfel am mai fost atacaţi acum de curând. Bătrânul Acton, unul din fruntaşii ţinutului a fost călcat de hoţi zilele trecute. E drept că tâlharii nu i-au pricinuit, prea multe pagube, dar partea rea e că n'au fost prinşi.

— Nu există vre-un indiciu? întrebă Holmes privind pe colonel cu coada ochiului.

— Până în prezent nici unul. Dar e un caz obişnuit în provincie, care nu te-ar interesa, domnule Holmes.

Prietenul meu zâmbi şi după o clipă de tăcere întrebă:

— Cel puţin nu există un singur fapt mai de seamă?

— Nu cred. Hoţii au răvăşit biblioteca, în schimb n'au găsit nimic. Patul a fost scotocit şi cu toate astea n'a dispărut decât un volum al lui Pope, două candelabre de argint, o pecetie şi un ghem de sfoară.

— Ciudat! am exclamat eu.

— O! oamenii aceştia au luat fireşte primul obiect care le-a căzut în mână.

Holmes scoase o exclamaţie uşoară:

— Poliţia trebuie să fi luat în seamă amănuntul acesta căci...

— Ai venit aici ca să te odihneşti, dragul meu, l'am întrerupt eu. Pentru numele lui Dumnezeu, nu te mai avânta într'o nouă anchetă, acum când nervii d-tale sunt atât de slăbiţi.

Holmes dădu din umeri aruncând colonelului o privire resemnată, şi convorbirea luă altă întorsătură.

Dar se vede că a fost scris că toată precauţiunile mele să nu fie de folos; a doua zi, dimineaţa, problema ni se ivi din nou şi ne-a fost cu neputinţă s'o evităm.

Ne aflam la masă, când de-odată feciorul colonelului năvăli în sufragerie, de-abea trăgându-şi sufletul:

— Ştiţi noutatea, domnule colonel. La familia Cuninngham s'a petrecut...

— Un furt? întrerupse colonelul.

— Mai rău, un asasinat!

Colonelul foarte emoţionat întrebă:

— Pentru Dumnezeu cine a fost omorît? Judecătorul sau fiul lui?

— Nici unul din ei, domnule. A fost ucis William, vizitiul. A primit o lovitură în inimă şi n'a mai putut rosti o vorbă.

— Cine l'a asasinat?

— Nu se ştie, ucigaşul a dispărut fără urmă.

— Şi când s'a întâmplat omorul?

— Azi noapte, pela unsprezece şi jumătate.

— Bine, o să ne ducem şi noi la domnul Cunningham, zise colonelul, recăpătându-şi sângele rece. E o afacere urâtă, adăogă el după plecarea servitorului. Bătrânul judecător are multă influenţă prin partea locului şi în afară de asta e un om foarte cumsecade. Trebuie să-i pară rău de cele petrecute, cu atât mai-mult cu cât ţinea la vizitiul lui. Nu mai încape îndoială că sunt aceiaşi tâlhari cari au operat la Acton...

— Şi cari au furat colecţia aceea ciudată de obiecte, adăogă Holmes gânditor.

— Da.

— De! cazul e poate foarte simplu, dar pare cam ciudat la prima vedere. O bandă de tâlhari care se abate pe un ţinut şi care îşi întinde câmpul de operaţii, în loc să-l restrângă la o singură

comună. Când mi-ai spus, în seara trecută, că vrei să iei câteva precauţiuni, m'am gândit că satul acesta nu riscă să fie prădat. Ei bine, aceasta dovedeşte că m'am înşelat.

— Imi închchipui că trebuie să fie un tâlhar de meserie, zise colonelul şi în cazul acesta este firesc că a ales casele lui Acton şi Cunningham cari sunt cele mai mari case de aici.

— Oare proprietarii acestor case sunt bogaţi ?

— Da, dar vezi că ei sunt încurcaţi într'un proces care îi ruinează. Bunăoară bătrânul Acton are drepturi asupra jumătăţii moşiei lui Cunningham şi avocaţii îl storc de mulţi bani.

— Dacă e vre-un individ din partea locului care a dat lovitura, cred că nu va fi greu de prins, zise Holmes căscând; la urma urmei ai dreptate, Watson, nu vreau să mă amestec.

— Domnul inspector Forrester vrea să vorbească cu d-v, zise servitorul deschizând uşa.

Poliţistul, un tânăr elegant şi vioi, îşi făcu apariţia şi se adresă astfel lui Hayter :

— Vă salut, domnule colonel. Mă scuzaţi că vă turbur, dar am aflat că domnul Sherlock Holmes se află aici. Veţi consimţi oare să ne daţi concursul d-voastră, domnule Holmes ?

— Se vede că soarta mi-e potrivnică, Watson, zise prietenul meu zâmbind. Tocmai discutam adineaori despre omor, domnule inspector. Puteţi să ne daţi câteva lămuriri ?

Holmes se instală în jilţul lui şi luă atitudinea aceea care îi era obişnuită în asemenea cazuri. Eram învins de data asta.

In cazul Acton, nu avem nici un indiciu, în schimb în ce

priveşte omorul servitorului avem mai multe. Fără îndoială că avem de-aface cu aceeaş bandă. De altfel ucigaşul a fost văzut.

— Ah!

— Da, domnule, dar a fugit după ce a tras asupra bietului William Hirwan. Domnul Cunningham l'a văzut dela fereastra odăii lui, iar domnul Alec Cunningham deasemenea lângă uşa care se află în spatele casei. Era cam pe la unsprezece şi jumătate când s'a dat alarma. Domnul Cunningham tocmai se culcase şi domnul Alec, îmbrăcat într'un halat, fuma o ţigară înainte de culcare.

Amândoi au auzit pe William vizitiul strigând după ajutor şi atunci domnul Alec s'a repezit afară ca să vadă ce s'a întâmplat. Uşa, care se afla în spatele casei era deschisă şi, când d. Alec a ajuns jos pe scară, a văzut doi oameni cari se luptau afară. Unul din ei a tras cu revolverul, celalt a căzut şi ucigaşul a fugit prin grădină sărind gardul. Domnul Cunningham tatăl a zărit dela fereastră cum fugea criminalul pe şosea, pe urmă însă l'a pierdut din vedere. Domnul Alec a rămas lângă muribund, ceeace a îngăduit ucigaşului să fugă. Afară de faptul că e de talie mijlocie şi că purta un costum negru, nu mai ştim nimic, totuşi putem face cercetări active şi, dacă e un străin, vom pune repede mâna pe el.

—Ce făcea în curte, William?

Spus-a ceva înainte de a muri?

— N'a spus nimic. Pe de altă parte, William locuia cu mama lui într'un mic pavilion în fundul grădinii şi fiindcă era un servitor foarte devotat, a venit până aproape de casă ca să vadă dacă nu se petrece ceva anormal, deoarece cazul Acton a pus pe toată

lumea în mişcare. Se vede că hoţul cum a sosit a forţat uşa, de vreme ce am găsit broasca spartă şi atunci William s'a repezit la el.

— Oare vizitiul a vorbit cu mama lui, înainte de a părăsi pavilionul ? întrebă Holmes.

— Nu ştiu Mama lui e bătrână şi surdă. In afară de aceasta ea n'a fost niciodată lucidă şi fiindcă nenorocirea aceasta a prostit-o completamente n'am putut obţine nici o informaţie dela ea. Totuşi, avem un indiciu care îmi pare de o însemnătate capitală. De altfel examinaţi-l şi d-voastră.

Spunând acestea poliţistul scoase din portofel un petec de hârtie.

— Hârtia aceasta a fost găsită în mâna victimii. După toate probabilităţile fragmentul de faţă a făcut parte dintr'o foaie de hârtie mai mare. Observaţi vă rog că ora indicată aci este tocmai aceea în care bietul om a murit. Sau ucigaşul i-a smuls restul hârtiei, sau William a luat fragmetul din mâna ucigaşului... Imi pare că a fost vorba de o întâlnire.

Holmes luă petecul de hârtie.

— Presupunând că a fost o întâlnire, urmă inspectorul, se poate admite că William Hirwan, deşi avea reputaţia unui om cinstit, a slujit de complice hoţului. Se poate de asemeni să se fi întâlnit cu ucigaşul în faţa casei şi l'a ajutat să deschidă uşa... Pe urmă, — cine ştie, s'or fi certat...

— Hârtia asta e de un mare interes, zise Holmes care o exa-

minase cu multă atenţie. Cazul e mult mai complicat decât mi-am închipuit, la început.

Prietenul meu rămase multă vreme cu capul plecat, în vreme ce inspectorul zâmbea constatând efectul pe care îl produsese povestirea-i asupra celebrului specialist din Londra.

— Se poate că observaţia d-tale să fie adevărată, zise Holmes de odată; se poate de-asemenea să fi existat o înţelegere între hoţul şi William şi că hârtia aceasta indică o întâlnire pusă la cale între ei; dar biletul acesta...

Din nou îşi luă fruntea în mâini şi rămase câteva clipe pe gânduri. Când îşi înălţă capul, am rămas uimit văzând că-şi regăsise buna dispoziţie din trecut.

— Ştii ceva, zise el de-odată. Aşi dori să examinez în liniştea afacerea aceasta. Dacă îmi dai voie domnule colonel şi tot astfel şi d-ta, dragă prietene, vă voi părăsi puţin şi am să plec cu domnul inspector să cercetez cazul. Cred că am să mă întorc peste o jumătate de oră.

După două ceasuri, poliţistul se întoarse singur.

— Domnul Holmes se plimbă pe pajişte, zise el şi vă roagă să poftiţi şi d-voastră.

— Unde?

— La domnul Cunningham.

— Şi de ce?

Inspectorul dădu din umeri.

— Nu pot să ştiu. Între noi, fie vorba, mi se pare că domnul

Holmes nu s'a însănătoşit încă pe deplin. Are o înfăţişare ciudată şi pare nervos.

— N'avea nici o grijă, domnule inspector, i-am spus eu. Am constatat că ciudăţenile lui fac parte din metoda sa.

— S'ar putea spune că chiar metoda lui e o reţea de ciudăţenii, îngână inspectorul. Cu toate astea cred că n'ar strica să mergem.

L'am găsit pe Holmes străbătând înfrigurat pajiştea, cu capul în jos, cu mâinile în buzunare.

— Afacerea devine interesantă, zise el. Dragă Watson, ai avut o idee bună aducându-mă aici. Am petrecut câteva ore plăcute.

— Mi se pare că ai vizitat locul crimii? întrebă colonelul.

— Da, am făcut o mică recunoaştere, eu şi domnul inspector.

— Şi?

— Am văzut lucruri interesante, mai întâi corpul nenorocitului William. A murit într'adevăr, după cum s'a spus, de un glonte de revolver.

— Cum, te îndoiai?

— Sunt de părere că trebuie să cercetezi în totdeauna toate lucrurile. Inspecţia noastră n'a fost zadarnică. Pe urmă am avut o întrevedere cu domnii Cunningham, tatăl şi fiul; dânşii ne-au arătat locul exact unde a trecut ucigaşul. Acesta era un punct capital.

— Firește.

— Pe urmă ne-am dus să vedem pe mama victimei, dar n'am putut obţine nimic de la ea, căci e foarte bătrână şi mai ales e grozav de turburată de moartea fiului ei.

— Şi care e rezultatul anchetei d-tale?

— Socotesc că afacerea aceasta este foarte ciudată. Se poate însă că vizita pe care o s'o facem va clarifica enigma. Mi se pare, domnule inspector, că suntem de aceeaş părere în ce priveşte însemnătatea peteculuí de hârtie pe care l'am găsit în mâna victimii şi pe care stă scris ora morţei lui William.

— Ar trebui să fie un indiciu, domnule Holmes.

— Firește că e un indiciu. Dacă William Hirwan s'a dat jos din pat la o oră atât de târzie e tocmai din pricina acelei hârtii... Dar ce s'o fi făcut restul hârtiei?

— Am căutat pretutindeni, doar doar voi găsi-o, zise poliţistul.

— Cu siguranţă hârtia a fost smulsă din mâna victimei şi asta de cineva care avea tot interesul s'o facă; de ce? Fiindcă hârtia îl compromitea. Ce o fi făcut cu ea? A băgat-o, fără îndoială în buzunar, fără să observe că un colţişor a rămas în mâna cadavrului. E sigur că dacă am avea fragmentul acela, problema ar fi aproape rezolvată.

— Da, dar ca să scotoceşti buzunarul vinovatului trebuie mai întâi să-l arestezi.

— E cert că nu trebuie să procedezi cu uşurinţă. In afară de aceasta mai e un lucru important. Biletul acesta a fost trimis lui William; omul care l'a scris n'a putut să-l ducă el însu-şi, altminteri, cum e şi firesc, s'ar fi întreţinut cu el, verbal. Cine o fi dus aşa dar biletul? o fi fost trimis prin poştă?

— Am făcut o anchetă, zise inspectorul. William a primit scrisoarea eri cu poşta de seară. Plicul a fost deschis de el.

— Prea bine! exclamă Holmes, bătând prieteneşte pe umăr pe poliţist. Ai făcut bine că ai vorbit cu factorul şi te felicit... Dar iată că am ajuns; dacă vrei să mă urmezi, domnule colonel, am să-ţi arăt locul crimei.

Am trecut prin faţa pavilionului unde locuise victima şi am luat-o dealungul unei alei plantată cu ulmi la capătul careia se afla o vilă elegantă. Un agent de poliţie stătea de pază în faţa uşii dela bucătărie.

— Deschide, te rog, zise Holmes agentului. Pe scara asta, se afla tânărul Cunningham când a văzut pe cei doi inşi cari se băteau chiar aici în locul unde stăm acum. Bătrânul Cunningham era la fereastră, a doua la stânga, şi a văzut pe ucigaş fugind în dreptul tufişului acesta şi fiul lui l'a văzut tot acolo.

Domnul Alec s'a repezit îndată să dea ajutor rănitului. Din păcate, terenul e foarte uscat aici şi nu văd nici o urmă care ar putea să ne călăuzească.

Pe când Holmes vorbea încă îşi făcură apariţia pe alee doi bărbaţi. Unul din ei, mai în vârstă, avea o faţă energică; cel'alt era un tânăr a cărui expresie vioaie contrasta ciudat cu împrejurările triste ce înconjurau drama care răscolise tot satul.

— N'aţi deslegat încă enigma? întrebă el pe Sherlock Holmes. Credeam că d-voastră, detectivii londonezi, nu daţi greş niciodată... Dar văd că m'am înşelat.

A! trebuie să ne daţi puţin răgaz, răspunse Holmes pe un ton oarecum ironic.

— Fireşte, zise tânărul Alec Cunningham. Până în prezent nu văd nici un indiciu.

— Ba da există unul, răspunse poliţistul. Dacă am putea găsi măcar... Vai Doamne! domnule Holmes dar ce aveţi?...

Figura bietului meu prieten căpătase de-odată o expresie înspăimântătoare! Holmes scoase un suspin prelung şi căzu cu faţa la pământ. Ingroziţi şi miraţi tot de-odată de criza aceasta subită, l'am transportat cu toţii în bucătărie unde a rămas câteva clipe, în nesimţire.

In curând îşi reveni în fire, se sculă şi îngână:

— Am fost puţin cam bolnav, aşa că vă rog să mă scuzaţi.

— Vreţi să vă dau trăsura mea ca să vă înapoiaţi acasă? întrebă bătrânul Cunningham.

— Nu, mulţumesc; de vreme ce sunt aici, aşi prefera să cercetez un punct...

— Şi care anume?

— După părerea mea, bietul William a sosit deabea după sosirea hoţului. Cu toate că uşa a fost forţată cred că ucigaşul n'a pătruns în casă. Nu sunteţi şi d-voastră de părerea mea.

— Ba da, zise domnul Cunningham cu gravitate; altminteri fiul meu Alec care nu se culcase ar fi auzit, fără îndoială, zgomot.

— Unde se afla dânsul?

— Mă aflam la fereastră şi fumam, răspunse tânărul.

— Care e fereastra odăii d-voastră?

— Ultima la stânga, alături de aceea a tatei.

— Probabil că aveţi fiecare câte o lampă aprinsă în odaie.

— Firește.

— Ciudat lucru, zise Holmes zâmbind. Nu găsiţi oare că e ciudat că un hoţ şi încă unul de profesie, de vreme ce a dat mai multe lovituri să pătrundă prin efracţie într'o casă în care două ferestre sunt luminate.

— Se vede că a fost un hoţ îndrăsneţ.

— Dacă afacerea n'ar fi fost ciudată, n'am fi recurs la oficiile d-voastră, adăogă domnul Alec; dar găsesc că e o absurditate să presupui măcar o clipă că hoţul să fi pătruns în casă. N'am găsit nici o mobilă răvăşită şi tot astfel nu ne-a dispărut nici un obiect?

Asta nu e o dovadă. Aduceţi-vă aminte că nu avem deaface cu un borfaş obişnuit; acesta pare că nutreşte un scop special. Observaţi numai alegerea curioasă pe care a făcut-o la Acton. O pecetie, un ghem şi alte lucruri neînsemnate.

— Bine, avem toată încrederea în d-voastră, domnule Holmes, zise bătrânul Cunningham, şi vom face tot ce veţi dori atât d-voastră cât şi domnul inspector.

— Atunci, zise Holmes, ar fi bine să fixăm recompensa pe care o veţi remite agenţilor. De alt'fel am şi pregătit angajamentul; vreţi să-l iscăliţi? socotesc că cincizeci de lire sterline e de-ajuns.

— Aş da cu plăcere cinci sute, zise judecătorul, luând hârtia şi creionul pe care i le întinse Holmes. Dar ştiţi că conceptul acesta nu e tocmai corect, adăogă el, citind actul scris de Holmes.

— L'am scris în grabă.

— Poftim, vedeţi şi d-voastră. Incepeţi cu aceste cuvinte: „Având în vedere că s'a efectuat o tentativă de furt, Marţi noaptea, pe la douăsprezece şi un sfert... etc." Era exact unsprezece şi jumătate.

Eroarea asta m'a mâhnit pentru Holmes, de oare ce simţeam cât de rău trebuia să-i pară, ei care era precizia personificată. Il găseam într'adevăr foarte schimbat după boală şi incidentul acesta îmi dovedea că nu era încă pe deplin restabilit. Urmă o clipă de stânjeneală, în vreme ce inspectorul încrunta sprâncenele iar Alec Cunningham izbucnea în râs. Bătrânul Cunningham rectifică eroarea şi înapoiă hârtia lui Holmes.

— Redactaţi cât mai curând actul, zise el. Cred că ideea d-voastră este foarte bună.

Holmes luă angajamentul semnat şi-l strânse cu îngrijire în portofel.

— Şi acum, zise el, trebuie să cercetăm casa spre a ne asigura că hoţul acesta original n'a mai pus mâna pe altceva.

Inainte de a intra în casă, Holmes examină uşa care fusese fracturată. Nu mai încăpea îndoială că broasca fusese forţată cu ajutorul unei dalte sau unui cuţit.

— Nu aveţi grătii la ferestre? întrebă prietenul meu.

— Mărturisesc că până în prezent, n'am simţit necesitatea lor.

— Nu aveţi vre-un câine?

— Ba da, dar e legat şi stă în partea cealalta a casei.

— La ce oră se culcă de obicei slugile d-voastră?

— Pe la zece.

— Şi William ?

— Tot atunci.

— E ciudat că tocmai în noaptea aceea nu era culcat. V'aşi fi foarte recunoscător, domnule Cunningham, dacă ne-aţi îngădui să vizităm casa.

Când am ajuns sus în vestibulul unde se aflau mai multe uşi cari dădeau în salon şi în camerele domnilor Cunningham,— am observat după expresia lui Sherlock Holmes, că era pe urma cea bună, dar nu pricepeam de loc unde voia să ajungă.

— Dragă domnule, zise domnul Cunningham, oarecum enervat găsesc că vizita asta este perfect inutilă. Poftim, aici e odaia mea şi dincolo e aceea a fiului meu. Fac apel la judecata d-voastră : este oare cu putinţă că un hoţ să fi venit până aici fără să'l fi auzit nici eu, nici fiul meu ?

— Trebuie să căutaţi într'altă parte, zise fiul cu un zâmbet viclean.

— Vă rog să mă scuzaţi că procedez aşa cum cred eu şi daţi-mi voie să mai insist încă, aşi vrea de pildă să calculez înălţimea la care se află ferestrele. Va să zică aceasta este camera fiului d-voastră ? — întrebă Holmes deschizând uşa — şi iată mi se pare odaia, în care fuma când s'a dat alarma ? Unde dă fereastra aceasta ?

Holmes străbătu odaia, deschise uşa, şi aruncă o privire în ceal'altă încăpere.

-- Sper că sunteţi satisfăcut acum, zise domnul Cunningham pe un ton supărat.

— Mulţumesc, mi se pare că am văzut tot ce voiam; acum aşi dori să văd şi camera d-voastră.

Judecătorul dădu din umeri şi intră cel dintâi în odaie.

Camera domnului Cunningham era o încăpere mobilată cu simplicitate şi care nu prezinta nimic deosebit. In vreme ce ne îndreptam spre fereastră, Holmes făcu astfel ca să rămână în urmă cu mine; apoi făcu să cadă, fără să pară că procedase cu dinadinsul, o măsuţă care se afla lângă pat şi pe care se afla o farfurie cu portocale şi o carafa de apă. Sticla se sfărâmă în mii de bucăţi şi fructele se împrăştiară prin toate colţurile odăii.

— Eşti foarte neîndemânatic, dragă Watson, zise el pe un ton foarte liniştit.

Nespus de ruşinat m'am plecat să ridic portocalele, înţelegând bine că prietenul meu avea un motiv serios ca să-mi impute neîndemânarea. Cei'lalţi procedară la fel şi ridicară lucrurile.

Ei, dar unde s'o fi dus domnul Holmes? întrebă de-odată inspectorul. Prietenul meu dispăruse într'adevăr.

— Aşteptaţi-mă o clipă zise tânărul Alec Cunningham. Mi se pare că e cam bolnav bietul detectiv. Hai cu mine, tată, să vedem unde s'o fi dus

Amândoi părăsiră în grabă camera lăsând pe inspector, pe colonel şi pe mine, foarte miraţi de plecarea lor bruscă.

Pe legea mea, sunt şi eu puţin de părerea domnului Alec, zise poliţistul. Mi se pare că...

Strigătele de: „Ajutor! Ajutor! Ucigaşii!“ îl împiedicară să-şi termine fraza. M'am repezit în prag, căci recunoscusem vocea prietenului meu. Strigătele cari se schimbaseră în urlete răguşite veneau din camera pe care o vizitasem la început. M'am dus deci în odaie unde am văzut pe cei doi Cunningham plecaţi de-asupra lui Sherloch Holmes, care zăcea întins pe jos; cel mai tânăr strângea de gât pe prietenul meu, în vreme ce cel'alt îi ţinea mâinile.

Intr'o clipă, câte-şi trei am reuşit să-l smulgem pe Sherlock Holmes din mâinile agresorilor lui.

— Arestaţi pe oamenii aceştia, domnule inspector, zise Holmes care de-abia mai răsufla.

Pe ce bază?

— Pe baza că au asasinat pe vizitiul lor, William Kirvan.

Poliţistul îl privi uimit:

— Se poate? domnule Holmes.

— Oare vă îndoiţi că sunt criminali? reluă Holmes. Dar uitaţi-vă la ei.

E adevărat că niciodată n'am văzut figuri cari să poarte mai adânc pecetea crimei. Cel mai în vârstă dintre cei doi Cunningham părea împietrit; figura lui întunecată era de o asprime nespusă; fiul părăsise tonul lui ironic de adineaori şi o cruzime de fiară strălucea în ochii lui, făcându-l aproape de nerecunoscut. Inspectorul nu rosti o vorbă dar se apropiă de fereastră şi scoase un şuerat prelung. Doi din agenţii lui răspunseră imediat la chemarea sa.

— Trebuie să execut ordinul, domnule Cunningham, zise el. Cu toate astea sunt convins că e o eroare... A! dar? Lăsaţi asta...

Spunând acestea inspectorul smulse revolverul pe care tânărul Cunningham îl înarma; revolverul căzu pe pardoseală.

— Păstraţi revolverul, zise Holmes punând piciorul pe el. O să vă fie de folos la proces. A! uite ceeace căutam. Spunând acestea Holmes flutură un petec de hârtie.

— Restul hârtiei? întrebă inspectorul.

— Da.

— Şi unde era?

— Acolo unde mă aşteptam să fie. Am să vă explic toate astea peste câteva clipe. Mi se pare, domnule colonel, că ai putea să te întorci acasă cu Watson; am să vin şi eu cel mai târziu peste o oră. Trebuie să mai stau de vorbă cu prizonierii. La ora mesei voi fi acasă.

Sherlock Holmes se ţinu de cuvânt, de oarece la ora unu veni şi el însoţit de un domn bătrân, domnul Acton, acela a cărui casă fusese prădată cea dintâi.

— Am rugat pe domnul Acton să vie să audă explicaţia acestei afaceri, zise Holmes. Sunt sigur că-l va interesa mult, numai că mă tem, domnule colonel, c'o să regreţi că te-am turburat atâta cu ancheta mea.

— Dimpotrivă răspunse colonelul; îmi pare bine că te-am văzut la lucru; mărturisesc chiar că procedeul d-tale depăşeste cu mult aşteptările mele; în afară de asta nu-mi pot explica cum de ai obţinut siguranţa vinovăţiei celor doi Cunningham.

— Cred că-ţi vei schimba părerea după ce-ţi voi expune metoda mea care, de alt fel nu e o taină pentru nimeni. Dar fiindcă

mă simt oarecum slăbit din pricina luptei pe care am trebuit s'o susţin, o să-mi dai voie, domnule colonel, să iau o înghiţitură de coniac.

— Sper că n'ai mai avut o nouă criză de nervi.

Sherlock Holmes isbucni în râs.

— Vom vorbi de asta la momentul nimerit zise el. Intâi am să expun metodic cazul, arătând diferitele particularităţi cari m'au călăuzit. Vă rog să mă întrerupeţi, adăogă el întorcându-se spre noi, dacă vre-o deducţie nu vi se pare tocmai clară.

In primul rând principalul lucru pentru un detectiv, e de a şti să distingă într'o problemă faptele secundare de cele principale. Altminteri energia şi atenţia lui se risipesc în loc să se concentreze. In cazul de faţă am priceput imediat că petecul de hârtie găsit în mâna victimei trebuia să-mi slujească de cheie. Inainte de a urma, vă atrag atenţia că dacă povestirea lui Alec Cunningham ar fi fost exactă, ucigaşul, care, după afirmaţia tânărului Cunningham, fugise după moartea lui William, n'ar fi putut să smulgă hârtia din mâinele victimei. Aşa dar, dacă nu era ucigaşul, acela care a luat hârtia, prădătorul nu putea fi decât Alec Cunningham în persoană. Faptul acesta pare foarte simplu, nu e aşa şi totuşi amănuntul n'a fost luat în seamă de inspectorul poliţiei, care nu-şi putea închipui că oamenii aceştia bogaţi puteau fi amestecaţi într'o crimă; grija mea de căpetenie e să nu dau atenţie ideilor preconcepute aşa că mă las călăuzit în totdeauna numai de fapte; astfel că în prima parte a anchetei, eram preocupat exclusiv de rolul pe care putuse să-l joace tânărul Alec Cunningham.

Am cercetat atunci cu atenţie petecul de hârtie pe care ni l'a arătat inspectorul şi am priceput îndată că fragmentul acesta va constitui un document de o mare însemnătate. Iată-l. Nu-l găsiţi foarte sugestiv?

— Are o înfăţişare ciudată, zise colonelul.

— Dragă domnule, exclamă Holmes, fără îndoială că rândurile astea au fost scrise de două persoane cari au scris fiecare câte un cuvânt pe rând. Şi ca să vă conving o să vă rog să priviţi cu atenţie diferenţa literei „*t*“ în cuvintele „*trei*“ şi „*util*“. O scurtă analiză vă va îngădui să afirmaţi că cuvintele „*afla*“ şi „*mult*“ sunt scrise de o persoană cu un caracter hotărît, în vreme ce cuvintele „*ora*“ şi „*mult*“ sunt scrise de o mână care tremură.

— Ei dar ştii că ai dreptate! exclamă colonelul. Dar pentru ce oamenii aceştia s'au asociat ca să scrie o asemenea scrisoare?

— Evident că era o afacere urâtă; unul din cei doi indivizi ferindu-se de cel'alt, a voit, fără îndoială, că partea de complicitate să fie, egală pentru fiecare. Pentru mine e clar că acela care a scris cuvintele „*unsprezece*“ şi „*jumătate*“ era instigatorul crimei.

— Ce te face să presupui aceasta?

— Putem s'o deducem după scrisul apăsat al unuia comparat cu scrisul şovăitor al celuil'alt; dar am un motiv şi mai serios încă. Examinând de aproape petecul acesta de hârtie am dedus că omul cu firea hotărîtă a scris toate cuvintele lui cel dintâi, lăsând spaţii albe pe cari cel'alt le-a umplut. Spaţiile albe n'au fost întotdeauna suficient de mari aşa că complicele n'a putut intercala întotdeauna

cuvintele lui în locul rămas liber. Prin urmare omul care a scris cel dintâi este fără îndoială acela care a pus la cale complotul.

— Straşnic raţionament, exclamă Acton.

— Dar foarte superficial, zise Holmes. Să trecem acum la un punct important. Scrisul celor doi complici, cu toate deosebirile bine determinate seamănă totuşi de unde am dedus că el provenea de la doi oameni de acelaş sânge. Odată ce am făcut deducţia asta, era limpede pentru mine că cei doi Cunningham au scris scrisoarea.

Am hotărât atunci să mă duc la ei ca să-mi dau seama de ceeace se petrecuse. Am dobândit siguranţa că rana victimei provenea dela un glonte de revolver tras dela o distanţă de patru metri. Fireşte că Alec Cunningham mintea când afirma că ucigaşul a tras în timpul luptei, tatăl şi fiul erau de acord în privinţa direcţiei pe care o luase asasinul. Or, tocmai în locul unde spuneau ei că fugise se afla un şanţ plin de noroi şi n'am găsit nici o urmă de paşi prin împrejurimi; constatarea asta dovedea încă odată că amândoi mintiseră şi că nici un străin nu era amestecat în asasinarea lui William.

Acum nu-mi rămânea decât să descopăr mobilul acestei crime ciudate. Şi pentru asta am căutat să aflu mai întâi care fusese scopul furtului mai mult original a cărui victimă a fost domnul Acton. Am înţeles după istorisirea domnului Colonel, că exista un proces între d-voastră, domnule Acton şi cei doi Cunningham; imediat mi-a trecut atunci prin gând că ei au pătruns în biuroul d-voastră cu intenţia de a lua un document important.

— Asta e sigur, zise domnul Acton; nu poate încăpea nici o

îndoială în privinţa intenţiilor lor. Am drepturi bine stabilite asupra jumătăţii moşiei lor şi dacă ar fi putut să pună mâna pe actele pe care din fericire le păstrează avocatul meu, pierdeam procesul.

— Aşa e, zise Holmes zâmbind. Lovitura a fost îndrăzneaţă dar a dat greş, de aceea spre a alunga bănuelile au procedat ca nişte borfaşi de rând luând tot ce le-a căzut în mână.

Cu toate astea mai existau câteva puncte obscure. Imi trebuia mai întâi de toate scrisoarea trimisă lui William. Eram sigur că Allec o zmulsese victimei şi o băgase în buzunarul halatului. Era simplu. Trebuia să ştiu dacă se mai afla şi acum acolo.

Am hotărît să încerc totul ca să mă asigur şi iată dece v'am rugat să mergem cu toţii la locul crimei. Nu trebuia să facem nici o aluzie la scopul venirei noastre, altminteri ucigaşii ar fi distrus numai decât hârtia. Inspectorul a fost cât peaici să le vorbească de ea, când, graţie simulării unei crize nervoase am reuşit să schimb firul discuţiei.

— Cum! exclamă colonelul râzând. Criza d-tale a fost simulată? Dar ştii că ţi-ai jucat bine rolul.

— Comedia este o artă adesea folositoare, răspunse Holmes. După ce mi-am revenit în fire, mulţumită unui şiretlic, am pus pe bătrânul Cunningham să rectifice o eroare voluntară pe care o făcusem în actul pe care îi l'am prezentat ca să-l iscălească. Voiam să compar scrisul.

Vai Doamne! ce prost am fost; am exclamat.

— Am văzut eu că mă compătimeai pentru lipsa mea de memorie, urmă Holmes râzând, şi-mi părea chiar rău că nu puteam

să mă desvinovăţesc. Pe urmă, când ne-am urcat sus, am zărit halatul spânzurat în cuier şi răsturnând masa am reuşit să distrag atenţia tuturor, în vreme ce rămăsesem în urmă ca să scotocesc buzunarele halatului. Deabea am pus mâna pe hârtie că cei doi complici s'au repezit asupra mea; mi se pare că m'ar fi asasinat dacă n'aţi fi venit la timp să mă scăpaţi din ghiarele lor.

Adineaori am avut ocazia să stau de vorbă cu bătrânul Cunningham şi am încercat să-l sondez asupra mobilului crimei. Mi-a mărturisit tot şi aşa am aflat că William urmărise în taină pe stăpânii lui, în noaptea în care aceştia au prădat casa domnului Acton. Profitând de descoperirea asta, vizitiul a voit să le smulgă parale.

Lucrul acesta nu era însă aşa uşor cu nişte bandiţi de tagma celor doi Cunningham; căci ei profitând de groaza pe care o aruncase la Surrey jafurile succesive s'au hotărât să se scape fără riscuri de bietul William. L'au atras deci într'o cursă scriindu-i o scrisoare în care îl roagă să vină la ora unsprezece şi jumătate în faţa uşii din dos a vilei.

Fapt cert e că dacă asasinii ar fi avut grija să-i ia hârtia şi să nu neglijeze anumite detalii mărunte, nimeni nu i-ar fi bănuit vre-odată. Şi acum, dragă Watson, îmi zise Sherlock Holmes, mi se pare că şederea noastră a fost destul de rodnică, aşa că mâine am să mă întorc la Londra unde mă aşteaptă ocupaţiile.

BIBLIOTECA *ACADEMIEI* ROMÂNE

Editura „Biblioteca Detectivă“

DIN OPERILE COMPLECTE ALE LUI **SHERLOCK HOLMES**

CE VOR APARE **IN VOLUME**

Volumul I. **Ducumentul furat.**

Volumul II. **Vaporul Gloria Scot.**

Volumul III. **Omul cu obrazul galben.**

Volumul VI. **Remizierul de bursă.**

Volumul V. **Ritualul secret.**

IN ROMANE

O crimă ciudată — roman.

Semnul celor patru — roman.

Citiți

„RASBUNAREA“

roman social de Ștefan I. Popescu

Editura: Bucureşti, Calea Călăraşi, 331

Prețul Lei 45

Tip. „Museanu", B-dul Maria, 116, Tramvai No. 15 și 20